

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a **Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported** (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

25954

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՊԼՆՁԷ ԲԱՂԱՔԻ

ՅՈՐՈՒՄ ԵՆ ԲԱՆՔ ԽՐԱՏԱԿԱՆՔ
ՕԳՏԱԿԱՐՔ ԽԻԿԱՐԱՅ ԽՄԱՍՏՆԱՆ

ԵՒ ԱՅԼ ԲԱՆՔ ՊԵՏԱՆԻՔ

ՏՊԱԳՐԵԱԼ

Ի ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՍՐԲՈՅ ԷԶՄԻԱԾՆԻ
Տ, Տ, ՆԵՐՍԷՍԻ ՍՐԲԱԶՆԱԿԱՏԱՐ ԿԱԹՈՒՂԻ
ԿՈՍԻ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

Ի ՊԱՏՐԻԱՐԳՈՒԹԵԱՆ ՍՐԲՈՅ ԵՐՈՒՍԱԼԷՄԻ
Տ, ԿԻՐԱԿՈՍԻ ՍՐԲԱԶԱՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ

Ի ՊԱՏՐԻԱՐԳՈՒԹԵԱՆ ԿՈՏԱՆԿ ԴԻՍԿՐԻՏ
ՏԵԱՌՆ ՅԱԿՈԲԱՅ ԱԶԳԱՍԷՐ ՍՐԲԱ
ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ

Ի ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

ՅՕՐԹԱԳԻՒՂ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՊՕԼՈՍԻ ԱՐԱՊԵԱՆ ԱՊՐԵՑԻՅԻՈՑ

—1850—

~~30528~~

25954

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՊՂՆՁԷ ԲԱՂԱՔԻՆ

ՈՐԷ

ՕՐԻՊԱԿ ԱՇԽԱՐՀԻՍ

Կայր ՚ի Պաղտատ քաղաքն Խալիֆայ մի ,
որում անուանն էր Աբդուլմէլք: Օր մի ՚ի մէյ-
տան իջաւ , Ժողովեց զիւր մեծամեծսն , ու
եհարց վասն Սողոմոնի՝ թէ ո՞րպէս հրաման
առնէր ՚ի վերայ դիւանէ:

Յառաջ եկն Ամիրայն և ասաց , հըզօր և
մեծ Խալիֆայ , կայր մարդ մի որդի վաճա-
ռականի և ասէր՝ թէ ես գնացի ՚ի Սելէկի-
այ կղզին , և մողրեցաք ՚ի ծովին քառասուն
օր: Եւ ապա ելաք ՚ի լեառն մի բարձր՝ և
ամենեկին ոչ ճանաչեաք զանդին , և անապ
մարդիկք սեք և այլադէմք . բարե ետուն և

տարան զմեզ 'ի առնա իւրեանց . և կացաք
առ նոսա երեք օր: Եւ ելեալ գնացին 'ի ծովն
'ի յորս , և տարան զմեզ զհետ իւրեանց . ար-
կին զգործին՝ և կալան շատ ձկներ . և զհետ
ձկանց բերին կուժ մի՝ արձիճով մասնէհա-
րած Սողոմոնի մօհրովն: Եւ բացեալ զկուժն՝
ելաւ սև մուխ ու բարձրացաւ յօդս , և եղև
գիշատեսիլ մարդոյ . ազաղակեաց և ասէ ,
« Սողոմոն , Սողոմոն որդի Դաւթի մարգա-
բէի . մեղայ , այլ չգործեմ՝ զոր ինչ գործեցի
մինչև ցայժմ . այլ՝ կամ 'ի հրամանս քո » :
Չի գիտաց դեն՝ թէ դեռևս Սողոմոն կեն-
դանի է :

Յայնժամ ասէ Խալիֆայն , ոչ հանգչի սիրա-
խմ՝ մինչև տեսանեմ զայն կուժն , և ապա
հաւատամ այդ բանիդ: Եւ հրամայեաց Խա-
լիֆայն՝ Տալիպին որդւոյն Սէհալայ՝ թէ գնա
առ Ամիրմուսէն առ յարեմտից տէրն , որ եր-
թայք երկուքդ յորոնել մինչև գտանէք զայն
կուժն . և ինձ հաստատուն զրոյց ասէք՝ թէ
ինչ կայ 'ի ծովն կամ 'ի ցամաքին: Եւ ետ
Խալիֆայն շատ գանձ Տալիպին և պատուա-
կան ակունք , տաճիկ ձիանք , և ազնիւ ծառայք:

Գնաց Տալիպն առ Ամիրմուսէն , և ելաւ
Ամիրմուսէն շատ հեծելովք յաշխարհն Ակա-

Կապուց Թագաւորին: Արդաց Թագաւորն
 Ականացւոց զհրաման Տալալին, և կոչեաց զոր
 ինչ յաշխարհն իւր հին մարդ կայր, և զա-
 տաշրջիկ վաճառականսն: Գտան ալւոր մարդ-
 մի, որ գիտէր զծով և զցամաք, և զանբնակ
 աշխարհն տեսեալ էր: Եհարց Թագաւորն
 ցծերն և ասէ, սիրելի՛ գիտե՞ս զայն տեղն՝
 յորում Սողոմոն բարկացաւ դիւացն, զորս ՚ի
 պղնձէ կռժն էած ու արճիծով մասնէհար-
 եաց, և ՚ի ծովն ձգեաց: Ասաց ալւորն՝ այն
 գիտեմ: Ասաց Թագաւորն՝ Թէ պէ՞տք է որ
 տանիս զԽալիֆայն և Ամիրայքն յայն տեղն:
 Ասաց ալւորն՝ յոյս ունիմ առ աստուած, որ
 զքարին առաջնորդէ. բայց ճանապարհն մու-
 խաթարայ է և հեռի. բառաստուն օր անջուր
 պիտի գնան և գան, և շատ զարմանք կայ ՚ի
 ճանապարհին:

Յայնժամ ասաց Թագաւորն ցԱմիրմու-
 սէն, այդ գիտուն ծերդ՝ որ յաշխարհիս այլ
 չկայ, ՚իքեզ եմ տուեալ: Ճուներ էած Ամիր-
 մուսէն՝ և խիլաթեաց զծերն, և եհարց ցը-
 ծերն՝ ի՞նչ պէտք են ՚ի ճանապարհին: Ասաց
 ծերն՝ հազար ուղտ աւելի պիտի քան զմեր
 դրասան՝ որ ջուր բառնամք և մրանումք ՚ի
 Պալի աշխարհն. այլ զջուրն պէտք է որ ապակի

կժով բառնամք՝ որ չցամաքի, զի հողմն սաս-
տիկ է՝ որ կը ցամաքեցնէ զջուրն ՚ի մէջ տիկնէ:
Յայնժամ զուգեցին՝ և ուղեորեցան ՚ի
ճանապարհ . և գնացին երկու հազար ձիա-
ւորօքն ՚ի շէն և յանշէն ՚ի ներա . և հասին
յանմարդաբնակ աշխարհն , և լմնցաւ տարի-
մի: Եւ գիշեր մի ծերն զաստղն նշան էր եղ-
եալ՝ և երթային , և ծածկեաց ամպն զաստղն ,
և մոլորեցան ՚ի ճանապարհէն , և հարց Ամիր-
մուսէն ցծերն և ասէ , յոր աշխարհի եմք . ա-
սաց ծերն՝ ոչ գիտեմ: Ասաց Ամիրմուսէն ,
կարե՞ս դառնալ յայն տեղն՝ որ զճանապարհն
կորուսաք . ասաց ծերն՝ ոչ գիտեմ: Յայնժամ
շատ լացին , և գնացին յանուն աստուծոյ մին-
չեւ ՚ի կէս օր . և մասն ՚ի դուր աշխարհ մի ,
և կայր ՚ի մէջ աշխարհին սեւագոյն բլուր մի
բարձր , և ՚ի հեռուստ որպէս զծուխ երևէր ,
և գիմեցին ՚ի նա: Եւ իբրեւ մօտեցան՝ տե-
սին , զի գմբէթ էր բարձր և գեղեցիկ . և
շէնքն ամէն՝ պատուական ակունք էին , եա-
խուաւ և զմրուխա , և շուրջ զանազան ակամբք
զարդարեալ: Ասաց Ամիրմուսէն՝ փնտք նոյ ,
որպէս գեղեցիկ շինուածք են: Եւ դուռն
գեղեցիկ մարմարիոնեայ էր . և զուպէին
նստուածքն՝ հազար ըզաոյ քայլք էր . և գլմ-

բէթն բարձր՝ արձիճով կապած: Տեսաւ
Ամիրսուսէն՝ և զարմացաւ ՚ի բարձրութեանն
ղուպակին: Եւ էր անկայր և անմարդաբնակ,
և բուն ճէր ՚ի վերայ սարսապն, երբ զայն
տեսին՝ շատ լացին: Եւ ասաց Ամիրսուսէն՝
թէ զատ ՚ի յաստուծոյ ոչ որ կարէ շինել, զի
փառք և վայելչութիւն աշխարհիս սուտ է:

Ի վերայ նորա գրած էր ողբս այս:

Գնաց ժամանակ նոցա, իբր երազ մութն
՚ի գիշերին. չըկայ դառնալու ճարակ, յայս տե-
ղրս զոր ՚ի յեւթողին: Աւաղ թէ կարեմք գիտ-
նալ, թէ բարի գործով գնացին. կամ թէ հար-
ուածով անցին, վասն մեղաց որ մէկ չերևին:

Յայնժամ ասաց Ամիրսուսէն, ո՞ւր են սոցա
տէրքն կամ շինողքն, և ո՞ւր են, որ շատ դա-
տեցան, և որպէս ծաղիկ թարշամեցան և պա-
կատեցան: Ասաց ալեորն, պարտ է քեզ դո-
հանալ զաստուծոյ, որ փրկեաց զմեզ յայն
մութաթարայէն՝ և հասոյց ՚ի յայս վայելչ
տեղիքս: Գեանես Ամիրայ՝ որ քո աստուած-
սիրութիւնդ փրկեաց զմեզ. իմ հայրն կտէր՝
թէ ո՞վ որ յայն տեղն մոլորեալ է՝ որ մեք
մոլորեցաք, այլ ոչ են երևեալ. բայց աստի

մինչև 'ի Պղնձէ քաղաքն երեք ամսոյ ճանապարհ է . և զայս Աղէքսանդր շինեաց՝ և ընդ այսր գնայր 'ի Պղնձէ քաղաքն :

Յայնժամ ասաց Ամիրմուսէն՝ յառաջ 'ի քաղաքս մանուսմբ և տեսնուսմբ զվայելուծի քաղաքիս , և ապա երթամք : Եւ մտեալ 'ի քաղաքն՝ տեսաք գեղեցիկ դարպաս մի շինած մեծ և լայնանիստ . և 'ի դուռն գրած էր նօսր գրուէ : Ասաց Ամիրայն՝ ո՞վ կարէ կարդալ զայս գիրս . ասաց ալևորն՝ ես եօթն ազգի գիր գիտեմ : Ասաց Ամիրայն՝ կարդա՛ որ տեսնում . և սկսաւ կարդալ զբանս զայս :

Մարդըն որ գայ 'ի յայս տեղիս , թող լայ զմեզ՝ ինքն խրատուի . որ մեք 'ի մեր շատ իրացն , եմք բաժան ողորմ ու լալի : Եւ քիչ մի յառաջ երթայք , ու տեսնուք իրք զարմանալի . և փառք աստուծոյ նա տայ , քանզի նա է միշտ կենդանի : Տեսէք դուք բազում զարմանք , թէ քանի մարդ հող է դարձեր . մահըն բաժանեաց զմեզ , կորուսաք զոր ինչ ունեաք : Համարրս տալոց եմք մեք արարչին , զոր ինչ եմք գործէր . այլ վայ անաչառ ատեանն , ուր զահեղ բարբառն է հրնչէր : Ժողովեցաք գանձս բազումս , ու այլոց թողաք գնացաք . ըզքինն շաաին սուսաք , ու զանդէնրն մեք մո

ռացաք: Եւ զհետ մեր այն երեկ , զինչ որ
յայս կեանքս գործեցաք . նա թէ չար արարե-
ալ եմք , զամէն գործոց հաշիւն աի տամք:

Յայնժամ մօին ՚ի կայսրին տեղն և տեսին
զարմանալի շինուածս՝ և ՚ի գետնամէջն սալեր
կապած էր , արծաթած և ոսկեջրած: Եւ գը-
նացին ՚ի մէկ ալ դուռն , յորոյ վերայ գրած
էր ողբս այս:

Քանի՛ Ադամայ որդիք , ծներ է յայս
կեանքս ու մեռեր . և քան զանասուն անբան ,
կենդանեօքս աստէն մոլորեր: Այլ որ գի-
տունք են եղեր , զայս կեանքս սուտ են հա-
մարեր . անդէնն իւրեանց տուն շիներ , ու
վստահ ՚ի ներս գնացեր:

Լսեց Ամիրսուսէն՝ և աղիողորմ ելաց և
ասաց , որ ունի խելք և միտք և խմաստու-
թիւն՝ նա՛ կարէ ճանաչել զայս կեանքս որ
ամէն մեծութիւն ոչ ինչ է: Եւ կայր ՚ի մէջ
այնր տեղին գմբեթ մի մեծ և բարձր , և ՚ի
բոլորն նորա չորս հարիւր գերեզման կայր
մարմարոնեայ քարիւ՝ ազգի ազգի գունով .
և էր գրած ՚ի վերայ տապաններուն՝ փորած
ու ոսկւով լցած՝ Յունարէն գրով շատ ող-

բեր . և գերեզման մի ուրիշ կայր զարդարած՝
յորոյ վերայ գրած էր ողբս այս , զոր կարդաց
ալևորն :

Աւաղ թէ քանի կացի , կենդանի ու վայել-
լիցի . գործոյս ամէնն հաշուի , ահա եհաս
Ժամ՝ որ խնդրի : Քանի կենդանի էի , նա
բազմաց պարգևք բաշխէի . ես զիս անմահ
կարծէի , նա եղէ սակաւ մի փոշի :

Եւ գրած էր՝ թէ այս գերեզմանս Հէճուպին է ,
որ 'ի մահուն Ժամանակն ասաց 'ի վերայ իւր անձին
ողբս այս :

Քանի որ յայս կեանքն եկիր , նա կացեր
զամէնն 'ի յերեր . բերդեր ու բազում քա-
ղաք , դու զամէնն յայլոց խելցեր : Հիմի ես
խաւար դարձեր , որ որդունքն 'ի քեզ կան 'ի
կեր . դու ես պատասխան տալու , զոր 'ի յայս
կեանքս զրկեցեր :

Յայնժամ մտան 'ի մէկ ալ դուռն , և գը-
րած էր այսպէս : Երբ մահն երեկ՝ իմ զօրքն
չկարացին թափել զիս . իմ անչափ մեծու-
թենէն՝ ոչ կայր այլ մարդ . իմ բաժին պա-
տանքս է , ու տանօղքս , ու փորօղքս , ու գե-
րեզմանս . և ամէն մեծութիւնս կորեալ . և

այլոց մնաց: Եւ դեռ իմացայ որ մարմնոյս
սէրն կորոյս զիս. երբ իմ անչափ մեծութիւնս
ինձի դէմ չեկաւ, նա այլ մարդ կայ, որ այս
սուտ կենցաղոյս կու հաւատայ:

Եւ մտան 'ի մէկալ դուռն, և տեսան՝ որ
զարմանալի շինուածովք զարդարած, և գրած
էր ողբս և բանս այս: Ո՛վ եղբարք՝ աստուած
միայն է անմահ ու անեղ. մի՛ վստահանայք 'ի
սէր աշխարհիս. զի խաբէութիւն և սուտ է,
և երազոյ նման:

Ա՛յ իմ սիրելի եղբարք, աչք 'ի յիս տը-
ւէք զէն էհար. զի շատ 'ի մէկ տեղ կեցաք,
և եղաք ուրախ հաւասար: Ի յայս տեղս իմ
խիստ գումար, զի դժոխքն է մութն ու խա-
ւար. զիս տեսէք արէք ձեզ ճար, զէն էհար
հազար զէն էհար:

Եւ գրած էր՝ թէ ո՛վ զիս տեսնու, թող
վայ տայ ինձ. զի ես թագաւոր էի հզօր և
յողթօղ 'ի սլաաերազմի. այժմ լաւ է մու-
րացկան մի քան զիս:

Երբ ես կենդանի էի, տէր էի հազար քա-
ղաքի. բերդեր ու գաւառ բազում, անհա-
մար և անթուելի: Քսան հազար ձի ունէի,
զօրեղ և զարմանալի. երբ ես 'ի տընէն ել-

նէի , քսան հազար մարդ հեծցնէի : Անչափ
ոսկի ու արծաթ , ակն և մարգարիտ ունէի . որ
պրծելով լցեր էի , ու ապրեցայ հարիւր տարի :
Յանկարծակի մահ անկաւ , 'ի յիմ դարպասն
և չը մնացաք . ոչ ծեր և ոչ տղայ ասաց , հանց որ
թաղել ոչ կարացաք : Բայց թէ զմեծսն թա-
ղէաք , և զայսն 'ի բաց ընկեցաք . այլ այժմ
մեք յոյժ յաղթեցաք , ու զայս բաներս առ-
ձեզ գրեցաք :

Որ զմեր խեղճ մահն լսէք , ու դուք ձեզի
մեզմէն խրատուիք . լսելով հասեալ բարկու-
թիւնն , 'ի մանկութեան ձերում ապրիք : Ես
մեծ թագաւոր էի , հզօր զօրաւոր և արի .
շատ գանձ ու ապրանք ունէի , որ չունէր
մարդ 'ի վերայ երկրի : Չհոգիս իմ անտես
արի , ու զընչեց շահս թուէի . զամէնն այժմ
այլոց թողի , մէն ըզպատանքս առի գնացի :
Մեռայ ես որ սէր էի , բարութեանս զոր
դուք տեսանէք . մարդ ու հանց աղուոր վայ-
ելք , չէ հասեր ու մեք հայրենիք : Նա դեռ
զըկէի զայլ ոք , մինչ որ մահն ասաց թէ հե-
րիք . մոխրիս եմ հաւասար եղեր , այ եղբարք
իմ դուք մի խաբուիք :

Եւ երբ ցաւն զիս նեղէց՝ կոչեցի զիմն
զամենայն և առի թէ օգնեցէք ինձ . թափե-

ցէք զիս ՚ի մահուանէ , որ կու բաժանէ զիս
 ՚ի ձեզանէ : Ասացին , թէ չարկամ ունիս ,
 ասէ որ կուռնիք . թէ չէ՞ ՚ի հետ աստուծոյ
 ո՛վ կարէ կռուիլ , մահն առաջի ամենեցուն
 կայ : Յորժամ որ զայն լսեցի , նա կայի նոյ ՚ի
 հրամանքն . բերել տուի զապրանքն իմ զամե-
 նայն , ու կուտեցի որպէս զըլուր մի : Եւ ա-
 սացի իմ գանձիս՝ թէ գնեցէք զիս , որ մէկ
 տարի մի ալ ապրիմ . նա՛ ասացին , թէ այդ բա-
 նիդ այլ ճար չկայ . նա կացի աստուծոյ հրա-
 մանքնին , ու արձակեցի զհոգիս :

Աւանդ մեռած անունս իմ , որ այլ ոչ բը-
 նաւ յիշուի բարի . թագաւոր որդի Գաղատայ ,
 որդի Շատայ թագաւորի : Ինչ գանձ ու ապ-
 րանք կայր ինձ , զոր մեղօք էի ժողովեր . չը
 կարաց ինձ մէկն օգնել , կամ սակաւ մի ցաւ
 փարատել : Տուք զայս կեանքս ու զայն ա-
 ուէք , երբ մահուն ճարակն է հատեր , չը կայ
 հողածին ծնունդ , կենդանի որ զինքն է պահեր :

Եւ բոքայ մի կայր ՚ի մէջ դարպասին , ու
 ոսկի արծիւ մի դրած ՚ի վերայ նորա . որ ջուրն
 ՚ի բերանէն ՚ի վայր կը թափէր , տակն սա՛լ էլ
 կապած , արծաթած ու ոսկեջրած : Եւ գրած
 էր որքա՛ն և բանս այս :

Ո՛վ որ տեսնու՞ զայս վայելչուԹիւնս , նա
Թող փառաւորէ՛ զաստուած : Մարդ՝ իմացի՛ր
զայս կեանքս , և գիտես որ չէ՛ մնացական .
զմահըն մոռացերէք դուք , ամենիս է ասպըն-
ջական : Զոր ինչ Ադամայ 'ի վեր , են ծընէր
ամէնն ու գնան . ջանա՛ որ բարի գործես , որ
անդէնն չլինիս փոշիման :

Եւ գնացին 'ի չորրորդ դուռն՝ յորոյ վերայ գրած
էր ողբս այս :

Հիմի եմ 'ի հող դարձէր , կերակուր որ-
դանց եմ եղեր . և 'ի յիմ անհուն բարեացն ,
դատարկ է 'ի բաց եմ մընացեր : Հատ մարդ-
անարժան ոտօք , յիմ տունս եկեալ ժուռ
գայր կոխէր . այժմ այլ ոք յիսնէ չվախէր ,
աղքատաց նման եմ եղեր : Ո՛ մարդ՝ որ երբ
զաս առ մեզ , լաց ու զմեր կորուսան որոնէ .
մահ մարդոյն դիւրաւ հասնի , ըզկեանք մար-
դոյն դիւրաւ կը փոխէ : Մինչ մեք կենդանի
էաք , նստէաք ընդ ում արժան է . հիմի ամէ-
նէն 'ի զատ , որ անանց հուրն զմեզ կայրէ :

Եւ գնացին 'ի հինգերորդ դուռն՝ յորոյ վերայ
գրած էր շատ խրատ , և ողբս այս :

Այս ասանւորիս բարիքն , չէ՛ իսկի մարդոյ
մնացական . մահըն զօրաւոր կուգայ , և տանի

Դի հող և ի զընտան: Որչափ որ անհոգ լինիս,
ու շատ գանձ ունիս ի խազնան. մահըն գայ
քակտէ սանի, որ իսկի հետքըն չերևան:

Ի վեցերորդ դուռն գրած էր ողբս այս:

Յիմար Ադամայ որդիք, որ յաշխարհս էք
դուք շրփացեր. տեսէք թէ քանի մարդիք,
յԱդամայ ի վեր են անցեր: Դուք իսկի բնաւ
չյիշէք, այլ անբանից պէս էք եղեր. ու ան-
մխիթար քայլօք, ըզմահուն օրն էք մոռացեր:

Ի յեօթներորդ դուռն գրած էր ողբս այս:

Այս աստուծորիս բարին, երազի ինքըն նը-
ման է. հազար վայ նորա ասեմ, որ զայս
կեանքըս խիստ կու սիրէ: Երանի տամ այն
մարդոյն, որ անդէնն ըզտուն կու շինէ. որ երբ
այս կենացս ելնէ, յաստուծոյ ինքըն չամաչէ:

Ի յութերորդ դուռն գրած էր ողբս այս:

Իսկ ոչ խըրատին մարդիք, թէ մահուն օրն
դալոց է. մոռնան զահագին տանջանքն, որ
ըզբազումս անդ ժողովէ: Չինչ որ աստ գոր-
ծած լինի, անդ մէկին հազար վրձարէ. ջանա
դքեզ ի զատ պահել, ի մեղաց և ի չարեաց
գործէ: Տեսէք որ այս ամենայն շինուածոյս

Եւ գանձոյս որ ես տէր էի, նստէի յայս գրմբեթս ու վայելէի, և ՚ի յայս անուշահոտութենէս անմահանայի: Արդ՝ տեսէք զայս ամթագաւորութիւնս, որ սուն է եղեր այժմ գազանաց և թռչնոց. քանի զայս տեսանէք այլ մի՛ հսկարստանայք, և մի՛ գործէք չար, և մի՛ նախանձիք ՚ի սուտ փառքն: Յիշեցէք զայն որ համարս տալոց էք առաջի քրիստոսի. զի ոչ կարէք պատճառել, թէ ոչ գիտացաք:

Արե՛ք դուք այս տեղս եկէք, ու տեսէք զիս ՚ի մէջ հողին. թողէր եմ զամենն ՚ի բաց, նա՛ համար կուզեն իմ գործին: Լացէք զամենին սլարօնս, որ տէր էի հազար երկրի. այսօր յամենէն զըրկած, ակն ունի հոգիս գեհենի:

Եւ այլ շատ ողորմ բաներ գրած էր, այլ թեթեւացոյց Ամիրմուսէն զաշխարհս՝ յիւր աչքէն: Եւ գնացին յայն գմբեթն՝ որ քան զծուխ երևէր, այնչափ բարձր էր ու արձրձով կապած. զայն տեսան՝ և զայլոց վայելչութիւնն մոռացան: Քանզի սլատերն ամէն ոսկւով շինած, ու դռներն ամէն ծխանելիք էր, մեք ոչ կարացաք գրել: Յայն գմբեթին մէջն սեղան մի կայր, որ դեղին ակամբ ու ոսկւով և մարգարտով էր կազմած, և կայր

շուրջ զնովաւ երկոտասան ակն . և բոլորն սե-
ղանոյն հարիւր թիզ էր :

Գրած էր 'ի վերայ 'նորա ողբս և բանս այս՝ թէ՝
Ո՛ւր են 'նոքա , որ զուարճանային շուրջ զսեղանովս :

Հաս թագաւորք ճաշակեալ , 'իսմա այսօր
մէկ մի չերևին . և այն որ գալոց է աստ , գնա-
լոց է անհրնարին : Փոխին ցեղ ու ցեղ աւուր-
քըս , օր լինի ամէն մեռանին . անտէր թողին
զայս սեղանս , ու լալով ելան գրնացին :

Եւ 'ի միւս կողմն գրած էր ողբս և բանս այս՝
Թէ՝ Այս սեղանս զըմբօստ թագաւորին է :

Զինչ կայ գեղեցիկ շինուած , մահրն գայ
զամէնն խափանէ . ճարտար դու մըտիկ արէ ,
թէ սոցա շինողքն այժմ ո՛ւր է : Նոյնպէս ար-
ժեցո՛ զաշխարհս , ու մըտօք զինքնրդ դու քըն-
նէ . երկնաւորին դու փառք տո՛ւր , որ ամէն
հոգւոց 'նա տիրէ : Հազար թագաւոր է կե-
րակրեր 'ի վերայ սեղանոյս , ու ամէն թագա-
ւորաց անուանքն գրած է . ու ամենեքեան
անցեալ են 'ի ներքե հողին :

Եւ իբրեւ տեսաւ Ամիրմուսէն՝ հրամայեց
մարդոցը՝ թէ գրեցէք զայս բաներս . և մնա-
ցին 'ի յայն գմբէթն երեք օր : Եւ ասպս գնա-

ցին երեք աւուր ճանապարհ, և տեսան բարձր բլուր մի, ու ՚ի վերայ բլրին կայր ձիաւոր մի սղնձէ. և գրած էր ՚ի վերայ ըմբին թէ՝ Կալ զիս աստուած և առաջնորդեալ ինձ ՚ի ճանապարհն յայն ընդ որ դադարի՝ այն է Պղնձէ քաղաքն:

Արարին որպէս և գրած էր, և ըղորդեցաւ ըմբին ծայրն ընդ յարեմուտս, և գնացին ընդ այն, և անցան ընդ դիժար կապան մի, և տեսան բարձր բլուր մի քարէ: Եւ յայն սիւնին ծայրն կայր կենդանի մի ՚ի մարդոյ ձև, թաղած ՚ի յայն սիւնն մինչև ՚ի մէջքն. և ունէր երկու թևք մեծամեծ. ձեռքն որպէս առիւծու էր. մազն որպէս ձիու, աչքն մեծամեծք և կարմիր զէտ զըոց ՚ի վառ, և կերպարանք նորա որպէս զթուխ սագի: Գոչեր ահագին ձայնիւ և ասէր, Փառք աստուծոյ անեղին և անմահին բարձրելոյն և միշտ կենդանւոյն, որ զայս անտանելի չարչարանքս ՚ի վերայ իմ էած: Եւ իբրև տեսան, յոյժ զարմացան: Եւ ասաց Ամիրմուսէն զողբս զայս ՚ի վերայ նորա:

Զարմանք մեք այսօր տեսաք, չէր տեսած այլ մարդ հողածին, կենդանի մի թևաւոր, որ յաչացն հուր փայլէին: Կերպարանքն որպէս

Թուխ սագի, փառք ասէր անմահ արարչին .
 զայս չարչարանքս որ ինձ ետ, չէր կրօնք այլ
 քաջ անմարմին:

Եւ գնացին 'ի մօտ նորա . եհարց ալևորն
 և ասաց, ո՞վ ես դու . կամ ո՞վ է որ եդ զքեզ
 յայդ սիւնդ: Ասաց՝ Թէ ես այն դէն եմ, որ
 զհետ Սողոմոնի պատերազմեցայ . իմ անունս
 Տամշեր է . ես աստ կամ 'ի չարչարանս հրա-
 մանաւ Սողոմոնի, մինչև աստուծոյ հրամանն
 հասանէ առ իս:

Ասաց Ամիրմուսէն, վասն էր եդ զքեզ
 Սողոմոն յայդպիսի չարչարանքն: Ասաց քաջն,
 կայր Թազաւոր մի Աբախլազիզ անուն, որ
 ինձ քրոջ որդի էր . և ունէր երկու կուռք,
 կանաչ զմրուխտ ու եախուտ, և ես ըսպասա-
 ւոր էի կռոցն: Եւ մեր Թազաւորին բազում
 հեծեալ զօրք կայր, և ոչ ոք կարէր դէմ կենալ
 նմա, և բազում քաջք 'ի նորս հրամանացն
 կախեալ էին . և ունէր դուստր մի անօրինակ
 զարմանալի պատկերաց տէր: Ուղարկեց Սո-
 ղոմոն դեսպան առ Թազաւորն մեր և ասաց,
 ա՛ռ զքո դուստրն ինձ 'ի կնուծիւն, և կո-
 տորեա՛ զկուռքսն քո . և հաւաստն յաստուածն
 իմ, որ արար զերկինս և զերկիր: Թէ զայս

առնես՝ եղբայր լինիս ինձ . ապա թէ ոչ՝ պատ-
րաստեա՛ն զքեզ ՚ի պատերազմ , որ գամ տամ
քեզ բաժին զմահն :

Լսեց մեր Թագաւորն և բարկացաւ . կոչեց
զիւր զօրքսն ամենայն , ու եհարց՝ թէ զի՞նչ
տամք պատասխանի Սողոմոնի : Ասացին մե-
ծամեծքն՝ թէ ՚ի մարմնաւորաց քան զքեզ ոչ
կայ մեծ , դու մեծ ես քան զնա . բայց մո՛ւտ
դու առաջի չաստուածոցն , ու աղաչեա՛ն նոցա՝
թէ օգնեցէք ինձ , զի Սողոմոն գալ կամի ՚ի
մերայ մեր առ ՚ի կոտորել զմեզ :

Յայնժամ ես անբան տխմար ու հպարտ ,
որ ոչ ճանաչեցի զՍողոմոն հզօր Դաւթի որ-
դին՝ հարցի զկուռքսն վասն այսր բանիս : Եւ
նոքա պատասխան ետուն՝ թէ մի՛ երկնչիք ՚ի
Սողոմոնէ արքայէն , զի կարօղ եմք առնել
զգործ Սողոմոնի , և տամք ձեզ զյաղթու թի :

Լսեց Աբաիլագիզ Թագաւորն մեր ու
խիտ ուրախացաւ . և զՍողոմոնի դեսպանն
ծեծեց , ու շատ վատ ասաց Սողոմոնի . և ա-
սաց՝ Թող պատրաստի՛ ՚ի պատերազմ , որ ես
եկեալ տամ նորա բաժին զմահն : Գնաց դես-
պանն և ասաց Սողոմոնի զամենայն , որ պա-
րաստեց զինքն ՚ի պատերազմ . ժողովեց զօրքն
և քաջք բազումք մարմնաւորք և անմարմինք .

հազարք հազարաց և բիւրք բիւրոց օձք և
 վիշապք, դազանք և անասունք և թռչունք,
 և ուսոյց նոցա զկռուիլն: Եւ եկեալ Սողոմոն
 յաշխարհն մեր՝ ուղարկեց դեսպան առ թա-
 դաւորն մեր, թէ ահա եկի ՚ի քո աշխարհն .
 լսէ իմ հրամանացս, եկ առ իս . և կոտորեա՛ն
 զկռուքսն, և հաւաստ յաստուածն իմ զի ոչ
 կարեն դոքա պահել զքեզ ՚ի ձեռաց իմոց:

Լսեց մեր թագաւորն՝ ու կալաւ զդես-
 պանն Սողոմոնի, և զերեսն նորա սեւացոյց, և
 ուղարկեց առ նա՝ թէ պատրաստ լեր, որ
 կռուիմք . տեսնումք՝ որ աստուած կարող է
 և յաղթող: Գնաց դեսպանն՝ և ասաց նմա
 զամենայն եղեալն:

Յայնժամ գնաց Սողոմոն ՚ի դուր դաշտ
 մի . և իմ թագաւորն ՚ի դուր լեռ մի: Ժողո-
 վեցան զօրք բազումք անթիւ և անհամար՝ և
 քաջք բազումք, և յաջողեցաւ կռիւն: Եւ
 հրամայեց Սողոմոն գազանացն՝ որ կէսն ընդ
 աջմէ կային, և կէսն ՚ի ձախմէ: Եւ թռչնոցն
 հրամայեց՝ որ բարձրանային ՚ի վերայ ճայ-
 թելով, ու կրտրցով ծակէին զերեսս և զաչո-
 մեր, և չտային բանալ: Գազանացն հրամայեց՝
 թէ զգրաստնին լափեցէք և փախստական ա-
 րարէք: Օձիցն և վիշապացն հրամայեց՝ թէ

՚ի մէջ ոտից նոցա մահէք ու պաշարեցէք: Եւ
ինքն նստած յոսկիակազմ թախտ օձուն վրայ,
զարդարած ազգի ազգի, հրամայեց՝ որ բարձ-
րացուցին զթախտն, որ հայեր ՚ի վերայ պա-
տերազմին: Եւ հրամայեց իւր բդեշխին՝ որ
կայր յիւր աջոյ կողմն, և այլ հեծեալք ընդ
անմարմնոցն ՚ի ձախմէ կային: Եւ արարին կռիւ-
երեք օր և երեք գիշեր. և ո՛վ կարէ պատմել
զահագին սպաւերազմն, թէ զղղղուամն՝ և
թէ զգոռուամն:

Եւ քան զամէնն յառաջ ես յաղթեցի Սո-
ղոմոնի զօրացն, ու պարծեցայ, թէ զՍողոմոնի
բդեշխն Ամիրաթ՝ բերեմ առաջի իմ թագա-
ւորին: Անհեցի և խառնեցայ ընդ զօրքսն ա-
սելով թէ զայլ ոք չուզեմ, բայց զքեզ Ամի-
րաթ, ե՛կ զի տեսցուք զմիմեանս: Եւ նա ևս
գոչեաց ահեղագո՛չ ձայնիւ. և ինձ այնպէս
թուեց՝ թէ երկինք պատառեցաւ և երկիր
շարժեցաւ, և անկան քարինք ՚ի վերայ իմ ՚ի
սաստիկ ձայնէ նորա:

Եւ երբ խառնեցաք ամէնքս իրար, թլու-
չունքն չտային ՚ի մեզ աչք բանալ. գազանքն
ու սողունքն ափշեցուցին զմեզ: Եւ այնպէս
խտացաւ կռիւն՝ որ ոչ հայր որդւոյ որոր-
մէր, և ոչ եղբայր եղբօր կարէր օգնել. և

բազումք ՚ի մեր զօրացն մեռան: Ապա զհետ
 Ամիրաթին վեց ժամ կռուեցաք, մինչ որ
 ձանձրացաք երկուքս. և ես կամէի՝ որ բաժա-
 նէի յԱմիրաթէն: Տեսաւ Սողոմոն զիմ դառ-
 նալն ՚ի հետ, հրամայեց՝ թէ բռնեցէք զայդ
 անհաւատդ: Փախեայ ես, և Ամիրաթն ան-
 կաւ ՚ի վերայ իմ. ասացի նմա՝ երդմնեցուցա-
 նեմ զքեզ յաստուած կենդանին, որ երբ
 տանիս զիս առաջի Սողոմոնի արքային, սպա-
 նանել չտաս: Եւ տարաւ զիս առաջի նորա,
 որ ետ բերել զայս քարէ սիւնս, և զընդան-
 եաց զիս աստ երկաթով, ու արճրճով, ու ար-
 զընձով: Եւ հրամայեց Ամիրաթին՝ որ շալկեց
 զիս այս քարովս, ու եբեր յայս լեռս՝ որ կո-
 ւեսանէք:

Ասաց ալեորն, այն պատերազմն զի՞նչ
 եղև: Ասաց քաջն, յորժամ Ամիրաթն զիս
 փախոյց ու բռնեց, իմ թագաւորն փախաւ,
 և Սողոմոն յեռևանց ընկաւ, ու զիմ թագա-
 ւորն սպան և զզօրքն կոտորեաց: Առին զկրղ-
 զին, ու զկուռքսն ջարդեցին. և զթագաւորի
 դուստրն էառ Սողոմոն իւրն ՚ի կնութիւն, և
 զերկիրն Ամիրաթին ՚ի ձեռն ետ, և ինքն դար-
 ձաւ ուրախութեամբ ՚ի տուն իւր:

Ասաց Ամիրմուսէն, օրհնեալ է աստուած:

որ յամենայն տեղիս փառաբանի անուէն նորա: Եհարց ցքաջն՝ թէ զայն տեղն գիտես, որ Սողոմոն զդէքն ՚ի պղնձէ կուժն ելից՝ ու ՚ի ծովն ընկեց: Ասաց քաջն՝ թէ մօտ է ՚ի Վուռու կուռեայ լեռն ՚ի ծովն, և բնակեալ են յայն լերինն մարմնաւոր սև մարդիք. և ետ քաջն զնշան լերինն և զՊղնձէ քաղաքին: Եւ ապա գնացին՝ և զինի բազում աւուր իջան ՚ի դաշտ մի, որ կայր ծառ և տունկ, և պտուղն անուշահամ, գետ և աղբերակունք և ջուր քաղցր: Եւ անտի գնացին քառասուն օր, և ապա հասին ՚ի Պղնձէ քաղաքն, և էր որպէս զհուր ՚ի վառ:

Ասաց ալեորն, ահա այս է Պղնձէ քաղաքն: Եւ իջան ՚ի դուռն քաղաքին, և ոչ գրաին զմուտն. և հեծուցին երեք մարդ ՚ի յուղարն, և շրջեցան ընդ պարսպաւն երեք օր և երեք գիշեր. և ոչ գտան այլ տեղ, որ ցած էր քան զայն տեղն՝ յորում իջեալ էին: Եւ պարիսպն ամէն ողորկ սև քար էր. և այնպէս թուէր որպէս միաբերդ: Վաթսուն կանգուն բարձրութիւն էր, և քառասուն թիզ լայնութիւնն էր պարսպին. և ունէր քսան և եօթը դուռ. ՚ի մէկ դռնէն ՚ի մէկալ դուռն ոչ երեւէր մարդն:

Յայնժամ էառ Ամիրմուսէն ընդ իւր զՏա-
լիպն ու զալւորն , և գնացին 'ի բարձր լեռ մի ,
որ մօտ էր քաղաքին : Հայեցան 'ի վերայ քա-
ղաքին ու ասացին՝ թէ ոչ եմք տեսեալ այսպի-
սի շինուածք 'ի վերայ երկրի . և բուն ճշէր 'ի
վերայ պարսպացն : Յետ դարձան և գտին
տապանք մարմարիոնեայ գոյն զգոյն :

Ի վերայ տապանին գրած էր ողբս այս :

Ո՛վ դուք Ադամայ որդիք , բերէ՛ք զխելքն
ձեր 'ի վերայ . մտօք իմացիք ըզսուտ կեանքս ,
ու զմահու գալն 'ի վերայ : Զի քակէ զամէն
շինուածք , որ շինէ տէրն ոչ իմանայ . մեզ կայ
պատասխան տալու , ամէնի որ մէկ մի չմնայ :

Ի մէկ ալ գերեզմանն գրած էր ողբս այս :

Ո՛վ դուք Ադամայ որդիք , չլինի որ զնձ
մոռանայք . աստուած իւր բարեացն առատ ,
համբերէ՛ դուք զայն չիմացայք : Այլ դար-
ձիք 'ի պիղծ գործոցն , որ անանց հուրն չիմա-
նայք . մեք 'ի մեր անհուն բարեացն , քան
զպատանքն այլ իրք չտարաք :

Ի մէկ ալ գերեզմանն գրած էր ողբս այս :

Ո՛վ դուք Ադամայ որդիք , թափեցէ՛ք զգի-
նին 'ի ձեզնէ . զմարմինսըդ մի՛ պարարէք , այլ

Հոգւոց բաժինն պատրաստեցէք: Որ երբ ճա-
նապարհ ելանէք, նա՛ դողումն ըզձեզ չիպա-
տէ՝ զգոյշ և պատրաստ կացէք, որ երկան դէն
զձեզ չարգիլէ:

Ի մէկ ալ գերեզմանն գրած էր ողբս այս:

Գիտացէք քըջիկ քըջիկ, որ գնաց մեր օրն
ի մաղպուէն. քանի՛ ի մեզ զարմանք թուի, գը-
նալոց եմք ներքեւ Հոգոյն: Արթնէն և պատ-
րաստ կացէք, դատողին առէք պատասխան.
վայ այն Ադամայ որդւոյն, որ չունի խկի ահ
մահուան:

Ի մէկ ալ գերեզմանն գրած էր ողբս այս:

Ա՛յ իմ բարերար առաւուած, աղաչեմ որ
զիս խրրատես. ծառայիս քո միտ դնես, զիս
յիմ մեղացն ալ ազատես: Ու տաս ինձ բարի
խրրատ, ու զիմ շատ մեղքն ոչ յիշես. դու
ես ողորմած առաւուած, ընդ մեղաց ըզմարդ ոչ
դատես:

Ի մէկ ալ գերեզմանն գրած էր ողբս այս:

Ա՛յ Ադամայ դուք որդիք, զայն տարաք
զինչ աստ որ ունիք. յոյժ ցեղ ու ցեղ շատ
դատիք, աստ թողուք անդէն ոչ տանիք:

Գիտեմ Սողոմոն ասաց , զորքն կերայ զորքն
խաբեցի . զոր սուի ձեռքս աղքատաց , ան-
դէնն ես ամէն զայն գաի :

Այս բաներս՝ որ գրած էր ՚ի վերայ սա-
պաններուն՝ զամէնն գրեցին , և եկին ՚ի տե-
ղիսն , և կապեցին սանդուխտ և եղին ՚ի պա-
րիսպն : Ասաց մէկ մարդ մի՝ Թէ ես ելանեմ
՚ի պարիսպն : Երբ ելաւ ՚ի պարիսպն՝ ծիծա-
ղեցաւ . ծափ էզարկ և ասաց , շապա՛շ շապա՛շ ,
Թէ ինչ աղուոր է քաղաքս . և անկաւ ՚ի քա-
ղաքն ու մեռաւ : Մէկ մարդ մի ալ երէկ՝ ու
ասաց ես ելանեմ ՚ի պարիսպն , զի այն մարդն
Թեթեախեւէք էր , չըկարաց զխեւէքն ՚ի վերայ
պահել :

Ասաց Ամիրմուսէն , խելաց բան չէ՛ որ զիւր
ընկերն մեռած տեսանէ և ինքն չըլախենայ :
Ապա եօթը մարդ ևս ելան ՚ի պարիսպն , և
ամենեքեան ծիծաղեցան . ծափ զարկին ու ան-
կան ՚ի քաղաքն և մեռան : Ուշաթափեցաւ
Ամիրմուսէն՝ և ելաց դառնապէս , և ասաց
զողբս այս ՚ի վերայ պարսպին :

Պարիսպ ես դու աննըման , ընկեցեր ՚ի վայր
զամենայն . մարդիկդ որ ՚ի քեզ ելան , քան
զծաղիկ ՚ի վայր Թափեցան : Ոչ եմ ես տէր

ամէնի, լինի թէ չարին թուեցան. զօրքս հաւասար կու դողան, յայս բանէս քաղաքդ աննրման:

Դարձաւ ու ասաց Տալիպն, կամիմ ես գընալ վասն զօրացդ: Ասաց Ամիրմուսէն, գնա՛ վասն նոցա, և վասն Խալիֆային սիրոյն. ապա իմ բանիս մի՛ գնար: Յայնժամ Տալիպն զիւր մալին կէսն աստուծոյ խոստացաւ. ու երբ ՚ի պարիսպն ելաւ՝ զաստուած յիշեց. ծիծաղեցաւ ու ծափ էզարկ, անկաւ ՚ի քաղաքն և ուշաթափեցաւ:

Յայնժամ Ամիրմուսէն ելաց յոյժ, զի գիտաց թէ մեռաւ: Տալիպն յուշ եկաւ, ձայն ետուր՝ թէ մի՛ լար, ես կենդանի եմ: Տեսաւ Տալիպն՝ որ ՚ի մէջ միոյ դռան ձիաւոր մի կայր կանգնած, ու գրած էր ՚ի վերայ ձեռին՝ թէ Այլ զպորտիս բեեռն՝ երկոտասան անգամ շրջեան, և ապա բանաս զդուռդ: Վարդաց Տալիպն՝ և արար զոր գրած էր, ու եբաց զդուռն քաղաքին:

Յայնժամ էառ Ամիրմուսէն զկէս զօրքսն, և ՚ի քաղաքն մտաւ, և շուրջ եկին զքաղաքն. տեսան, զի մեռած էին ամենեքեան, ու փակած շուկայքն ամէն. սալ կապած էր, և ջուրն շուրջ կայր ՚ի վերայ: Եւ ամէն փողոցի գլուխ

Բըքայ մի շինած էր, և ոսկի արծիւ մի դրած 'ի վերայ, և ջուրն ընդ բերանն ելանէր. ծաղկունքն անուշահոտ և գեղեցիկ: Մարդիքն 'ի գմբէթն նստած էին. ոսկին և արծաթն ակունքն ու մարգարիտն կուտած էր. և տէրքն 'ի մօտն մեռած էին և իրտած. երբ մարդ ձեռն հասցնէր՝ նա 'ի հող դառնային: Ո՛վ որ տեսնոյր՝ նա լայր ու սրտէն զգարն հանէր՝ որ 'ի միջէն 'ի դուրս ելանէր:

Յայնժամ ելան անտի ու գնացին 'ի թագաւորի դարպասն, որ ունէր երիս դուռս՝ քան զբերդի. մէկն՝ պղնձի, մէկն՝ արծաթի, մէկն՝ ոսկի: Տեսան զարմանալի շինուածք՝ որ այլ չէր տեսեր աչք մարդկան, ու զնորա նմանութիւն ոչ կարացին գրել: Եւ 'ի դուռն դարպասին կայր ձիաւոր մի, և 'ի մօտն Բըքայ մի. և 'ի հինգ կողմէ ջուր ելանէր 'ի նմանէ, յառաջէն ծաղկնոց էր, ու մրգաբերաց ծառ և տունկ բազում: Եւ թէ մարդ 'ի մէջն մըտանէր՝ նա յանուշահոտութենէն գինովնար, և վարդն ըմբի չափ էր կանգնէր, և մարդիքն 'ի շուքն մեռած էին: Յայնժամ մտան 'ի յայն գմբէթն, որ քաղաքն ամէն յառաջէն էր. և ասաց Ամիրմուսէն զողջս զայս 'ի վերայ քաղաքին:

Աւանդ քեզ անդուոր քաղաք , որ չըկայ 'ի
քեզ կենդանի . ամէնքն են 'ի հող դարձեր ,
մարդ չըկայ բարիքն է 'ի լի: Ա՛յ վայ , թէ
չէաք տեսեր , սոցա խեղճն 'ի յայտմ վայրի .
վախեմ թէ այսպէս լինիմք , քան զսոսա ողորմ
ու լալի:

Ապա մտան 'ի տէրկեահն ու տեսան ազգի
ազգի սէհ կապած . ըռումք և չարխի աղեղ
լարած , ու թրեր . և բլատկի ասպարք , ու քէ-
շիկ: Երբ 'ի դարպասն մտան , տեսան որ մար-
դիքն նստած ու մեռած , բայց փրտած չէին ,
այլ կաշին սևացեալ էր 'ի վր: Տեսաւ Ամիր-
մուսէն ու զարմացաւ , և ասաց զողջս այս:

Եկայք նոր զարմանք տեսէք , որ եղաք մեք
անմխիթար . լաւ էր թէ չէաք տեսեր , այս
տեսիլս 'ի լաց մեզ արար: Ես փառք արարչին
ասեմ , որ ինքն է աստուած բարերար . մի թէ
յարու թեան աւուրն , ոչ ձգէ 'ի հուր և 'ի
խաւար:

Գնացին 'ի մէկ ալ դուռն՝ ու տեսան գբա-
մարն բարձր ու զարմանալի . խայտուածքն
ամէն կարմիր ակունք էր , որ զնմանութիւնն
գրեւ ոչ կարացին:

Եւ ՚ի վերայ շէմին գրած էր ողբս այս :

Այս դրունս գեղեցիկ աղուոր , գովելի մեծ արքայական . չկարէ շինել այլ քան զայս , զի այս շինուածքս է աննման : Այ վայ դուք սոցա տուէք , որ չեղաւ նա մեզ բնակարան . դընացաք և ասա թողաք , զանցաւոր շինուածք ըստ ամենայն :

Ի ներս մտան ու տեսին՝ զի երեք սիւն կայր ՚ի մէջ դարպասին . մէկն՝ լուրջ , մէկն՝ կարսիր , մէկն՝ կանաչ , ու գմբէթ մի ՚ի վերայ սեանցն ՚ի յոսկւոյ ծեփած : Եւ ՚ի յայն գըմբէթն ոչ քարեղէն շէնք տեսան , և ոչ փայտեղէն . այլ ամէնն ոսկի և արծաթ էր :

Եւ սիւն մի ևս կայր ՚ի մէջ դարպասին , որ եռեսուն կանգուն բարձր էր , և ոսկի գըմբէթ մի ՚ի վերայ . և ոսկի առիւծ մի զուգած էր քան զկենդանի , ու լուսաւոր աւուրեք դըրած յառիւծն , որ երբ գիշեր լինէր՝ նա աւուրեքն լոյս տային քան զարեգակն : Եւ ոսկի տախտակ մի դրած էր ՚ի վերայ աթոռոյ միոյ , և գոհար աւուրեք ՚ի նմա մարգարտով յօրինած : Եւ գեղեցիկ թագուհի մի ՚ի վերայ աթոռոյն նստած . և խալիչայ մի փուռ մարգարտով լցած ՚ի ներքեւ թագուհւոյն : Եւ

կայր 'ի գլուխն թագ մի գեղեցիկ և աննման
յօրինած, որոյ զձեն գրելոյ չըկարացաք: Եւ
'ի վիզն շարոց մարգարիտ մեծ քան զաղաւնոյ
ձու, և 'ի մէջ շարոցին լուսատու ակն մի.
և կայր գլխադիր մի նման սիրամարգի գոյն
զգոյն: Եւ այն թագն որ 'ի գլուխն էր՝ չորս
ակն կայր 'ի նմա. մէկն՝ կարմիր, մէկն՝ լուրջ,
մէկն՝ կանաչ զըմբուխա, մէկն՝ լուսատու ակն
աննման, որ մարդ չըկարէր հայիլ. և այնպէս
երևէր թէ թագուհին յայն օրն էր մեռած:
Տեսաւ Ամիրմուսէն՝ ու խիստ ելաց, և ասաց
զողբս զայս 'ի վերայ թագուհւոյն:

Անգին աննման գոհար, վայ դու էր ես
անպիտացեր. դու քան կենդանի մարդոյն,
մարմնիդ էր հանց հող է դարձեր: Քան զքո
աղւոր աչքերդ, հողեղէն մարդոյ չեմ տե-
սէր. վայ տամ ես հազար բերան, քո քաղա-
քին որ չէ վայլեր:

Ապա ասաց զողբս զայս 'ի թագուհւոյն բերնէն:

Եզըմբք սիրելիք որ կայք, մի՛ խարիք 'ի
յայսմ աշխարհիս. այս կենացս մի՛ հաւատայք,
ամէնքդ օրինակ առէք զիս: Չինչ որ Ադա-
մայ որդիք, ծնանին ամէն դան առ իս, դու

ջանա՛ բարի գործել , որ չլինի ՚ի հուրն առաքիս :

Յիւր բերնէն :

Ինչ մարդ որ այլ զայս տեսնու , և այս կեանացս նա հաւանի . կամ աստէն իւր տուն շինէ , և անհոգ ՚ի ներս բնակի : Չաւտամ թէ բնաւ այն մարդ է , կամ ունի միայք բանաւ կանի . անբան և անասուն է նա , խոտակեր և չորքոտանի :

Ի Թագուհւոյն բերնէն :

Գէրի Ադամայ որդի , էր դատիս զամէն հետ մեղաց . յիշեա՛ զահեղ դատաստանն ու ծեծէ ըզրաթիկդ ու լաց : Չիս տես և քեզ ճարարա՛ , և փախի՛ր դու ՚ի մեղաց . թէ չէ աներեկ աւուրն , դուն այրիս ՚ի հուրն յանանց :

Յիւր բերնէն :

Ա՛յ իմ պատուական դըշտոյ , որ դու ես ողորմ ու լալի . այսչափ քո անհուն բարիքդ , չօգնեցին քեզ փոքր ՚ի շատէ : Մեռար դու և ՚ի հող դարձար , ու թողէր զամէնն ՚ի յերկրի . մարդն որ իմաստուն լինի , նա քեզնով ինքն խրատի :

Իբրև լռեցին ասելու՝ ասաց Տալիան ընդ Ամիրամուսէն՝ Թէ երբ այսպիսի մեծ մարդոյ զաւակ մեռանի, յաչքն անդիկ դնեն՝ որ եռայ, ու զմարմինն զմռեն՝ որ փափուկ մնայ և չփրաի: Եւ կայր առաջի Թագուհւոյն երկու մարդ կանգնած. մէկն սև, մէկն ճերմակ. ՚ի ճերմակ մարդոյն ձեռն Թափած Թուր, և ՚ի սև մարդոյն ձեռն լաւ Թօփուղ մի: Եւ կայր ՚ի դիրկն Թագուհւոյն տախտակ մի՝ ոսկի լաւ ճիւղէրտով գրած բանս այս, զոր կարդաց ակեւորն այսպէս:

Անունն աստուծոյ օրհնեալ, որ է ինքն միշտ կենդանի. իշխան է երկնի և երկրի, արարիչ աստուած ամէնի: Հողածին անմահ չլինի, բայց միայն լստեղծօղն ամէնի. անպէտք է փառքն աշխարհի, քան երազ և մութ դիշերի: Ես մեծ Թագուհի էի, դուսարը հըզօր Թագաւորի. ունէի իշխանութի, որ մարդ չունէր վերայ երկրի: Բայց մահն երբ առիս եկաւ, զամէն ինչս ես ատեցի. զիս ատեալ իրաւեցարձք, յամ չարեաց դճէք փախերուք:

Գրած էր խրատս այս:

Ո՛վ զիս ատնու, Թող իւրն ողորմի ու խրատուի, տասն և եօթը տարու էի ես, որ

երբ մեռայ: Մահն ոչ 'ի թագաւորէն վա-
խէ, և ոչ աղքատին ողորմի: Ո՞ւր է Ադամ,
որ աստուած իւր ձեռօքն ստեղծեց. կամ ո՞ւր
է Սողոմոն արքայն. կամ Աղէքսանդր թագա-
ւորն, նա որ տիրեց երեք կողմ աշխարհիս.
բայց զայս քաղաքս ոչ կարաց առնուլ: Ինձ
այն մնաց՝ որ իմ ձեռօքն ետու աղքա-
տաց: Դուք որ կենդանիքդ էք՝ մի՛ թո-
ղուք զձեր ասլրանքն այլոց, որպէս և մեք
թողաք. այլ ձեր ձեռօքն յայս կեանքս տը-
ւէք, և զայն կեանքն գնեցէք:

Գրած էր ողբս այս:

Մարդն որ իմաստուն լինի, 'ի յիւր գոր-
ծոցն իսկ ճանաչի. որ զամէն բարի գործէ, 'ի
չարէն 'ի զատ նա փախչի: Զի այս մեծու-
թիւնս է սուտ, և փառքն շուտով կութա-
փի. որպէս թագաւորք եղէն, որ յառաջ
զանուեն ասացի:

Ես Զմրուխտ թագաւորին դուստրն եմ.
մեր դարպասին բուրգերն ամէն ոսկի և ար-
ծաթ էր: Եւ 'ի մեր սարերն բազում ոսկե-
հանք կային. ակն և մարգարիտն 'ի մեր ծովէն
կու ելանէր: Յառաջ մեռաւ իմ մայրն, և
ես եօթը տարեկան մնացի, տասը տարուն 'ի

վեր' կալայ զաթոռ թագաւորութե՛ն ու եօթը տարի վարեցի , յայնժամ հասաւ ինձ մահ : Եւ յորժամ կարդաց ալեորն՝ ելաց Ամիրամուսէն , և ասաց զողբս զայս :

Ասանւորիս այս բարիքն , չէ՛ իսկի մարդոց մնացական . բայց մարդն իմաստուն լինի , որ ձրի բաշխէ զամենայն : Մարդիք քան զգարնան ծաղիկ , փրթթին անդէն չորանան . երանի՛ հազար բերան , արդարոցն աւուր յարութե՛ն : Ո՛ւր են թագաւորք երկրի , որ յառաջ զաշխարհ շինեցին . քանի քաղաք և բերդեր , թողին շինուածովք ու գնացին : Երբ մահն 'ի վերայ եկաւ , յամէնէն դատարկ գնացին . և յիւրեանց անհուն գանձէն , հետ իւրեանց մէկ փող մի չառին :

Գրած էր բանս այս :

Անձրեւ չեկաւ 'ի մեր աշխարհս , վասն որոց չորացան ամէն արգասիք և ցորեանք : Յայնժամ շատ գանձ , և պատուական ակունս և ազգի ազգի կերպաս ուղարկեցաք յամենայն երկիր . և նովաւ շուրջ եկին , և ոչ գտան ցորեան , և դարձան դատարկ 'ի տուն : Տանէին զոսկին ընդ հացի սային և ոչ գտանէին , ոչ գնով և ոչ անդին : Երբ ամէնուն յոյսը կըտա-

ընցաւ՝ ո՛ր մարդ որ ուժով էր՝ կերաւ զա՛ն ուժն: Պարօնն զճառայն ուտէր. և աղքատքն զմիմեանս: Եւ ասկա գիտացաք՝ թէ բարկութիւն տեսա՞ն է ՚ի վերայ մեր, յանձն աւարաք զմեզ աստուծոյ:

Գրած էր խրատս այս:

Խրրատ մի լըսէ յինէն, մի յիմար խելօք դու արխմար. գիտեմ մեռանիլ պիտի, որ չըկայ յաշխարհիս քեզ ճար: Զքո սիրտդ ողորմած պահէ, զի ունիս գնալ դու յերկիր օտար. ՚ի պահս և ՚ի յաղօթս կացիր, զի տապանն է մութն ու խաւար:

Գրած էր բանս այս:

Քաղաքս երկնաչափ աստեղօք էր շինած, քան զայս այլ ամուր քաղաք չըկայր ՚ի վերայ երկրի: Ո՛վ որ աստուծոյ հրամանաւն յայս քաղաքս որ մտնու՝ ոսկի և արծաթ առնէ որչափ և պիտի. ասկա զայս որ յիմ վերայ կայ՝ մի՛ առնոյք ձեր աստուծոյ սիրոյն համար: Այսչափ ինչս որ յիմ վերայ է՝ ինձ թողէք. յիմ ամէն թագաւորութենէս զայս առեալ եմ ինձ բաժին: Երդմնեցուցանեմ զձեզ ՚ի յաստուած կենդանին. որ չառնէք իմ մարմ-

նոյս մեաս, և կամ զիս յիրար տաք ու խոռէք:
Ո՛վ իմ աղաչանացս լսէ՝ նա իւրն ողորմի,
ապա թէ չէ՝ չըհամբերէ աստուած անխեղձ
և անօրէն գործոցն: Լսեց Ամիրմուսէն ու
շատ ելաց. և ասաց զբանս զայս ՚ի Թագուհւ
ւոյն բերնէն:

Ըզբարոզն զոր դու գրեցեր, իմաստուն
ճարտար Թագուհի. յայս ժամս ինձ շատ
խեղձ թուեց, քո գանկասն որ ես լսեցի:
Բայց յայս անչափ գանձերէս, մեզ դատարկ
գնալ չըպիտի. քիչ մի մեզ վայելա առնումք,
ու թողումք զայն ում որ դիպի:

Յայնժամ հրամայեց զօրացն, բերէք զինչ
որ աման ունիք, և լցէք որչափ և պիտի ակն
ու մարգարիտ և ոսկի: Ասաց Տալիսն, ես
զայս ինչքս՝ որ ՚ի վերայ Թագուհւոյս է,
կառնում, ու Խալիֆային ընծայ կու տանիմ:
Ասաց Ամիրմուսէն, ամենայն իրօք որ ոչ եմք
կուշտ, նա և ոչ այնով կշտանամք: Ասաց Տա-
լիսն, աստուած զոսկին ու զարծաթն ու զպար-
զէքն և զապրանքն՝ կենդանեացն է տուեր
և ոչ մեռելոց: Այլ սորա սպասանքն իւրեան
բաւական է, զի հող է և ՚ի հող դառնալոց
է. վասն որոյ ես կառնում զայն ակունքն ու
տանիմ Խալիֆային ընծայ:

Ասաց Ամիրմուսէն զայս խրատս :

Ինչ մարդ որ ազահ լինի , նա փութով
ինքըն կու կորի . հազար խրատ քեզ ասեմ , մի
առնե՛ր այ իմ սիրելի : Անպարտ եմ 'ի յայդ-
բանէդ , մի առնե՛ր դու բան խոտելի . չլինի
աղօթք թադուհւոյն , որ 'ի վերայ քո կատարի :

Նաև ասաց Ամիրմուսէն՝ թէ իմ բանիւս
մի առնու՛ր զայն 'ի նմանէ . ես անպարտ եմ
'ի յերդմանէն , որ թագուհին էր գրե՛ր : Չլսեց
Տալիպն զխրատն , այլ գնաց յառաջ՝ և կամե-
ցաւ առնուլ զթագն 'ի գլխոյ թագուհւոյն :
Իսկ այն սև մարդն որ զթօփուզն ունէր՝ էզարկ
'ի վերայ թիկանցն ու ընկեց զՏալիպն . և ճեր-
մակ մարդն որ զթուրն ունէր՝ էզարկ զգը-
լուխն ու կարեց :

Իսկ Ամիրմուսէն զարմացեալ փախեաւ 'ի
զտո . և ամսոսաց զՏալիպն որ կորաւ իւր յի-
մարուքն , ու չսեց խրատու իւրն : Եւ վասն այն
ասաց Ամիրմուսէն զողջս զայս 'ի վրճալիս :

Չխրատն զոր տուի ես քեզ , չսեցիր այ
իմ սիրելի . ո՛վ որ չողորմիր դորա , նա նրման
է սատանայի : Ո՛վ շատ գանձ ժողովել կամի ,
նա յիւրմէն շուտով կու զըրկի . ինքըն կարօ-
տած մընայ , 'ի գանձէն զոր ինչ ունիցի :

Յայնժամ ելաւ Ամիրմուսէն 'ի գմբէթն
'ի դուրս: Եւ բարձին ամենեքեան որջափ և
կարացին՝ զբազում ակնս և մարդարիսս և ոս-
կիս, և զոր ինչ գտինն: Եւ երբ բարձան ամե-
նեքեան՝ զմէկ գանձի ապրանքն ու զոսկին չկա-
րացին ամէնն բառնալ: Ասացին թէ՝ զինչ որ 'ի
Պաղտատ մարդ կայ ու գրաստ՝ զայս ապրանքս
ու զոսկիս չկարեն վերցընել 'ի քաղաքէս:

Եւ փակեցին զդուռն, ու գնացին ընդ ծո-
վեղերօքն քառասուն օր: Եւ տեսան բարձր
բլուր մի, և 'ի վերայ բլրին սև մարդիկք այ-
լադէմք. և 'ի ներքոյ բլրին քար կայր, իջաւ
Ամիրմուսէն անդ. և փախեան սև մարդիքն.
Հասաւ մարդ 'ի ներքոյ քարին մօտն, և այլք 'ի
լերինն թաքեան: Երբ պահ մի կացին՝ եկին
սև մարդիքն, ու հայէին 'ի վերայ նոցա: Գնաց
ալևորն՝ ճայնեաց և հասկացոյց. և սևերն
գնացին բերին զթագաւորն իւրեանց 'ի մօտ
Ամիրմուսէին. և իւրեանց հալաւն սև էր ու
մազեղէն. նըստան կերան ու խմեցին և ուրա-
խացան:

Ասաց Ամիրմուսէն ցալևորն՝ հարցից թա-
գաւորին, թէ մարմնաւոր էք թէ անմարմին:
Երբ հարցաւ՝ ասադ թագաւորն, մեք մարմ-
նաւոր եմք յԱրաբիայի որդւոցն:

Ասաց Ամիրմուսէն , զի՞նչ հաւատք պաշտէք : Ասաց սե պարոնն՝ թէ երեւցաւ 'ի յայս ծովուս մարդ լուսեղէն , որ ամենայն անձն լոյս տայր , և լուսաւորէր զերկին և զերկիր : Եւ 'ի մեզ ասաց , լսեցէք պարօն որդիք՝ և 'ի միա առէք , հաւատացէք արարչին երկնի և երկրի՝ ծովու և ցամաքի , սարսեցէք 'ի նմանէ , զի նա՛ զամենայն տեսանէ , և նա միայն է աստուած կենդանի . աղօթք մատուցէք նմա հանապազ . և աո՛ւք զողորմութիւնն աղքատաց : Նա՛ խրատեց զմեզ և ուսոյց մի աստուած պաշտել . և ինքն վերացաւ լուսեղէն ամպօք յերկինս : Եւ մեք յամէն օր եօթը անգամ աղօթք մատուցանեմք , և զաստուած փառաւորեմք , ու գոհանամք զնմանէ :

Ասաց Ամիրմուսէն զբանս զայս :

Քեզ փառք արարիչ աստուած , որ յամէն տեղ օրհնաբանիս . բանիւ դու բարձեալ ունիս , զամենայն երկիր և զերկինս : Այլ և յԱդամայ որդւոցս , 'ի չարեաց զատիլըն կամիս . զի աներեկի աւուրն , յոր լսեն նոքա զեկայքն առ իս :

Ապա եհարց զսե թագաւորն՝ թէ յայն կուժերէն՝ որ Սողոմօն բարկացաւ դիւան ,

և ՚ի պղնձէ կուժն էած , և ՚ի ծովն ձգեաց ,
 ասա գտանի՞ թէ ոչ : Ասաց սև թագաւորն՝
 թէ բազում որսորդաց կարօտ է այդ բանդ ,
 զոր կամիս անսանել : Ասաց Ամիրմուսէն՝
 մեք այն կուժերուն համար եմք եկեր յայս-
 քան ճանապարհս : Յայնժամ հրամայեց սև
 թագաւորն որսորդացն , որք բերին երկոսա-
 սան կուժ առաջի Ամիրմուսէին , զոր առեալ
 բազում ուրախութեամբ եդ ՚ի մէջ ոսկի սըն-
 տուկին իւրոյ : Եւ խիստ պատիւ արար սև
 թագաւորին . խիլաթեաց և ետուր նմա շատ
 ոսկի , ակունս ու զօրեղ ձիանք : Շնորհակալ
 եղև սև թագաւորն ու չէառ , ասաց թէ այդ
 մեզ չախտի . ոչ ծախեմք և ոչ հեճնումք . մերն
 այն է որ որս առնումք զմիսն ուտեմք , և զմոր-
 թին հագնիմք և զաստուած փառաւորեմք :

Յայնժամ ՚ի յորս ելաւ սև թագաւորն
 զօրօքն հանդերձ . կէսն ՚ի ծովու , և կէսն ՚ի
 ցամաքի , որք որսացին ու դիզեցին : Եւ այլ
 բազում հրեղէն ձի հանին ՚ի ծովէն , և մար-
 դադէմ գազանս և անասունս՝ որ ոչ լինի յայլ
 երկիր , զոր բերեալ ետուն Ամիրմուսէին :
 Այլ ՚ի յամէն ուրբաթի գիշերն դայր ՚ի
 ծովէն ՚ի դուրս ահեղագոչ ձայն մի բարձր՝
 որ ասէր , փառք աստուծոյ այնմ որ սանդեց

զերկինս և զերկիր, և փառք իւր մեծութեն^ն
որ զամենայն կենդանի մահկանացո՛ւ է սաեղ-
ծեր, և ինքն միայն է անմահ: Լսեց Ամիր-
մուսէն ու եհարց զսև Թագաւորն, ո՞վ է այն՝
որ յամէն ուրբաթ գիշեր կու փառաբանէ
զաստուած: Ասաց Թագաւորն, մեք ոչ ինչ
տեսանեմք՝ բայց զձայնն կու լսեմք:

Ասաց Ամիրմուսէն զօրհնութիւնս զայս:

Աստուած արարիչ բարի, քո անունդ միշտ
փառաբանի. տէր ես դու եթկնի և երկրի,
անսկիզբն ւանիմանալի: Յերին զօրքն ըզքեզ
օրհնեն, անդադար և անլուծի. այլ երկրա-
ծինքս ամէն, խոնարհեալ քեզ երկրապագեն:

Յայնժամ սև Թագաւորն երկու լաւ մարդ-
դրաւ զհետ Ամիրմուսէին, որ շնորհակալ ե-
ղև, և ողջունեցին զիրեարս. և տարան զԱմիր-
մուսէն կարճ ճանապարհով յերկիրն Ակա-
նացւոց. որ շատ ոսկի և արծաթ, և սկունս
պատուականս ուղարկեց Թագաւորին. և Թա-
գաւորն չէառ. ասաց Թէ զայն կուժերն
խնդրեմ տեսանել:

Ապա Ամիրմուսէն երկու կուժ ուղար-
կեց Թագաւորին. և Թագաւորն երբ եբաց

զըերան կուժերուն, ելաւ սե մուխ ու բարձ-
րացաւ յօգն, և եղև ՚ի կերպարանս գիշա-
տեսիլ մարդկան: Աղաղակեաց և ասէ, Սոդո-
մոն Սոդոմոն որդի Դաւթի մարգարէի, այլ
չգործեմ զոր ինչ գործեցի, և կամ ՚ի հրամանս
քո. զի գիտաց դէն թէ դեռ ևս Սոդոմոն
կենդանի է. և յոյժ զարմացաւ թագաւորն:

Ապա տարաւ Ամիրմուսէն զալեորն առա-
ջի թագաւորին և ասաց, այ մեծագոր թագա-
ւոր՝ որ զայս իմաստուն ծերս զհետ մեզ
դրիր, սա տարաւ զմեզ և եբեր: Եւ եօթն
ուղտ բարձած ոսկի և արծաթ ետուր ալեո-
րին՝ Ամիրմուսէն. և թագաւորն խիլաթեաց
զծերն, և զԱմիրմուսէն ևս լաւ պատուեաց,
և զօրեղ ձիանս ետուր և ուղարկեց ՚ի Մսրէ:
Լսեց Մսրայ տէրն և ուղարկեց մարդ առ
Ամիրմուսէն, և ետ բերել առաջի իւր, և յոյժ
պատուեաց զնոսա: Ապա ելան անտի և գնացին
յերկիրն իւրեանց, և հասան ՚ի Պաղտատ:

Խալիֆայն ՚ի դէմ ելաւ և մեծ ուրախու-
թիւն արարին. և բաշխեց Խալիֆայն աղքա-
տաց շատ ողորմութիւն վասն նոցա դալուն,
զի երեք տարի էր՝ որ գնացեալ էին. և եհարց
զԱմիրմուսէն և նա սկսաւ խօսիլ կարգաւ
թագաւորին: Չսոդոմոնի կռուին՝ որ քաջն

ասաց , այլ և զքաղաքին . և զթագուհւոյն
գիրն կարդացին առաջի Խալիֆային . ապա շատ
ուրախացաւ Խալիֆայն 'ի նոցա գնալն և 'ի
գալն , և ասաց՝ Տալիսն ո՞ւր է . և Ամիրմուսէն
պատմեց զմահ նորա : Իբրեւ լեց Խալիֆայն՝
ասաց վայ նմա , որ իւր յիմարութեամբն կոր-
եաւ . և ասաց զողջս զայս 'ի վերայ նորա :

Ո՛վ իմ արեւմար վեղիր , է՞ր կորար ընդ վայր
ու նանիր . դու զիւրեանքն իսկ տեսար , և ըզ
գանկատն ստոյգ լեցիր : Մի թէ դուն անմահ
էիր , որ ըզնորա թագն խլէիր . Մուսէն քեզ
խրըատ ետուր , ոչ լրեցիր զքեզ կորուսիր :

Յայնժամ հրամայեց Խալիֆայն՝ թէ բե-
րէք զկուժերն , որ տեսնում : Բերին զկուժերն
ու բացին առաջի նորա . և ելան 'ի նոցանէ
որպէս զսե մուխ քան զառաջինն : Եւ երբ
տեսաւ զայն՝ զարմացումն կալաւ զինքն . և
ասաց փառք աստուծոյ , որ մեծ պատիւ էր
այս Սողոմոնի . որ իւր իմաստութեամբն 'ի
յայս նեղութիւն և 'ի բանտս էր դրեր զդեքն .
այսպիսի շնորհք հողեղինի չէր տուեր աստ-
ուած՝ բայց միայն Սողոմոնի : Եւ ապա հրա-
մայեց որ բերին զամենայն ոսկին և արծաթն ,
զապրանքն և զսկուհսն և զմարդարիտն առաջի

իւր . և տեսեալ զնոսա զամենայն՝ շատ ելաց ,
 և ասաց զողբս զայս :

Աւաղ տամ հազար բերան , քո տիրոջն
 որում դուն էիր . որ յայսչափ անհուն գան-
 ձէս , մէկ պատանք մի մէն է տարեր : Երդամ
 աղաչեմ զաստուած , որ տայ ինձ աղէկ թաղ-
 տիր . որ աստ տամ և անդ առնում , ու չթո-
 դում այսպէս ՚ի յերկիր :

Ապա հրամայեց՝ զոր ինչ ապրանք և ոսկի
 բերած էին , զամէնն բաշխեց աղքատաց . և
 ասաց՝ Թող աստուած զայս իւրեանց տիրոջ
 հոգւոյն համարի : Ապա բերել ետուր և ինքն
 զիւր ինչսն և զարծաթն և զոսկին և զապրանքն
 ամենայն , և բաշխեց աղքատաց : Միայն մէկ
 կտաւ մի էաւ , և ասաց թէ՝ զթագուհւոյն
 խրատն լսեմ . աստ տամ , և անդէնն գտանեմ
 յաստուծոյ : Զոր ՚ի զնսանն էր՝ արձակեց ,
 զծառայսն ազատեց , և զհարկն վերցոյց յաշ-
 խարհէն : Եւ պարոն մի եդիր ՚ի յիւր տեղն .
 և ինքն շինել ետուր սենեակ մի աղօթանաց .
 և եմուտ ՚ի ներս , և եօթն տարի աղօթեաց .
 և ապա փոխեցաւ յաշխարհէս :

Եւ Ամիրմուսէն ալ ետուր զպարօնութիւնն
 իւր որդւոյն , և բաշխեց զիւր ինչսն և զոսկին

և զապրանքն նամ աղքատաց . հազաւ մազեղէն
 և մաշկեղէն , և գնաց 'ի լեաուն բնակեցաւ
 ապաշխարութեամբ մինչև 'ի մահ : Այսպէս
 փոխեցան 'ի սուտ և 'ի փուտ յաշխարհէս , և
 հասին 'ի յաւիտենական կեանքն և յերկնային
 ուրախութիւնն 'ի քս յս 'ի տէր մեր . որ է
 որհնեալ յաւիտեանս յաւիտենից , ամէն :

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՅԱՂԱԳՍ ՓԱՀԼՈՒԼ ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ

Եր սա մեծ թագաւոր և տէր արևելե-
 ան աշխարհին , և էր իմաստուն և առաքինի :
 Սիրէր զաղքատութի , և ասէր զայս կեանքս
 և ասէր՝ փառք աստուծոյ կենդանւոյն՝ որ
 կայ և մնայ յաւիտեան . նա և ասէր ընդ իւր
 անձինն զբանս զայս :

Չարժէ այս կենացս իրքն , այն կենաց ոչ
 մէկին մին մազ . յորժամ բաժանի հոգին , կը
 մընայ շատ մարդոյ վրռազէ Է՞ր կամիս սիրել
 զայն իրքն , որ չգայ զհետ քեզ 'ի վազ . արա՛ն :

դու ինքնին քեզ զճար, և ժողովէ զբարին ա-
նանց: Այնպէս դու բարի գործէ, և բաշխէ
զինչդ աղքատաց. զի յօրն մահուն հոգիդ,
մարմինդ չառնէ վազ ՚ի վազ:

Եւ ՚ի ժամ աղօթիցն հանէր զամէնն ՚ի
դուրս և ինքն միայն մնայր, և աղօթս առնէր
՚ի վերայ ոսկի աթոռոյն. և դարձեալ ասէր
ընդ անձին իւրում զբանս զայս:

Մի՛ յաղօթից ծոյլ կենար, դի՛ր ուղորդ-
հեա աստուծոյ սէր. յիշեա՛ զիւր ահեղ ա-
նունն, որ փրկիս որպէս Ադամն էր: Յիւր
ձեռքն է երկինք Լերկիր, ըստեղծօղ և տէր
ամէնի. ջանա՛ խնդրել դու զբարի, որ փրկիս
՚ի հրոյն գեհենի:

Ամէն օր զիւր սովորական աղօթսն առ-
նէր. և օր մի հայեցաւ ՚ի դարպասն ՚ի վեր,
և տեսաւ մէկ մի ՚ի ձե իւր ուղտապանին,
և ասաց՝ քեզ ո՛վ հրաման եա, որ յայդ տեղն
ելեր: Ասաց այն մարդն, ես ուղտապան եմ
և զուղտերս կորուսեր եմ, աստ որոնեմ գը-
տանել: Ասաց թագաւորն՝ ի՞նչ կանէ ուղտն
՚ի վերայ դարպասին, յորում կամիս գտանել:
Եւ նա ասաց՝ ապա դու որպէս կամիս գտն-
դ գտանել ՚ի վերայ ոսկի աթոռոյդ, և ՚ի վերայ

փետրալից բարձիդ , և 'ի մարգարտաշար գա-
հոյդ : Այդ աղօթքդ չէ՛ ընդունելի աստու-
ծոյ . այլ արի՛ , էջ յաթոռոյդ , և եկ 'ի վերայ
մոխրոյն , և այնպէս երկրպագէ՛ աստուծոյ , ու-
րով գասնես զողորմութիւնն : Եւ ասա ասաց
զբանս զայս , և անյայտ եղև :

Երկրպագեա՛ն անմահ բանին , Թապլեցո՛ւ
զերեսդ 'ի հողին . զի այն սատեղծ գբեզ 'ի բա-
րին , և նման արար իւր պատկերին : Չայս
կեանքս քանի՛ գու սիրես , անձար երթաս
ներքև հողին . մի՛ անշահ կենօք կենար , մի՛
փոխեր զոսկին պղնձին :

Ապա իմացաւ Թագաւորն , որ հրեշտակ
եր մարդն այն . և անկաւ զեղջ յիւր միտքն ,
և ելաց դառնապէս . և իջաւ յաթոռոյն 'ի
գետին , և երկիր եպագ աստուծոյ : Եւ Թէպէտ
ասէր զիւր կեանքն , այլ սւելի ատեց այնու-
հետեւ զաշխարհս և զմեծութիւնն , և ասաց 'ի
վերայ անձին իւր զբանս զայս :

Տանամ Թէ ես հոգիս սիրեմ , մարմինս ինձ
միշտ ասց 'ի խափ . զինչ որ խոյանայ բաղէն ,
կաքաւքն չանկանին 'ի յափ : Առտեցաւ առ իս-
շատ մեղք , ուն՝ անձրև որ գայ տարափ . խոցվե-
րեմ մահու սրով , և եղերեմ զինչ որ շաղափ :

Եւ կոչեց զիւր մեծամեծսն և զիշխանսն ,
 և երբեր զիւր որդիսն , և նստոյց առաջի նոցա
 ՚ի յաթոռն իւր , և նոքա ոչ կամեցան . և նա՝
 ուժովն և իմաստութեամբն հաւանեցոյց զիշ-
 խանսն և զղօրսն : Եւ ինքն գաղտարար ելեալ
 ետ զանձն իւր յաղքատութի . և ելաւ յաշ-
 խարհէն իւրմէ , և եթող զթագաւորութիւնն
 վասն սիրոյն աստուծոյ . և ասաց ընդ իւր ան-
 ձին զբանս զայս :

Յիշեալ զարարիչն աստուած , տո՛ւր հոգ-
 ւոյդ առնել պատարագ . ընդ մութն է՞ր կա-
 միս գընալ , երբ աստէնս լինի քեզ ճարակ :
 Ազմարմինդ քանի՞ սիրես , և զհետ իւրն եր-
 թաս կամակ . ընկերք քո գնացին աստի , բնա-
 կեցան ՚ի սուրնն անքանակ : Ես քեզ ամէն օր
 ասեմ , հասիր շուտ նոցա դու միակ . թէ չէ
 եղկելի հոգիդ , առաքի ՚ի հուր և ՚ի կրրակ :

Ապա գնաց աշխարհէ յաշխարհ , և եհաս
 ՚ի Պաղտատ . և եմուտ ՚ի քաղաքն՝ և կամեցաւ
 մնալ անդ ՚ի կերպարանս աղքատի մուրալու :
 Եւ մարմինն նեղէր զինքն ՚ի կողմանէ ուտելոյ
 և ըմպելոյ և ագանելոյ . զի տովճր էր ՚ի սէր
 աշխարհիս՝ կեցեալ ՚ի սուրնն արքունի : Ապա
 գտաւ հնարք , և երթայր ՚ի շուկայն , և լինէր

սուտ իսկ: Եւ մարդիքն ծեծէին զինքն, և տղայքն զհետ երթային և նեղէին. և ինքն վարէր և ասէր ՚ի մէջ մարդկան զքանս զայս:

Մարդիք մի անհոգ կենայք, ձեր մեղաց զաղտնն լըւացէք. ողորմեցէք աղքատաց, և այնով ձեր մեղքն քաւեցէք: Դարձիք ՚ի մեղաց ճանբէն, և անդէն ձեզ սուն շինեցէք. մի թողուք ՚ի կից նեղելոց, վեր զմարմինսդ ՚ի կամաց հանէք:

Եւ յեղէգն հեծնոյր, ՚ի վայր և ՚ի վեր վազէր, և ասէր բան զարմանալի: Ասէին մարդիքն որք զհետ երթային՝ թէ մարգարիսն ՚ի բերանոյն ՚ի վայր կը թաբի, և ոչ գիտէ թէ զի՛նչ ասէ. հազար աւաղ խելօք խուճարիս: Եւ ապա դրին իւր անունն ֆահլուլ. և նա եղև ջրկիր՝ և ջուր կրէր ՚ի շուկայն. և տային իւրեան հաց և փող. այլ նա զամէնն տայր աղքատաց. և ասէր զքանս զայս:

Աղքատսիրութիւն և պահք, և աղօթքն ընկերք են միմեանց. սիրէ՛ զայս երեք բարիս, որ փրկիս ՚ի մեծ տանջանաց: Մի զմարմինդ ՚ի ձեռքդ առնուր, կը գընան օրերդ ՚ի ձեռաց. այս օրերս որ մեք ունիմք, կը հատնինք և կերթան ՚ի բաց:

Աւուր մի երթայր 'ի շուկայն 'ի վայր ,
մէկ մի խլեց զիւր փակեղն 'ի գլխոյն՝ և փախ-
եաւ : Եւ գնաց Փահլուլն 'ի հողվարքն , և ու-
րոնէր զայն մարդն՝ որ փակեղն էառ փախեաւ :
Նա տեսաւ մէկ մի և ասաց , ո՞վ Փահլուլն յայս
տեղս ի՞նչ կանէ այն մարդն , գնա՛ 'ի շուկայն
որոնէ : Ասաց ինքն՝ այ եղբայր , ուր երթայ՝
վաղն անագան յայս տեղս պիտի գայ . և ասաց
զբանս զայս :

Թէ շատ թէ սակաւ զըրկես , վայլես զեր-
կիրս խնդալով . ունիս դու աստի գնալ , և
մարմինդ ծածկի հողով : Դարձիւր և բարիս գոր-
ծէ , գիտ բրժիշկ և դեղ քեզ շուտով . զի յա-
հեղ և մեծ ատեանն , չը լինիս ահով ամօթով :

Ընտելացաւ ընդ քաղաքացւոցն , և ճանա-
չէին զինքն ամէն մարդ . և օր մի միս ետ սորա
մէկ մարդ մի , թէ տար 'ի մեր տունն . նա
էառ՝ և 'ի հողվարքն տարաւ զայն : Եւ դար-
ձաւ եկաւ այն մարդն 'ի տուն իւր , և տե-
սաւ՝ որ զմիան չէր բերեր . գնաց գտաւ ըզ-
Փահլուլն 'ի շուկայն՝ և ասաց ո՞ւր է միան իմ :
Ասաց Փահլուլն , 'ի քո տունն տարի . ասաց
մարդն այն , արի՛ ցոյց զիմ տունն . ելաւ և
էառ զայն մարդն՝ գնաց 'ի հողվարքն , և ասաց

այն մարդն , այս է իմ տունն : Ասաց Փահլուլն , ահա այս է քո տունն . այն տունն՝ որ այժմ կը կենա , այն չէ՛ մնացական , զի յետոյ յայս տեղն պիտի գաս . և ասաց զբանս զայս :

Աշխարհիս սահմանքն է հանց , կեահ կը լըցվի կեահ թերանայ . կը թեթեցնէ զիւր բեռն , թէ ո՛վ շալկել որ կարենայ : Ունկն մատո՛ւ դու հիւսանին , որ միշտ շինէ զդագաղ նա . մէկըն դայ մէկըն գընայ , ինքն բնաւ անգործ չըմնայ :

Զարմացաւ այն մարդն ընդ Փահլուլին խօսքին՝ թէ մեք զդա յիմար գիտէաք , նա մեզ վարդապետ եղև : Եւ ունէր սովորութի՛ւն Փահլուլն՝ որ երթայր ՚ի հողվարքն և մնար , և շատ անգամ՝ ննջէր անդ : Օր մի ՚ի դուրս էր ելեր Խալիֆայն շատ զօրօք՝ դէպ ՚ի հողվարքն անցանէր , աեսաւ զնա , և ասաց նմա՝ թէ հոտ ի՛նչ կանես : Եւ ասաց Փահլուլն՝ ո՛վ աիեզերակալ Խալիֆայ , զայս ամէն մեռեալքս կը նզովեմ : Եւ ասաց Խալիֆայն , էր կը նզովես . և ասաց ցնա Փահլուլն զբանս զայս :

Թէ շատ թէ սակաւ զըրկէ մարդ , գէտ իւր տանիլ չըկարէ . մարդըն պիտի հանց ջանայ , որ ՚ի յայն կեանքն չամաչէ : Որ ասդէն

այս և անդ առնու , աստ զըրկէ նա անդ-
վըճարէ . զի յայն կեանքն ճարակ չըկայ , որ
փողով իւր պարտքն ազատէ :

Զարմացաւ Խալիֆայն՝ և ասաց , փառք
աստուծոյ կենդանւոյն՝ որ կայ և մնայ յա-
ւիտեան . զի խումարն այնչափ խելօք խօսք կը
խօսի : Եւ ասաց թէ այս մարդս խելօք է , և
վասն մեղաց զայն առնէ . զի թէ դա խումար
էր՝ նա հանց բան չասէր . և դարձաւ Խա-
լիֆայն ՚ի քաղաքն : Եւ օր մի հեծեալ ՚ի ձի
անցանէր դէս ՚ի հողվարքն , զի ճանապարհն
ընդ այն էր . և տեսաւ զՓահլուլն և ասաց ,
զի՞նչ առնես ՚ի հողվարքն : Եւ նա ասաց ,
բազում աւուրք աստ կամ և կը չափեմ զիմ
գերեզմանն և զքոյն , նա իսկի քոյն աւելի չէ-
քան զիմն . դու Խալիֆայ ես , և ես աղքատ
մուրացիկ եմ . և քո հողն և իմն մէկ չափով է :
Եւ յետոյ ասաց զբանս զայս :

Ո՛վ մարդ մի՛ զհոգիդ դատեր , և զմար-
մինդ առներ սիրելի . դարձիր ՚ի մեղաց ճան-
փէն , որ չլինիս ողորմ ու լալի : Զանա և բարի
գործէ , զի քէվրանն քեզ կը նայի . յայս հո-
ղոյս դու հանց գընա , որ հոգիդ հըրոյն չլինի :

Եւ ասաց Խալիֆայն ընդ իւր մեծամեծ-
սրն, տեսէք՝ ի՞նչ իմաստուն է դորա խօսքն .
և համարձակապէս խօսի զբանս, չէ՛ պարտ որ
զդա ՚ի մեզանից ՚ի զատ Թողումք . և ապա
հրամայեց կոչել զնա յիւր դարպասն: Եւ օր
մի Խալիֆայն յաթոռոյն ելեր զնացեր էր, և
զնաց Փահլուլն նստաւ յաթոռն Խալիֆային:
Եւ եկին ճորտերն՝ սկսան ծեծել զնա, և նա
ճչեց պինտ: Լսեց Խալիֆայն և բարկացաւ ՚ի
վերայ ծառայիցն, և ասաց զՓահլուլ՝ Է՞ր կը
ծեծեն զքեզ: Ասաց Փահլուլն, զ՞ի տիեզե-
րակալ Խալիֆայ՝ երբ զիս այս մէկ պահ նըս-
տելուս համար հանց կը ծեծեն, ապա զքեզ
զի՞նչ պիտի առնեն դատաստանին օրն . և սկը-
սաւ ասել զբանս զայս:

Մարդիք մի՛ ծեծէք դուք զիս, չեմ ցանկար
փառացդ աթոռոյ . զիմն քակեցի Լեւայ, և
չունիմ սրտիկ շինելոյ: Իմ կեանքս յիմ աչացն
ելեր, այլ չունիմ տեղիք խնդալոյ . դրի զիմ
մարմինս ՚ի մահ, զի չունիմ հողի տանջելոյ: Ա՛յ
մարդ որ փառացդ հասար, երբ յերկրի եղեր ա-
թոռոյ . դու հանց շրփացար ՚ի քեզ, որ չըդնես
դու յանցանք մարդոյ: Ահ ՚ի մահուանէ չու-
նիս, ոչ ճարես պաշար գնալոյ . աշխարհիս փառ-
քն այլոց Թողուս, կը վնիս դու ափ մի հողոյ:

Լսեց Խալիֆայն զայն իմաստուն բանս, և
 հարցանէր շատ բանս փաճլուին. և նա հնար
 իւք տայր զսլատասխանին: Եւ օր մի ալ հարցաւ
 Խալիֆայն ընդ փաճլուին և ասէ, փաճլու
 ասա՛ ինձ, այսօր ի՞նչ առնէ աստուած: Ասաց
 փաճլուին, այդ դիժար հարցմունք է. այսօր
 համբերեա՛ ինձ, վաղիւն ասեմ. և ՚ի վաղիւն
 հեծեալ ՚ի սև էջ մի դնայր. տեսեալ Խալի
 ֆայն ասաց նմա, ո՛վ փաճլու ի՞նչ առնէ ան
 այսօր: Ասաց փաճլուին, հրամայէ՛ որ ամէն
 ծառայքդ ՚ի դուրս ելանեն, և ես տամ զսլա
 տասխանին: Եւ հրամայեաց Խալիֆայն ծա
 ռայիցն ելանել ՚ի դուրս. և մնաց ինքն և փաճ
 լուին մինակ: Եւ ասաց Խալիֆայն, ի՞նչ կանէ
 աստուած ՚ի յայս ժամս. ասաց փաճլուին, ո՛վ
 Խալիֆայ՝ արի՛ սրհ մի նիստ ՚ի յիմ էջս, և
 ես ՚ի քո յաթոռդ նստիմ և ասեմ քեզ, թէ
 ի՞նչ առնէ աստուած: Եւ հայեցաւ Խալի
 ֆայն՝ որ մարդ չէր երևէր ՚ի բոլորն, ելաւ
 նստաւ ՚ի յէջն. և փաճլուին ՚ի Խալիֆային
 աթոռն նստաւ, և ոչ խօսէր: Ասաց Խալի
 ֆայն, է՛ր չես խօսիր, ի՞նչ առնէ աստուած:
 Ասաց փաճլուին՝ ինչ խօսիմ, չէ՞ս գիտէր ինչ
 առնէ. դու որ Խալիֆայ ես ՚ի յէջս իմ նրս
 տոյց, ես որ փաճլու եմ՝ ՚ի քո աթոռդ նրստ

ցոյց: Ահա զայս արար ՚ի ժամուս յայսմիկ .
 և խալիֆայն զարմացաւ , և ոչ կարէր խօսիլ .
 և ասաց Փահլուլն զբանս զայս :

Դու զանքըննին էր քըննես , երբ որ միտ
 քըդ իւրեան չըհասնի . զաստուած ո՞վ կարէ
 տեսնուլ , կամ իմանալ զնա մարդ կենդանի :
 Երբ չես քո կենացըդ տէր , կը մընաս դու
 յերկուց շընչի . այլ տէր հայրենեացս է նա ,
 որ երկինք և երկիր կը սանի :

Ծիծաղեցաւ խալիֆայն և ասաց , փառք
 աստուծոյ կենդանւոյն և բարձրելոյն յաւիտեան .
 զի այս ցեղ իսկս զարմանալի սրտասխան
 առնէ . բայց թուի ինձ , թէ չէ՞ դա իսկ ,
 այլ խեղճ է . և գնաց Փահլուլն : Եւ զկնի
 քանի մի աւուր հրամայեց խալիֆայն կոչել
 զնա . և նա նստաւ յէշ մի , և եկաւ առ խալի-
 ֆայն : Ծիծաղեցաւ խալիֆայն և ասաց ,
 փառք աստուծոյ կենդանւոյն և բարձրելոյն
 յաւիտեան . և ասաց՝ կամիմ հարցանել քեզ
 բան մի , և դու զըզորդն ասա՛ : Եւ նա ասաց՝
 հրամայեա՛ խալիֆայ . ասաց խալիֆայն՝ քանի՞
 աստղ կայ յերկինքն : Ասաց Փահլուլն՝ ես
 աղէկ գիտեմ , զամէնն համբեր եմ զի որչափ
 իշոյս վերայ մազ կայ՝ այնչափ ալ աստղ կայ :

յերկինքն . թէ չես հաւատար՝ իրջիր դու
համբէ: Եւ իջաւ Խալիֆայն յաթոռոյն , և
սկսաւ համբել զիշոյն մազն: Ասաց Փահլուլն ,
յառաջ զագին համբէ . և սկսաւ Խալիֆայն
այնպէս առնել , և ոչ կարէր: Եւ ասլա սկսաւ
Փահլուլն ասել զբանս զայս:

Դու որ չըգիտես այժմ , թէ գլխոյդ մազն
քանի է . էր ինձ թուել հրամայես , թէ երկ-
նից աստղն քանի է: Զինչ որ աստ գործել
լինի , ամէնին համար տալոց է . որչափ զըրկէ
գանձ ժողովէ , աստ թողու տանիլ չկարէ:

Ամաչեց Խալիֆայն , և եթող զիշոյն ազին
ի համբելոյն , և ելաւ նստաւ յաթոռն: Եւ
ասաց փառք աստուծոյ՝ որ այսպէս գիտութիւն
պատուէ զսիրելիս իւր և ապ զլիմաստութիւն
ուժ որ կամի . որուժ ոչ դք կարէ տալ պատաս-
խան ի բանս և ի հարցմունս իւր: Այսպիսի
վարութ կեցեալ Փահլուլն՝ և երանելի կենօք
փոխեցաւ յանվախճան թագաւորութիւնն . ի
քրիստոս յիսուս ի տէր մեր: Որուժ վայելէ
փառք իշխանութիւն և պատիւ , այժմ և միշտ
և յաւիտեանս , ամէն:

ԽՐԱՏԻ ՕԳՏԱԿԱՐԻ

ԱՐԱՐԵԱԼ ԲԱՆԱՍՏԵՂԺ ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ ՈՐՈՅ

ԱՆՈՒՆՆ Ի ՆՈՒՇՐԻՎԱՆ

Սա ասե՛ն թագ մի ունէր ոսկի և պառ-
ուական ակներով, և շինած էր քսան և երկու-
անկիւնով, և յամէն անկիւն՝ այս խրատներս
գրած էր. և յորժամ ելանէր ՚ի դուռս՝ կար-
դայր առաջի զօրացն, և ասէր թէ ՚ի միտ ա-
ռէք, և ասլա դնէր ՚ի գլուխն զթագն զայն:

ԽՐԱՏ . Ա

Չանձնահաճ մարդն յինէն ՚ի զատ պա-
հեցէք: Արժանաւորաց յիմ գանձէն բաժին
տրվէք: Բանագէտ մարդկանց դէմ՝ անպատեհ
խօսք մի խօսիք: Չանգըստներին՝ մի՛ որոնէք:
Ի ժամանակս գործոց ձերոց՝ մի՛ բշտապիք:
Չգործն ձեր՝ ժամէ ՚ի ժամ մի՛ ձգէք:

ԽՐԱՏ . Բ

Ի բանին սկիզբն և ՚ի կատարածն հայեցէ՛ք:
Յ՛ր տուն մտանէք՝ յառաջ դէ՛ն իմացէ՛ք:

Չամէն բան կամ կտաւ՝ տասը տպրայ չափեցէք, և ապա կորեցէք: Չփորձածն՝ կրկին մի՛ փորձէք: Անփորձ մարդկանց՝ զխորհուրդն ձեր մի՛ յայանէք: Չխոստումն որ ՚ի ձեզ է՝ մինչև ՚ի ձեր անձն մի՛ խնայէք: Սակաւ խոստացէք՝ և աւելի՛ կատարեցէք:

ԽՐԱՏ • Դ

Խոնարհութիւն և հեզութիւն ուսարո՞ւք: Յամենայն ժամ զճմարտութիւն սիրեցէք: Չկարողութեան չափն գիտացէք: Չհամբերող մարդն ճանաչեցէք: Չայս կեանքս՝ մի՛ օր գիտացէք: Չառողջութեան հարկիքն գիտացէք: Չձեր կեանքն անգիտութեամբ մի՛ անցնէք: Ի յայլոց արամութիւն մի՛ խնդայք: Ընդ կտորածն՝ ընդ գնացածն՝ ընդ թափածն՝ ընդ այրածն՝ մի՛ արամիք:

ԽՐԱՏ • Դ

Ի մեծամեծաց յորոգայթն կոծեցարո՞ւք: Մարդկանց՝ ամենայն իրաց համբերեցէք: Ի տեղի ուր համբերել պէտք է՝ մի՛ ըշտապիք: Չհետ մարդոյ՝ ռիսակալ մի՛ լինիք: Չչափ անձին ձերոյ ճանաչեցէք: Չձեր զոտն քան զձեր անկողինն աւելի մի՛ երկնցնէք: Ի պա-

տերազմէ զերես մի դարձրնէք: Չայլոց կռիւն
ի ձեր յանձն մի առնոյք:

ԽՐԱՏ • Ե

Առիւ թէ հանդիպի ի ձեր մէջն՝ միջակ
արարէք, բայց շուտ հաշտեցարուք: Ի մէջ
սրտից ձերոց նախանձ մի պահէք: Չամէն
բան՝ համբերելով արարէք: Չանպէտսն ի
բաց թողէք, և զպիտանացուն ընկալարնէք:
Չերևելի զգայարանքն ձեր՝ պատրաստ պա-
հեցէք: Յանպատէհ բանից՝ ի զմտ կացէք:
Ի մէջ մարդկանց՝ վատ անուն մի ստանայք:

ԽՐԱՏ • Զ

Ի գողունեաց ընչից մի շահիք: Ի յեղեր
թագաւորի՝ առն մի շինէք: Չձեր բնակու-
թիւնն՝ մօտ ի խանութ մի առնէք: Ի պիղծ
գործոց և տեղեաց ի բաց կացէք: Անխրատ
և անկիրթ մարդկանց՝ ծառայութիւն մի առ-
նէք: Անընկեր ի ճանապարհ մի երթայք:
Անարժանից՝ մի խոնարհիք: Չհետ չար կա-
մաց՝ մի դատիք: Ի յօտար հող՝ ծառ մի
տընկէք:

Ի յաղահատ տեղիք՝ սերմ մի՛ ցանէք։ Չհետ
ամէն ազգ մարդոյ՝ մի օրինակ մի վարիք։
Չհետ անարժան մարդկանց՝ մի նըստիք։
Չհետ անհարկից՝ սէր մի՛ դնէք։ Քսմոս մարդ-
կանց՝ մի հաւատայք, և զհետ նոցա՝ աղու-
հաց մի՛ ուտէք։ Չհետ մարդոյ՝ խռովութիւն
և կռիւ մի՛ առնէք։ Չհետ չտեսած մարդոյ՝
սիրելութիւն մի՛ առնէք։

Չհետ հպարտ մարդոցն և խելառին և ար-
բեցողին՝ մի խօսիք։ Դուք զձեզ՝ մեծ մի՛ հա-
մարիք։ Ի լեզուանի կնոջէ՝ պատրանս կացէք։
Ո՛վ որ զխրատն սիրէ՝ զայն խրատեցէք։ Չու-
տելն և զըմպելն՝ մինակ մի՛ սիրէք։ Չեզ-
հնազանդելոցն՝ անհնարին և անկարօղ բանս
մի՛ դնէք։ Չձեզ սիրողն՝ մի՛ ատէք։ Ո՛վ որ
զհետ ձեր սէր ունի՝ զնա անտես մի՛ առնէք։
Յանպատեհ պատճառէ՝ զծառայն ձեր մի՛
ծեծէք։ Այլոց ապրուստին՝ աչք մի՛ ձգէք։

Չձեր հացն՝ յայլոց սեղան մի՛ դնէք։ Երբ
զձեր հացն ուտէք՝ զձեր զրոյցն արարէք։

Տղայոց և երիտասարդից զհետ՝ բան մի՛ խորհիք։ Օտար կին կամ պառաւ՝ ՚ի մէջ տան միւնակ մի՛ թողուք։ Ի չար կնոջ հանդերձից՝ պատրանստ կացէք։ Չձեր հոգին՝ ձեր մարմնոյն ծառայ մի՛ առնէք։ Ի ձեր որդւոց և դստերաց մահն՝ մի՛ արտմիք։ Յօտար բան՝ առանց փորձի մի՛ վստահանայք։

ԽՐԱՏ • Ժ

Չայգին ձեր՝ ՚ի պահ օտարի մի՛ տայք։ Յայլոց ապրանք իբրեւ զտէրն իւր՝ մի՛ վստահանայք։ Յօտար մարդոյ տուն՝ տանուտէրու թիւն մի՛ առնէք։ Չօտարն որ չէք ճանաչէր՝ ՚ի ձեր տունն վարձկան մի՛ դնէք։ Այն մարդիքն որ զայս կեանքս խիստ կը սիրեն՝ դուք զնոսա մի՛ սիրէք։ Ի մէջ առն և կնոջ՝ կամ ծառայի և տեառն՝ բանսարկութիւն մի՛ առնէք։

ԽՐԱՏ • ԺԱ

Առ թագաւորն՝ զգոյշ և պատրաստ կացէք։ Թագաւորն թէպէտ խոնարհի՝ դուք մի՛ համարձակիք։ Ի շտանաւորաց և դիւաւորաց հնազանդ լերուք։ Յոխակալ մարդկանց՝ ՚ի զմտ կացէք։ Չամէն մարդոյ պատիւն իմացէք։

Ընդ բախտաւորն և ընդ մեծատունն՝ մի՛ նախանձիք : Ընդ խմաստունն՝ մի՛ հակառակիք և մի՛ այսպանէք զքանս նոցա , զի նոքա տէր են գրչի և խմաստութեան : Չգիտունն և զիմաստունն պատուեցէք . թէպէտ դուք իմաստուն էք՝ այլ քան զձեզ աւելի համարեցէք : Չծերսն պատուեցէք և գաւազան լերո՛ւք նոցա :

ԽՐԱՏ . ԺԳ

Չմեծն՝ մեծ , և զփոքրն՝ փոքր սիրեցէք : Չխաբուսիկն՝ ՚ի միջոյ ձերմէ բարձէք : Չհետ ժլատի և ոչ ինչ մարդկանց՝ մի՛ դատիք : Չօր և զմօր՝ և զազգի պատիւն պահեցէք : Ազգականաց և ընտանեաց ձերոց՝ խնամք տարէք : Ի բարեկամաց ձերոց՝ զճմարիան ընարեցէք : Ամենայն մարդոյ՝ մի՛ հաւատայք : Չոսկի և զարծաթ՝ քան զչափն աւելի մի՛ սիրէք :

ԽՐԱՏ . ԺԳ

Յամենայն աւուրս ձեր՝ խրատիւ և խմաստութեամբ կացէք : Յամենայն ժամ՝ արթուն և պատրաստ լերո՛ւք : Չչարն՝ ՚ի միջոյ ձերմէ բարձէք : Վատ մարդկանց սրտին՝ մի՛ օգնէք : Ի սիրելոյ և ՚ի զարմէ՝ զգուծն ձեր

մի՛ բառնայք: Չհետ պիղծ մեռելի՛ զձեր
մեռեալն մի՛ թաղէք: Ի մէջ մարդկանց՝ քան
ղբարին այլ բան մի՛ խօսիք: Ուսման և գիտու-
թեան միշտ հետևեցէ՛ք:

ԽԻՍՏ • ԺԴ

Ո՛վ որ քան զձեզ աղէկ է և գիտուն՝ զնա
աւելի պատուեցէ՛ք: Միշտ զհետ խմաստնոց
և գիանոց շրջեցարձէք: Չանցեալ ժամանակն՝
հեշտ մի՛ համարիք: Զինչ որ յաշխարհիս մէջն
չունիք՝ ՚ի մարդկանէ մի՛ խնդրէք՝ բաց ՚ի
գիտութենէ: Թէ կամիք զի անհոգ մնայք
աղէկ արուեստ ուսի՛ք: Բան մի որ ՚ի պահ
առնուք՝ ՚ի տէրն հասուցէ՛ք: Փոխ որ առ-
նուք՝ վճարեցէ՛ք:

ԽԻՍՏ • ԺԵ

Խօսք որ ՚ի խելաց չէ՝ մի՛ խօսիք: Խօսք
որ ասելու չէ՝ մի՛ ասէք: Զլեզուն ձեր՝ ՚ի
չար խօսից զերծ պահեցէ՛ք: Անպատեհ խօ-
սից՝ ունկն մի՛ դնէք: Պիղծ խօսից՝ պատաս-
խան մի՛ տայք: Թագաւորաց՝ յոյս մի՛ դնէք:
Մինչ լսէք զբանս ՚ի մարդկանէ՝ առնոյն պա-
տասխան մի՛ տայք: Զայն բանն զոր դուք
լաւ չգիտէք՝ ամենևին մի՛ ասէք: Զինչ բան
որ ՚ի ձեր սիրտն չկայ՝ զայն լեզուաւ մի՛ խօսիք:

Ամենայն մարդոյ խօսից՝ մի՛ վստահանայք։
 Զբարի խօսքն՝ յամէն մարդոյ ընդունեցէք։
 Ոչ իրաւ և ոչ սուտ՝ բնաւ մի՛ երդնուիք։
 Զայն կեանքն՝ ընդ այս կենցաղոյս մի՛ փոխէք։
 Ամէն մարդոյ զայն կամեցարո՞ւք՝ զինչ որ ձեր
 անձին կը կամիք։ Որքոց բան՝ մի՛ խնայէք։
 Երկայն ճանապարհի՛ պաշար պատրաստեցէք։
 Այրեաց՝ հանապազ հղորմեցէք։ Յերիտա-
 սարդութե՛ր ժամանակն՝ զծերութիւնն մի՛աք
 բերէք։ Զծերութեան բանն՝ յերիտասարդու-
 թեան ժամանակն հոգացէք։

Ի ժխտութենէ և յազահութենէ փախիք։
 Առատութեան արուեստ ուսիք։ Սկիզբն ա-
 ռատուե՛ր՝ ի ձեր արդար արդեանցն արարէք։
 Զմարդկութեան կերպն՝ ճանաչեցէք։ Զհեա-
 հարկեորաց՝ սէր դըրէք։ Յանարգ և անդէտ
 մարդոյ՝ բան մի՛ խնդրէք։ Զհետ ամէն մար-
 դոյ՝ սէր և հարկեորութիւն ըստ ժամանակին
 արարէք։

Զմեան գործն՝ յամառն հոգացէք։ Զայս
 աւուր բանն՝ ի վաղեան մի՛ ձգէք։ Զդեղն

և զարիւնն 'ի հարկաւորութեան ժամու գործ
ածեցէք: Չբանգէտ մարդն՝ 'ի վերայ բանի
դրէք: Չերիտասարդն և զերկշտն՝ 'ի վերայ
բանի մի՛ դնէք: Յոխակալ և յանողորմ մարդ-
կանց՝ հեռի կացէք: Ամենայն բանից՝ շուտ մի՛
հաւատայք: Չձեր ընտանիքն՝ միշտ սիրեցէք:

ԽՐԱՏ • ԺԹ

Չհետ ճմարիտ սիրելեաց՝ սիրելու թիւն
արարէք: Չազգականս ձեր՝ մի՛ վիրաւորէք:
Մի՛ թողուք զձերայինսն՝ և զօտարսն հոգայք:
Չձեր սիրելին՝ մի՛ մոռանայք: Չձեր թշնա-
մին՝ խիստ մի՛ արհամարհէք: Յիմաստուն
թշնամւոյ՝ յոյժ մի՛ երկնչիք: Յանգէտ սիրել-
եաց՝ հեռի մնացէք: Ի մէջ թշնամութեան՝
սիրոյ տեղի պահեցէք: Ի սիրելութեան ժա-
մու՝ զթշնամութիւն յիշեցէք: Տուլութեան
արուեստ՝ մի՛ ուսանիք: Չեր սիրելեաց՝ յաղ-
քատութեան ժամու օգնեցէք:

ԽՐԱՏ • Ի

Չհետ վատ մարդկանց՝ մի՛ վատթարանայք:
Ամէն մարդ՝ թող զիւր չափն վայելէ: Աշ-
խարհս՝ ձեզ խաղաղ թող չթուի: Չհոգ-
ւոյ բաժինն՝ 'ի մարմնաւորս մի՛ մոռանայք:
Տղայոց ձերոց՝ հնարաւորութեամբ արուեստ

ուսուցէք: Չձեր կերպարանն՝ 'ի սիրելեաց և
'ի թշնամեաց ծածո՛ւկ պահեցէք: Չձեր խոր-
հուրդն՝ ամէն մարդոյ մի՛ յայանէք: Ռենայն
բանից՝ ականջ մի՛ դնէք:

ԽՐԱՏ • ԻԱ

Չձեր խորհրդակիցն՝ 'ի ժամանակի բար-
կութեան փորձեցէք: Չկին և զորդիս՝ 'ի
ժամանակի աղքատութե մի՛ ուրանայք: Ամէն
իրաց զչափն սիրեցէք: Չհպարտութիւն՝ քան
զմահն դառն խնացէք: Չանհոգութիւնն 'ի
ձեզ՝ անկենդանութիւն գիտացէք: Ընկեր
դայն ճանաչեցէք՝ որ ցաւակից ձեզ լինի:

ԽՐԱՏ • ԻԲ

Ի ժամանակի անհոգութեան՝ քան 'ի նե-
ղութեան ժամանակն խիտո պատրաստ կացէք:
Չամէն բան՝ 'ի յառատութեան ժամն հո-
գացէք: Ի յաժնութեան՝ զթանկութիւնն յի-
շեցէք: Յառողջութեան ժամանակին՝ զհի-
ւանդութիւնն 'ի միտ ածէք: Չաղջիկն կամ
զկին՝ 'ի ճանաչ տեղեաց առէք: Չմարդ մի-
անգամ տեսանելով մի՛ խաբուիք: Չաշխար-
հիս փառքն և մեծութիւնն՝ ոչ ինչ համա-
րեցէք: Միշտ և հանապազ զյաւիտենականե
փառքն 'ի միտք բերէք:

ԽԲԱՏ-Ք

ՊԻՏԱՆԻՔ ԵՒ ՕԳՏԱԿԱՐ-Ք , ԶՈՐ ԱՍՑԵԱԼ Է

ԽԻԿԱՐԱՅ ԻՄԱՍՏՆՈՅ

Եւ խիկարս գպիր էի Սենեքերիմայ արքային Ասորեստանեայց , առի ինձ վաթսուն կինս , և շինեցի վաթսուն ապարանս . և եղև վաթսուն ամաց , ոչ եղև ինձ որդի : Յայնժամ մոի առ կուռքն բազում ընծայիւք . և վառեցի հուր , և արկի խունկս անուշահոտ ի վերայ նորա . մատուցի զընծայս , և զոհեցի զոհս վասն ծննդեան : Եւ աղաչեցի ասելով , ո՛վ տեարք իմ և չաստուածք իմ Բէլշիմ և Շահիմ , հրամայեցէք և տո՛ւք ինձ արու զաւակ . քանզի ահա խիկարս կենդանւոյն մեռանի : Եւ զի՛նչ ասե՛ն մարդիք , թէ խիկար իմաստուն էր և ճարասար , մեռաւ և ոչ գոյր նորա որդի , որ թաղէր զնա , և ոչ դուստր՝ որ լայր զնա . զի՛նչ ասեմ , չունիմ ժառանգ յետ մահուան իմոյ : Եւ եթէ որդիս իմ զօր ամենայն տասն քանքարս ծախեսցէ , ոչ կարէ

բապառել զինչս իմ. այլ զի միայն արկցէ հող
ձեռօք իւրովք 'ի վերայ իմ. և զի մի' մնացից
անյիշատակ:

Յայնժամ ձայն եղև 'ի չաստուածոցն իմոց'
Թէ Խիկար, ոչ հրամայեալ է լինիլ քեզ զա-
ւակ. բայց Թէ առցես զՆաթան քեռորդին
քոյ, և սնուցես զնա որդի քեզ, և նա հա-
տուսցէ քեզ զանուն քո: Եւ ապա առի ըզ-
Նաթան քեռորդին իմ առ իս, որ էր մի ա-
մաց. և հագուցի նմա բեհեզս և ծիրանիս.
և եդի մանեակ ոսկի 'ի պարանոց նորա որպէս
որդի Թագաւորի. գեղաշուք զարդարեցի
զնա. և արբուցի նմա կաթն և մեղր և նրն-
ջեցուցանէի զնա 'ի վերայ արծուոց և աղաւ-
նեաց իմոց, մինչև եղև եօթն ամաց: Եւ
ապա սկսայ ուսուցանել նմա զգպրութիւն
և զիմաստութիւն և զհանճարագիտութիւն,
և զպատասխանիս հրովարտակաց, և զդարձ-
ուածս հակառակ խօսից. և 'ի տուէ և 'ի գի-
շերի ոչ դադարէի ուսուցանելոյ. և յագե-
ցուցի զնա ուսմամբ իբր հացիւ և ջրով:

Ապա ասաց արքայն առ իս՝ դպիր և իմաս-
տուն Խիկար, գիտեմ զի ծերացեալ ես, և
յետ վախճանի քոյ ո՞վ է, որ կատարէ ճար-
տարութեամբ և իմաստութեամբ զգործս ար-

քունեաց մերոց • զի ես հանապազ տրտում
եմ վասն այդ բանիդ։ Պատասխանի ետու նմա
և ասացի, անբայ յաւիտեան կաց • է՛ իմ որդի՛
որ առաւել հանձարեղ և իմաստուն է քան զիս։

Ասաց թագաւորն, անձ առ իս՝ զի տեսից
զնա • և ես կացուցի զնա առաջի թագաւորին։
Յորժամ ետես թագաւորն՝ ուրախ եղև և
ասաց, այս օրս օրհնեալ եղիցի • քանզի Խի-
կար ՚ի կենդանութեան իւրում էաժ և կա-
ցոյց զորդին իւր առաջի իմ, և ինքն ՚ի հան-
գստեան եղիցի։ Եւ ես երկրպագի արքային
իմոյ, և առեալ տարայ զՆաթան յապարանս
իմ • և այսպէս ասէի ՚ի խրատելն իմում։

Խրատք Խիկարայ՝ զոր ետ որդւոյն իւրոյ Նաթանայ։

Ո՛րդեակ՝ եթէ լսես խօսք ՚ի դուռն թա-
գաւորաց և իշխանաց և մեծամեծաց, պահեա՛
և մեռո՛ւ զնա ՚ի սրտի քում • և մի՛ յայտներ
մարդոյ՝ մինչև այլքն ասեն քեզ։

Ո՛րդեակ՝ զմարդոյ կապած և կնքածն մի՛
արձակեր, և զարձակեալն մի՛ կապեր։

Ո՛րդեակ՝ լա՛ւ է իմաստուն մարդոյն զհետ
քար կրելն՝ քան զանգէտին հետ ուտել և
լմպելն։

Ո՛րդեակ՝ եթէ առաքեսցեն զքեզ ՚ի տե-

դիւ ինչ վասն բանի, լաւ 'ի միտ ան զբանն զոր
ասելոց ես և ասլա գնա՛. զի մի՛ գուցէ յետոյ
լինիցիս ծաղր առաջի այլոց:

Ո՛րդեակ՝ եթէ գնաս 'ի հրաւիրեալ տե-
ղիս յորում գտանի քան զքեզ մեծ և յար-
գի, մի՛ նստիր 'ի վերին կողմն. զի յետոյ սակաւ
առ սակաւ իջանես ամօթով 'ի ստորին կողմն:

Ո՛րդեակ՝ եթէ ընկերն քո հիւանդ է, մի՛
ասեր 'ի մտի քում, թէ տանձ կամ խնձոր
գտանեմ, և ասլա երթամ 'ի տես. այլ երթ
տախք՝ և տես աջօք. զի զհիւանդն դատարկ
տեսանել շատ լաւ է՝ քան զբազում միրգս
տանել:

Ո՛րդեակ՝ մի՛ հեղուր զարիւն մարդոյ, զի
մի՛ այլքն հեղցեն զարիւն քո:

Ո՛րդեակ՝ մի՛ շնար ընդ այլոց կանանց, զի
մի՛ այլք շնացեն ընդ կնոջ քոյ:

Ո՛րդեակ՝ լաւ է ծառային միամտութեամբ
տալ պատասխանի տեսուն իւրում, քան զոր
խրատելով խօսի, և ածէ 'ի բարկութիւն:

Ո՛րդեակ՝ մի՛ տար ընկերի կոխել զոտս
քո, զի մի՛ համարձակեսցի և կոխեսցէ զպա-
րանոց քո:

Ո՛րդեակ՝ մի՛ լինիր քաղցր որ կլանեն ըզ-
քեզ, և մի՛ լինիր դառն որ թքանեն զքեզ:

Ո՛րդեակ՝ լաւ է կոյր աչօք՝ քան կոյր մե-
տօք . զի կոյրն՝ արագ տեսանէ զերթ և եկն
ճանապարհին , և կոյրն մտօք՝ հանապազ գնայ
կամակոր :

Ո՛րդեակ՝ լաւ է աղջիկ՝ որ ծնանի և
շուտ մեռանի , քան թէ ապրի և աղգին իւրոյ
լինի նախատինք :

Ո՛րդեակ՝ լաւ է ուլ մի ՚ի ձեր տանն զե-
նած , քան թէ եզ մի ՚ի սուռն ալլոց :

Ո՛րդեակ՝ ՚ի յապարանս թագաւորաց մի՛
մտաներ , և ընդ կնոջ դատաւորի մի՛ խօսիր :

Ո՛րդեակ՝ աչք մարդոյ ագահ է , ոչ շա-
տանայ գանձով՝ մինչ մտանէ ՚ի հող :

Ո՛րդեակ՝ մի՛ պատճառ լինիր հարսնացու-
ցանելոյ զդուստրն ուրուք ընդ առն օտարի .
զի թէ յետոյ այրն վատ լինի՝ անիծանեն ըզ-
քեզ , և թէ աղէկ լինի՝ ոչ յիշեն բնաւ զքեզ :

Ո՛րդեակ՝ յորժամ դատաստան երթաս , մի՛
շատախօս լինիր , և մի՛ սուտ խօսիր՝ զի մի՛
յետոյ մտանիցես ՚ի բանդ :

Ո՛րդեակ՝ յառաջ զխօսքն ՚ի մօի քու մ-
խորհեա՛ , թէ սուտ ես՝ մեղայ ասա՛ զի մի՛
դատաւորն արկցէ ՚ի բանա և սուժեցէ զքեզ :

Ո՛րդեակ՝ եթէ զմարդն ՚ի կախել տանին՝
մի՛ յառաջ նորա ընթանայր , զի մի՛ մատնեցէ :

զքեզ և ասացէ՛ թէ սա ևս իմ ընկեր է:

Ո՛րդեակ՝ յորժամ երթաս ՚ի հարսանիս կամ ՚ի մեռելոյ տուն՝ յառաջ հաց կեր ՚ի տունդ, և ասկա գնա՛. զի թէ հարսանիս է՝ ՚ի շատ խնդուծենէն մոռանան զքեզ, և թէ մեռելոյ տուն է՝ ՚ի շատ տրտմուծենէն մոռանան զքեզ, և դու մնաս քաղցեալ:

Ո՛րդեակ՝ կամուրջ մի՛ հեռի գնալ անցանել լա՛ւ է, քան մտանել ՚ի ջուր մօտիկ:

Ո՛րդեակ՝ նոր դատաստան մի՛ սահմաներ անիրաւութեամբ. թէպէտ և իշխան լինիս՝ ՚ի սահմանէ դուրս մի՛ ելաներ:

Ո՛րդեակ՝ մի՛ բանար զաչս քո և տեսներ զկին գեղեցիկ, զի դեղեալ է զերեսն՝ և ծաբուրեալ է զաչսն. և թէ վատնես զամենայն ինչս քո ՚ի սէր նորա՝ ոչ ինչ առաւել դասնես՝ քան զկնոջ քոյ, բայց միայն զմեղքն և զսեքեքութիւնն:

Ո՛րդեակ՝ եթէ տեսանես զերիտասարդն թառցեալ յօդս՝ մի՛ հաւատար գործոց նորա. զի բան ծերոց հաստատ է, բայց երիտասարդին՝ ոչ:

Ո՛րդեակ՝ թէպէտ և որդին քո իմաստուն է՝ յառաջագոյն փորձեա՛ զնա, և ասկա տո՛ւր զինչս քո ՚ի ձեռն նորա:

Ո՛րդեակ՝ ո՛վ որ քան զքեզ պինդ երես
է, մի՛ հակառակիր ընդ նմա:

Ո՛րդեակ՝ եթէ բարձր է տան շէմն քո
առանել քան ինն կանգունս, ՚ի մտանելն քո
ընդ այն խոնարհեցո՛ զգլուխ քո:

Ո՛րդեակ՝ մի՛ առնուր կշռով մեծ՝ և ծա-
խեր փոքր, և ասեր ՚ի մոտ քում թէ շահե-
ցայ. զի ոչ գիտես՝ թէ փոխանակ այնր շա-
հուն բարկանայ աստուած ՚ի վերայ քո, և զոր
ունիս՝ առնուր ՚ի ձեռաց քոց, և տայ այլոց:

Ո՛րդեակ՝ մի՛ երդնուր և մի՛ ասեր սուտ,
զի սուտ երդումն և սուտ ասելն՝ զմարդոյ
կենաց պակասութիւն բերէ:

Ո՛րդեակ՝ եթէ կամիս խնդրել բանս ինչ
յաստուծոյ՝ ՚ի կամաց նորա մի՛ հեռանաք,
զի զսր ինչ խնդրես՝ տայ քեզ:

Ո՛րդեակ՝ զի՛նչ բան՝ չա՛ր թուի քեզ,
ընկերին քում մի՛ կամենար:

Ո՛րդեակ՝ թէ կամիս գտանել յամենե-
ցունց զբարիս, արա՛ դու այլոց զբարիս:

Ո՛րդեակ՝ յորժամ լինիս ՚ի մէջ մարդկան՝
մի՛ յայտներ զպարտքդ և զպակասութիւնդ
քո, զի ՚ի նոցանէ շահ ոչ լինի քեզ, և դու
արհամարհիս ՚ի մէջ նոցա:

Ո՛րդեակ՝ սիրեա՛ զկին քո, զի մարմին քո

է, և աշխատանքը սնուցանէ զորդիանքս, և կցորդ կենաց քո է:

Ո՛րդեակ՝ սիրեա՛ զեղբայր քո իբրև զանձն քո, զի ՚ի հասանիլ որդւոց քոց՝ խնդացես:

Ո՛րդեակ՝ ուսո՛ զորդինքս ՚ի քաղց և ՚ի ծարաւ, զի ուսանիցին համբերել նեղութեան. և յորժամ հանդիպի ժամանակ սովոյ՝ կարացեն ժուժկալել:

Ո՛րդեակ՝ մարդոյ գործք՝ որ ոչ է բարի՝ և չունի անուն բարի յաշխարհի, լաւ է մարդն այն մեռած՝ քան թէ կենդանի:

Ո՛րդեակ՝ մի՛ ասեր չար բարեկամին քոյ, այլ ծիծաղեա՛ ընդ երես նորա, զի դու ուրախ լինիս ՚ի մէջ ընկերաց քոց:

Ո՛րդեակ՝ զամենայն բարութիւն կնոջ քոյ արա՛, բայց զխորհուրդ սրտի քոյ մի՛ յայտնէր. զի կինն բնութեամբ տկար է, և ոչ կարէ պահել զբանքս, այլ յայտնէ դրացեաց քոց, և դու անկանիս ՚ի փորձութիւն և ՚ի նեղութիւն:

Ո՛րդեակ՝ նախ խորհեա՛ զբանն ՚ի սրտի քում, և ընտրեա՛ զպիտանին, և ապա խօսիլ, զի մի՛ յետոյ ծաղը լիցիս յայլոց:

Ո՛րդեակ՝ եթէ տեսանես զկռուիլն երկու մարդոյ ընդ միմեանս, մի՛ մտաներ ՚ի մէջ նոցա, զի մի՛ ՚ի դուր մեռանիցիս:

Ո՛րդեակ՝ եթէ կամիս իմաստուն լինիլ
պահեան զլեզուդ քո ՚ի չար խօսից:

Ո՛րդեակ՝ միշտ խորհեան զաղքատն և ըզ-
անանկն, զի յաւուր չարէ փրկէ աստուած
զանձն քո:

Ո՛րդեակ՝ պատուեան զհայր քո և զմայր,
զի ՚ի հասանիլ որդւոց քոց՝ գտցես և դու զնոյն:

Ո՛րդեակ՝ մի՛ գողանար զինչս մարդկանց,
զի մի՛ գուցէ աստ մահու մեռանիցիս, և անդ
յանչէջ հուրն այրիցիս:

Ո՛րդեակ՝ ընդ Թշնամւոյն կորստեան մի՛
խնդար, զի առաջի քո մահ կայ:

Ո՛րդեակ՝ յորժամ տեսանես զծերն, յոան
կաց և պատուեան զնա, զի և այլք զնոյն ա-
րասցեն քեզ:

Ո՛րդեակ՝ եթէ դադարի գեան ՚ի գնա-
ցիցն՝ կամ քաղցրանայ որպէս զմեզու՝ և կամ
սպիտակի ագռաւն որպէս զաղաւնի, նոյնպէս
Թողու անզգամն զանզգամութիւն իւր:

Ո՛րդեակ՝ մի՛ յաճախեր ՚ի տուն բարեկա-
մին քոյ, զի մի՛ յազեալ ասիցեն զքեզ:

Ո՛րդեակ՝ օրինաց նոյնն ինդ լիւր, զի
պատուիրանն նոյն ամուր պարիսպ է մարդոյ:

Ո՛րդեակ՝ կրթեան զլեզուդ քո՝ խօսիլ ըզ-
բարի ՚ի մէջ ամենեցուն:

Ո՛րդեակ՝ եթէ խրատ բարի տալեն մար-
դոյ , գտանես դու զբարի . զի չարն՝ հանա-
պազ ՚ի չար մարդէն ծնանի :

Ո՛րդեակ՝ եթէ կամիս զգործս ինչ բարիս
գործել՝ յառաջ մի՛ պարծիր , զի մի՛ գուցէ յե-
տոյ չկարիցես գործել , և լինիցիս ծաղը այլոց :

Ո՛րդեակ՝ մի՛ ցանկար մարդոյ արեան , և
մի՛ օրերի զկռիւ . այլ սիրեա՛ զխօսքս կակու-
ղըս , որ շիջուցանէ զհրաբորբոք գազանաց-
եալ սիրտս մարդոյ :

Ո՛րդեակ՝ յորժամ ըմպես գինի , մի՛ շատա-
խօս լինիր . զի ՚ի շատ խօսից ծնանի կռիւ և
յետոյ խռովութիւն՝ գուցէ և սպանութիւն :

Ո՛րդեակ՝ խաղաղութիւնն մայր է ամե-
նայն առաքինութեան :

Ո՛րդեակ՝ մինչ կօշիկդ յոտս քո է՝ կոխեա՛
զիւռն , և արա՛ ճանապարհ ընկերի քում՝
որ ընդ քեզ գնալոց է :

Ո՛րդեակ՝ ջանա՛ և ստացիր անուն բարի ,
զի ըսւ է մարդոյն անուն բարի՝ քան թէ
զգեղ գովելի . զի գեղեցկութիւնն հիւան-
դութեամբ և մահուամբ ապականի , և ա-
նուն բարի մնայ յաւիտեան :

Ո՛րդեակ՝ եթէ հանդիպիս կնոջ անզգամի՝
հնազանդիւր նմա , և կամ փախիւր ՚ի նմանէ :

Ո՛րդեակ՝ 'ի լեզւոյ քու մմէ երկնչի՛ր՝ քան
յօտար թշնամւոյ . զի այլ ոք ոչ կարէ այնչափ
մէասեւ զքեզ՝ եթէ ոչ նա :

Ո՛րդեակ՝ լաւ է թշնամութիւնն առն ի
մաստնոյ , քան թէ սիրելութիւնն առն անմտի :

Ո՛րդեակ՝ զայր անմիտ և արբեցող 'ի գործ
ինչ մի՛ առաքել , զի բազում չարիս ածէ 'ի
վերայ քո :

Ո՛րդեակ՝ անմիտ մարդոյ խրատ տալն այն
պէս է , ոնց թէ ոք փոշի ցանէ 'ի գնացս գետոց :

Ո՛րդեակ՝ զչար և զանմիտ և զլեզուանի և
զամբարհաւաճ մարդն՝ 'ի մէջ տան քո մի՛ ըն-
դունիր , զի 'ի գործոց նորա ամօթով լինիս :

Ո՛րդեակ՝ եթէ լինիս տէր աշխարհի , ըզ-
մահն քո մի՛ մոռանար . և որչափ մեծութեան
հասանիս , այնքան 'ի խոնարհութեան կալ
զանձն քո :

Ո՛րդեակ՝ անձ զգինի վասն ուրախութն ,
քայց անս՝ թէ մի՛ գուցէ ըմպէ գինին զքեզ .
զի փառաւոր առնէ երբեմն զմարդն , և եր-
բեմն ամօթալից և ծաղը :

Ո՛րդեակ՝ լաւ է կռուիլ ընդ մարդոյ զին-
ուորի , քան թէ զհետ կնոջ անզգամի :

Ո՛րդեակ՝ մարդ չարաբարոյ և ամբարտա-
ւան՝ յորժամ տեսանէ զկռիւ ընկերի իւրոյ ,

ցնծայ և ուրախ լինի . և կարծէ՝ ՚ի մտի իւրում՝
 թէ փառս ինչ յաւելլու յանձին իւրում:

Ո՛րդեակ՝ յորժամ քաղցրանայ աչք նոյ ՚ի
 վերայ քո՝ առաւել երկնչի՛ր ՚ի պատուիրա-
 նացն նորա , որով յաչա թագաւորաց հաճոյ
 երեւիս , և նամ մարդ սիրէ զքեզ . և յորժամ
 արհամարհիս յաստուծոյ՝ յայնժամ թագաւորք
 և իշխանք և ամենայն սիրելիք քո ասեն զքեզ:

Ո՛րդեակ՝ մի՛ ասեր աղքատին , թէ դու
 ինձ չար ոչ կարես առնել , զի բազում չարիք
 և անարգանք յոչինչ մարդկանէ ելանեն:

Ո՛րդեակ՝ եթէ կին օտար սիրէ զքեզ , և
 ասէ՝ թէ դու լաւ ես քան զիմ այրն , մի՛ հա-
 ւատար նմա . զի կին պոռնիկ՝ նման է շան որ
 խառնակի ընդ նամ շանց , և նման է գերեզմանի
 բռելոյ՝ որ ՚ի ներքս լի է գարշահոտութիւն:

Ո՛րդեակ՝ մի՛ լրբալեզու լինիր ՚ի մէջ ըն-
 կերացոյ , և կարծեր թէ սիրելի ես նոցա . զի
 յորժամ յանդիմանեն զքեզ , լինի բան քո
 ամօթալից:

Ո՛րդեակ՝ որ ամբարտաւան է աչօք և ա-
 դահ սրտիւ , այնպիսի մարդն թէպէտ ունի ինչս
 բազումս , այլ ունայն է և կենդանի մեռեալ:

Ո՛րդեակ՝ նախ փորձեա՛ զբարեկամս քո ,
 և ապա յայտնեա՛ նմա զխորհուրդ մտաց քոց .

զի այն է ճշմարիտ և ստոյգ բարեկամն՝ որ ի ժամանակի բարկութեան և կամ կռւոյ սիրելոյն իւրոյ՝ ոչ երբէք յայտնէ զխորհուրդ մարդոյ, այլ առաւել քան ի ժամանակս սիրոյ՝ թաքուցանէ զայն ի սրտի իւրում:

Ո՛րդեակ՝ ազահութիւնն մայր է ամենայն չարեաց և ծնուցիչ ամենայն մեղաց, բայց ողորմութիւնն ձեռնառու է ամենայն բարեաց:

Ո՛րդեակ՝ եթէ սիրես զխաղաղութիւն, ի դատաստանէ պատրաստ կաց. զի որ հանապազ յօթարի ի դատաստան, նա մայր է նմ մեղաց և չարեաց, յիմարեալ է և ոչ գիտէ զինչ առնիցէ:

Ո՛րդեակ՝ զչարախօսութիւն զումեքէ մի ասեր և մի լսեր. զի կարի խոցէ զսիրտ մարդոյն, և ապականէ զփառս մարդկան, զի նա խառնիք մեծ է:

Ո՛րդեակ՝ եթէ կամիս մարդոյ զինչս տալ՝ յառաջ մի պարծիր և մի խոստանար, զի մի գուցէ յետոյ ոչ կարիցես տալ, և լինիցիս ծաղր և այսն այլոց:

Ո՛րդեակ՝ ամբարտաւան մարդն հեռի է և օտար յրնտանեաց և ի բարեկամաց իւրոց. այլ խոնարհն միշտ մերձ է՝ ոչ միայն ընտանեաց և բարեկամաց իւրոց, այլ և հեռաւորաց և անձանութից:

Ո՛րդեակ՝ լաւ է ստանալ ձի ծոյլ և պղերդ
և էշ ըստ վարուք, քան թէ ծառայ փախչող
և ստասաց:

Ո՛րդեակ՝ մի երաշխաւոր լինիր բարեկա-
մին քո, զի յետոյ բազում վիշտս կրես մինչև
վճարես զսպարսո նորա:

Ո՛րդեակ՝ մարդ չարախորհուրդ և նա-
խանձոտ՝ ոչ թէ միայն ատելեացն առնէ ըզ-
չարութիւն, այլ բնութեամբ ամենեցունց
հակառակ կայ:

Ո՛րդեակ՝ որպէս լերինք շտեմարանք սա-
ռաց են, նոյնպէս և նենգաւորք՝ բնակարան
չարեաց են:

Ո՛րդեակ՝ մի զհետ այլոց կանանց կատա-
րեր զցանկութիւն քո. զի օտար կինն նման է
ալի ջրոյ, զոր որքան ըմպես՝ այնքան առաւել
ծարաւիս, և զանուն վատ ժառանգես:

Ո՛րդեակ՝ որպէս հուր միշտ ՚ի սապոյ բոր-
բոքի, և որպէս արեգակն ՚ի ճառագայթից
երևի և լուսաւորէ զարարածս, և կամ որպէս
առիւծ՝ որ ուժեղութեամբն գողի, և որպէս
բազայն սրլնթաց առ ՚ի շաշելոյ թևոցն գո-
վի. նոյնպէս և իմաստունն միշտ իմաստութիւն
իւրով պայծառ երևի ՚ի մէջ ամենեցուն, և
մանաւանդ ՚ի թագաւորաց և ՚ի մեծամեծաց

և յիշխանաց պատիւս ընդունիւ:

Ո՛րդեակ՝ առն խողամաի ոչ գոյ սիրելի երբէք. զի ասէ 'ի սրտի իւրում՝ թէ կեանքս ոչ անցանի, և ինչքս ոչ սկսասին. և ոչ գիտէ թէ յանկարծ աստուած տայ այնպիսւոյ մահ, և զինչս նորա այլոց, որք ոչ երբէք յիշեն զնա:

Ո՛րդեակ՝ այր անմիտ յորժամ արբենայ, յօժարի 'ի կռիւ. և կարծէ 'ի միտս իւր՝ թէ ոչ գոյ մեծ և հզօր քան զինքն. զի ոչ գիտէ՝ թէ յորժամ հանդիպի ուրումն քաջի՝ յաղթի 'ի նմանէ, գուցէ և տայցէ սպանանել զինքն:

Ո՛րդեակ՝ որպէս հողն մայր է ամենայն անկոց, նոյնպէս և արբեցութիւնն մայր է ամենայն չարեաց:

Ո՛րդեակ՝ եթէ իշխան ես աշխարհի և մարդկան, պահեա՛ զանձն քո 'ի զեղխութիւն. վասն զի 'ի քեզ են հոգք երկրաւորաց նմ:

Ո՛րդեակ՝ տեսի զգաղան կատաղեալ՝ որ արձակեցաւ 'ի վերայ իմ, ոչ երկեայ 'ի նմանէ. և հանդիպեցայ թշնամւոյ իմոյ, ոչ յաղթեցայ 'ի նմանէ. բայց հանդիպեցայ կնոջ լիզանւոյ, յաղթեցայ 'ի նմանէ:

Ո՛րդեակ՝ անկանի անօրէնն վասն չար գործոց իւրոց, և ոչ կարէ կանգնիլ վերստին. բայց թէ և անկանի արդարն, անդէն կանգ

նի վասն բարեաց իւրոց:

Ո՛րդեակ իմ Նաթան՝ զայս ամենայն զոր
ուսուցի քեզ, ՚ի միտ ան և կատարեան, որով
լինիս իմաստուն ՚ի մէջ ընկերաց քոց, և ՚ի
յաչս թագաւորաց երեւելի:

Ա՛յս է խրատն՝ զոր ուսուցի որդւոյն իւ
մոյ Նաթանայ. և ես խիկարս գիտէի թէ
զամենայն խրատս իմ պահէր ՚ի սրտի իւրում.
այլ նա որպէս զփոշի զոր հոսէ հողմ ՚ի վերայ
երեսաց երկրի, այնպէս արար զխրատս իմ:
Զի յառաջ ետու նմա զսունս, զծառայքս,
զինչս և զապարանս և զիշխանութիւնս իմ, և
արարի ատենադպիր Սենէքերիմ արքային իմոյ:
Բայց նա մոռացեալ վաղվադակի զխրատս իմ,
և սկսաւ չարիս գործել և առնել անիրաւու
թիւնս. զծառայքս իմ ոչ խնայէր, և զինչս իմ
վառնէր, և զըազում խրատս իմ անտես արարէ:

Եւ ես խիկարս յորժամ տեսի զչարութիւն
Նաթանայ՝ գնացի առ թագաւորն իմ Սենէ-
քերիմ, և սպասեցի նմա մի քստ միոջէ զչա-
թութիւն նորա. և խնդրեցի թուղթ ՚ի թաւ
գաւտէն, զի մի իշխեսցէ Նաթան մերձեւալ
ընդից իմոց: Եւ հրամայեաց թագաւորն՝ բե-
րին զՆաթան. և ետուր պատուէր նմա՝ ոչ

մերձենալ ընչից իմոց . և ես խիկարս ելեալ
զնացի 'ի տունս իմ:

Եւ Նաթան սկսաւ մտօք չարիս գործել
վասն իմ 'ի դուռն թագաւորին . և խորհեալ
շինեաց կնիք մի ըստ նմանութեան կնքոյ իմոյ ,
և փորեաց զիմ անունս , և կոխեաց 'ի թղթի
միում , գրեալ զգիր 'ի բերանոյ իմմէ առ
Փարաւօն արքայն Եգիպտացւոց՝ որ չարկամ
էր զհետ իմ առ թագաւորին իմոյ Սենէքե-
րիմայ . և գրեալ էր այսպէս . « Խիկար յիմաս
տասիրէ ողջոյն ընդ քեզ՝ Փարաւօն արքայ .
յորժամ գիրս առ քեզ հասանի՝ փութով
ժողովէ զզօրքդ , և եկ 'ի դաշտն Արծրունեաց՝
'ի քսան և եօթն օրն հրօտից ամսոյն , յո-
լում ըմբռնեսցես զՍենէքերիմ թագաւորն
առանց սպառերազմի » :

Եւ յորժամ գրեաց Նաթան այսպէս , խոր
հեցաւ և գրեաց թուղթ մի ևս նման սմա՝
'ի բերանոյ թագաւորին իմոյ առ իս , զոր
գրեալ էր այսպէս . « Ի Սենէքերիմ արքայէ
ողջոյն ընդ քեզ՝ սիրելի և իմաստուն իմ Խի-
կար . յորժամ գիրս առ քեզ հասանի՝ փութ-
ով ժողովէ զզօրքդ բազում , և եկ 'ի դաշտն
Արծրունեաց՝ 'ի քսան և եօթն օրն հրօտից

ամսոյն , յորում պատերազմեսցեն զհետ զօրացն փարաւօնի . քանզի դեսպանք փարաւօնի եկեալ են առ իսա :

Եւ յորժամ գրեաց զգիրն՝ գաղտնաբար տարեալ ետուր հաւատարիմ մարդոյ , զոր բերեալ հասոյց ՚ի ձեռս իմ : Եւ ես խիկարս յորժամ առի զթուղթն՝ բացի և կարդացի զգրեալն , վաղվադակի ժողովեցի զօրք , և կատարեցի զհրամայեալն ՚ի թագաւորէն իմմէ . անմեղութեամբ . և ոչ գիտացի զչարութիւն Նաթանայ՝ որ առ իս :

Եւ զմիւս թուղթն՝ զոր գրեալ էր ՚ի բերանոյ իմմէ առ փարաւօն արքայն , զայն կրնբեալ և տարեալ ձգեաց գաղտնաբար ՚ի դռուն գարպասի թագաւորին . զոր գտեալ մի ոմն ՚ի ծառայից՝ տարեալ ետուր ՚ի ձեռն Սենէքերիմ արքային իմոյ : Եւ իբրեւ բացեալ կարդացին զթուղթն առաջի թագաւորին՝ զահի հարեալ լի եղև սրտմութեամբ , և ոչ գիտէր զինչ առնեին խիկարիս :

Յայնժամ Նաթան՝ որ դպիր էր թագաւորին՝ եմուտ առ թագաւորն և երկրպագեաց և ասէ՝ « Ողջ լեր արքայ և տէր իմ . զի հայր իմ խիկար ոչ գիտաց զերախտիքս քո , և կամի խաւանել զթագաւորութիւն քո . և

եթէ ոչ հաւատաս բանին՝ կացցուք մինչև եղիցի կատարումն քսան և եօթն աւուրն հրօտից ամսոյն . և ապա ելցուք և գնացուք ՚ի դաշտն Արծրունեաց , և տեսցուք աչօք մերովք զերախտամոռացութի խիկարայ՝ որ առ քեզ ։

Յայնժամ Սենէքերիմ թագաւորն երկմտեալ կայր տրտմութի մինչև եղև օրն այն . յորում ես խիկարս առեալ ընդ իա զգօրս իմ՝ եկեալ բնակեցայ ՚ի դաշտն Արծրունեաց : Եւ ելեալ թագաւորն Սենէքերիմ գայր ՚ի դաշտն Արծրունեաց փորձել զիս : Եւ ես յորժամ տեսի զգօրքն Սենէքերիմայ՝ ծաղը արարեալ խաղացի ՚ի մէջ դաշտին՝ դէմ յանդիման ըզհետ զօրաց նոցա պատերազմիլ . քանզի կարծէի թէ զօրք փարաւօնի է :

Յայնժամ տեսեալ Սենէքերիմայ զգօրքն իմ , փախստական եղև . և ես գնացի զօրօք իմովք փոքր ինչ զկնի նորա և ոչ գտի . դարձայ և եկի յօթեանս իմ , և ուրախացայ մտօք իմովք՝ թէ փախուցի զփարաւօն զօրօքն իւրովք : Եւ գնաց Սենէքերիմ փախստական ՚ի դարպասն իւր խելագարեալ լի տրտմութի , և ոչ գիտէր թէ զինչ արասցէ խիկարիս զոր ըմբռնեացէ :

Յայնժամ եմուտ Նաթան առ թագաւ

ւորն՝ ողջունեաց և ասէ, ահա տեսեր աչօքդ
 զերախտամոռացութիւն խիկարայ. այժմ մի
 տրտմիր, զի ես ածից զհայրն իմ խիկար ա-
 ռաջի քո: Եւ ասաց Սենէքերիմ ցՆաթան,
 եթէ դու բերցես զնա և տացես ՚ի ձեռս
 իմ, զոր ինչ խնդրեսցես՝ տաց քեզ: Եւ եր-
 կրպագեալ Նաթան՝ ել արտաքս և գնաց. և
 գրեաց թուղթ մի ՚ի բերանոյ թագաւորին
 իմոյ, և ետուր հաւասարիմ մարդոյ միում
 ասելով՝ թէ տարեալ տացես զայս ՚ի ձեռս
 խիկարայ, զոր էր գրեալ այսպէս: «Սենէքե-
 րիմ արքայէ ողջոյն ընդ քեզ՝ սիրելի և իմաս-
 տուն իմ խիկար. քանզի յոյժ հաճոյ թուե-
 ցաւ թագաւորիս Սենէքերիմայ երախտիքն
 քո, և զի փախեան զօրք Փարաւօնի յերեսաց
 քոց. այժմ տուր հրաման զօրաց քոց գնալ
 խաղաղութեամբ ՚ի տեղիս իւրեանց. և դու
 ել և եկ, զի ուրախ եղէց ընդ քեզ»:

Եւ ես խիկարս յորժամ կարդացի՝ ուրախ
 եղէ յոյժ. և ետու հրաման զօրաց իմոց գնալ
 յօթեանս իւրեանց. և ես ելեալ գնացի ու-
 րախ լինել ընդ թագաւորին իմոյ: Եւ յորժամ
 հասի միամտութեամբ ՚ի դուռն թագաւորին,
 տեսեալ զիս զինուորացն՝ ըմբռնեալ տարան

ածին առաջի թագաւորին:

Եւ յորժամ ետես թագաւորն զիս՝ լի եւ
զլ. արտմութեամբ, և հրամայեաց տալ զայն
թուղթն ՚ի ձեռս իմ. զոր մինչդեռ բացեալ
կարդացի՝ յայնժամ կապեցաւ լեզուս, և գը-
նաց իմաստութիւնս, և ոչ գիտէի թէ զի՛նչ
պատասխան տացից Սենէքերիմայ արքային իմոյ:
Այլ ողորանօք ասացի՝ արքայ և տէր իմ, մի՛
ի զուր դատեր զիս, զի չունիմ տեղեկութիւն
յայս բանէս, այլ անպարտ եմ: Եւ ոչ եդ-
ունկն աղաչանաց իմոց, և հրամայեաց սպա-
նանել զիս:

Յայնժամ Նաթան քեռ որդին իմ կապեաց
զձեռս յետս փոխանակ բարի խրատուցն իմոց
զոր յառաջն ետու նմա: Եւ ես դարձեալ
աղաչեցի թագաւորին իմոյ՝ թէ տո՛ւր զիս ՚ի
ձեռն Աբուսմաքայ զօրապետին, զի նա տար-
եալ զիս ՚ի տունս իմ՝ ՚ի վերայ սեմոց դրանց
իմոց կատարեցէ զհրամանս քո. բայց զիս
գլխատեալ՝ զգլուխն իմ հարիւր կանգուն
հեռի թաղեցէ ՚ի մարմնոյս: Եւ հրամայեաց
թագաւորն Աբուսմաքայ կատարել զհրամանո
իւր ըստ խնդրանաց իմոց:

Եւ կալեալ զիս Աբուսմաքայ սանիլ ՚ի

գլխատումն՝ ես խիկարս գաղանաբար աղղ-
արարի առ Աբուստան կինն իմ, [Ժէ պատրաս-
տեա՛ հազար աղջկունս , և արա՛ կերակուրս
ազգի ազգի . զի յորժամ եկեսցուք այդր՝ արա՛
ընթրիս , և բե՛ր հազար կոյս աղջկունս , որք
լայցեն զմահն իմ . և կինն իմ վազվազակի կա-
տարեաց զհրամանս իմ : Եւ յորժամ գնացաք
հասաք ՚ի տունս իմ , խնդրեցի աղաչանօք
յԱբուսամաքայ զօրապետէն և ասացի , տո՛ւր
ինձ զհրամանս առնուլ ընթրիս առ սիրելիս
և առ բարեկամսն իմ փոքր ինչ , քանզի այլ
ոչ մնամ կենդանի :

Եւ ասաց Աբուսամաք՝ արա՛ որպէս և կա-
միս . և արարի ընթրիս մեծ սիրելեաց իմոց ,
որք եկեալ էին անդ . և բերի կերակուրս զա-
նազան , և զգինիս զանապակս , նաեւ զբազում
աղջկունսն՝ որք լայցեն առաջինոցա զմահն իմ :
Եւ նոքա ՚ի սաստիկ տրամուլեանէն արբեալ
ի գինւոյն՝ անկեալ նիրհեցին : Եւ ես խի-
կարս կապեալ երկաթեօք , գնացեալ զարթու-
ցի զԱբուսամաք զօրապետն և ողորանօք ասացի
նմա , գիտե՛ս եղբայր՝ զի երբ բարկացաւ
Թագաւորն ՚ի վերայ քո՝ ետ ՚ի ձեռս իմ , [Ժէ
տա՛ր սպան զԱբուսամաք . և ես առեալ տարայ
զբեզ , և ոչ սպանի . այլ սկսեցի գաղտ , և եկ-

եալ ասացի թագաւորին թէ սպանի զԱբուս-
մաքն: Եւ յորժամ անցաւ փոքր ժամանակ ՚ի
վերայ, գնաց բարկութիւն թագաւորին, և
զղջացաւ ՚ի սպանումն քո, և ասաց՝ աւանդ
քեզ Աբուսմաք, զի դու կենդանի լինելոց
էիր: Եւ ես երբ լուայ զայս ՚ի թագաւորէն՝
եկեալ հանի զքեզ, և տարայ առաջի թագա-
ւորին, և բազում պարգևս առի: Այժմ ա-
ղաչեմ զքեզ, արասցես փոխարէն նորա առ-
իս. զի գոյ ՚ի ներքոյ սեմոց դրանց իմոց հոր
մի մեծ, ձգեալ զիս անդ գաղտնաբար. և ես
ունիմ ծառայ մի մահապարտ՝ որ է մարդաս-
պան, և ահա կապեալ կայ ՚ի բանան, և ունի
զնմանութիւնս իմ, զգեցո՛ւ նմա զհանդերձս
իմ, և զարթո՛ղ զժողովուրդն, և շուտով կտրեա՛ն
զգլուխն նորա, և տար թաղէ զգլուխն հար-
իւր կանգուն հեռի ՚ի մարմնոյն: Եւ եղև
ունկնդիր Աբուսմաք խնդրուածոց Խիկարիս,
և արար այնպէս. և գնաց առ թագաւորն՝
թէ սպանի զԽիկար. և յոյժ ուրախացաւ
թագաւորն ՚ի սպանումն իմ:

Եւ ապա գնաց Նաթան խնդրել ՚ի թա-
գաւորէն հովուել զստացուածս իմ. և թա-
գաւորն հրամայեաց տալ նմա զամ ինչս: Եւ
գայր Նաթան ՚ի սուննն իմ հանապազ. ուստի

և ըմպէր և աղտեղէր զծառայքս և զաղախ-
 նեայքս իմ . և կամէր չարիա գործել զհետ
 կնոջ իմոյ . և կինն իմ ոչ հնազանդէր կամաց
 նորա: Եւ ես զայսոսիկ լսէի ականջօք իմովք ,
 զձայնն գուսանաց , և զպագշոսիլն ընդ կնոջ
 իմոյ . բայց խնդրէի օր նմա , և ոչ գտանէի:
 Եւ յորժամ անցաւ ժամանակ ինչ՝ լսեց Փա-
 րաւօն արքայն Եգիպտացւոց , եթէ Սե՛նէ-
 քերիմ արքայն ետ տպանանել զԽիկար՝ յոյժ
 ուրախացաւ , և առաքեաց գիր առ Սե՛նէքե-
 րիմ արքայ զոր գրեալ էր այսպէս: « Փարա-
 ւօն արքայէ ողջունիւ ծանիր Սե՛նէքերիմ
 թագաւոր . քանզի կամիմ շինել դարպաս մի
 ՚ի յօդս երկնից անսիւն և անգերան . առաք-
 եա՛ ինձ ճարտարագործս , որ եկեալ շուտով
 կառարեացեն զհրամանս իմ . և թէ ոչ առա-
 քես՝ գամ բազում զօրօք , և աւերածեմ ՚ի
 վերայ երկրիդ , և առնում ՚ի քէն հարկոյ :

Եւ յորժամ բերեալ ետուն զթուղթն ՚ի
 ձեռն Սե՛նէքերիմայ՝ բացեալ կարդաց զայն ,
 և իսկոյն զարհուրեցաւ բոլոր անձն նորա ՚ի
 բանից Փարաւօնի: Եւ կոչեալ զմեծամեծս և
 զիմաստունս և զդպիրս և ասէ՝ քանզի սպա-
 նեցաք զԽիկար , այլ ո՛վ կարէ տալ սպասա-

խանի փարաւօնի: Եւ ասացին մեծամեծքն՝
 անբայ յաւիտեան կաց. քանզի ահա գոյ որ-
 դէզիր խիկարայ Նաթան՝ որ առաւել հան-
 ճարեղ և իմաստուն է քան զխիկար, և նա
 կարէ տալ պատասխանի գրոյս:

Եւ հրամայեաց թագաւորն կոչել զՆա-
 թան. և իբրեւ եկն՝ ետուն զթուղթն ՚ի ձեռն
 և կարդաց: Ասէ թագաւորն՝ կարօղես տալ
 պատասխանի փարաւօնի. և ասէ Նաթան՝ այս
 անհնարին է ՚ի մարդկանէ: Յայնժամ տարա-
 կուսեալ Սենէքերիմ կոծէր զանձն իւր ասե-
 լով՝ աւանդ քեզ խիկար իմաստուն իմ, զի
 սպանեցաք զքեզ. այժմ ոչ կարեմք տալ պա-
 տասխանի, և կրեմք վիշտ բազում ՚ի փարա-
 ւօնէ: Եւ եթէ ոք բերցէ զքեզ կենդանի
 առաջի իմ խիկար, սաց նմա ըստ կշռոյ ան-
 ձին քում ոսկի:

Եւ լուեալ Աբուսմաք՝ երկիրեպագ թա-
 գաւորին և ասաց՝ ողջ լեր արքայ իմ. զի
 թէպէտ այժմ կոծես զանձն քո ՚ի վերայ ըս-
 պանման խիկարայ, այլ յետոյ եթէ ոք բերցէ
 զխիկար կենդանի առաջի քո՝ փոխանակ նորա
 սպանանեմ զնա: Եւ ասէ թագաւորն՝ ոչ
 սպանանեմ զնա, այլ տամ պարգևս բազումս
 նմա: Եւ երկրպագեալ Աբուսմաք թագա-

և որին՝ եկեալ վաղվաղակի եհան զիս ՚ի հո-
 րէն . և տարեալ կացոյց առաջի Սենէքերիմայ:
 Եւ յորժամ ետես թագաւորն զիս կենդանի՝
 յարեաւ յաթուոյն . և անկաւ զպարանոցաւս
 իմով . և համբռնեաց զիս և ասաց, ո՛վ Խի-
 կար՝ մեռեալ էիր և կենդանացար: Եւ յոյժ
 ուրախ եղև թագաւորն . և ետ պարգևս մե-
 ծաւեծս Աբուամաքայ զօրասպետին . և հրա-
 մայեաց պատուել զիս յաւուրս քառասուն .
 և յետ լրման քառասուն աւուրց՝ հրամայ-
 եաց թագաւորն բերել զիս առաջի իւրն . և
 ետ կարգալ ինձ զթուղթն փարաւօնի: Եւ
 յորժամ կարգացի ես Խիկարս՝ ասացի առ
 թագաւորն՝ մի՛ տրամիր և մի՛ կոծեր զանձն
 քո, զի ես երթամ և տամ պատասխանիս փա-
 լաւօնի, և առնում հարկս ՚ի նմանէ և գամ:
 Եւ իբրև լուաւ թագաւորն իմ, յոյժ ուրախ
 եղև ՚ի բանից իմոց:

Եւ ապա ես Խիկարս՝ առաքեցի պատուել
 առ Աբեստան կին իմ, թէ ըմբռնեա՛ երկու
 ձագս արծուոյ, և տուր մանկել պարանմի եր-
 կայն . և բեր զերկուս սանդեայ տղայս, և
 երկու կին որ սահեն զտղայսն: Եւ ուսո՛ տը-
 ղայոցն գոչել, թէ կաւ՝ ծեփ՝ աղիւս բերէք:

Եւ զօր նա՛մ կապեա՛ն զերկու սղայսն ՚ի վերայ
արծուոյ ձագուցն , և թռո՛ն ՚ի յօդն պարա-
նաւն , և իջո՛ն ՚ի վայր՝ մինչև կատարեալ ուսա-
նիցին զելանե ըն և զիջանե ըն և զբարբառիլն :

Եւ կինն իմ իմաստուն էր , և փութով կա-
տարեաց զհրամայեալն իմ : Եւ ես առի հրա-
մանն ՚ի թագաւորէն իմմէ , և ելեալ գնացի ՚ի
տունս իմ . և առի զերկու սղայսն և զձագա-
ւարծուոյ , և եդի ՚ի մէջ արկեղ միոյ և ելեալ
գնացի առ Փարաւօն արքայն : Եւ յորժամ
հասի յԵգիպտոս՝ իջեմանեցայ ՚ի տան միում ,
և թողի անդ զարկըն , յոր իջեմանեալ էի . և ես
գնացի առաջի Փարաւօնի և երկրպագի նմա :

Եւ ասաց զիս Փարաւօն , ի՞նչ մարդ ես
դու , կամ ուսաի՞ գաս . և ես ասացի , անբայ
յաւիտեան կաց . ահա ծառայ քո է , զոր ա-
ռաքեաց Սենեքերիմ արքայն կատարել ըզ-
հրամանս քո . և բերեալ եմ ընդ իմ ճարտա-
րագործս , որ շինեսցեն դարպաս յօդս : Եւ ա-
սաց Փարաւօն , զի՞նչ է անուն քո , և ես ա-
սացի՝ Ապակոյ է իմ անունն : Եւ հարցեալ
զիս Փարաւօն՝ թէ զի՞նչ պէտք են ճարտա-
րագործացդ ՚ի պէտս դարպասին . և ես ասացի
ցնա՛ն տուր բերել կաւ՝ ծեփ՝ աղիւս :

Եւ հրամայեաց թագաւորն զոր բերին Վաղվաղակի . և ես Խիկարս գնացի կապեցի զերկու աղայսն ՚ի վերայ երկու արծուոյ ձագուցն , և թռուցի դէպ ՚ի յօդս : Եւ աղայքն աղաղակէին գոչելով , կաւ՝ ծեփ՝ աղիւս բերէք , որով շինեմք զդարպասն : Եւ ոչ ոք կարէր հանել ինչ ՚ի վեր . և ես ասացի՝ հանեցէք ՚ի վեր , զի մի դատարկ մնացեն : Եւ ակետալ զայս զօրքն Փարաւօնի՝ փախեան և անկան ՚ի դարպասն . և պատմեցին Փարաւօնի զսքանչելիսն ամենայն :

Եւ ելեալ Փարաւօն ետես զաղաղակ արդայոցն ՚ի յօդն , զարմացաւ և ասաց ՚ի մախիւրում՝ թէ սա շատ լաւ է իմաստութեամբքան զԽիկար . և ոչ գիտէր թէ ես էի Խիկարն , որ մախ առ թագաւորն և երկրպագէնմա : Եւ ասաց ցիս Փարաւօն , երդմնեցուցանեմ զքեզ , զի ասա ինձ զսոոյգն՝ ո՛վ ես դու , և ասացի ցնա , ես եմ Խիկարն : Եւ ասաց Փարաւօն՝ ո՛վ թշուառական , կենդանեցար . և դարձեալ ասաց , ո՛վ իմաստուն Խիկար մեկնեա ինձ զայս՝ թէ զինչ է սիւնն այն ՚ի վերայ սեան , և մայրք երկոտասան ՚ի վերայ մայրից , և անուանիք երեսուն ՚ի վերայ անուանց , և սուրհանդակք երկու՝ մինն սեաւ

և միւսն սպիտակ:

Յայնժամ և ես ետու պատասխան նմա և ասացի, թէ սիւնն այն՝ տարին է. մայրքն երկոտասան՝ ամիսք տարւոյն են. անուանքն երեսուն՝ աւուրք ամսոյն են. սուրհանդակքն երկու՝ տիւն և գիշերն է: Եւ դարձեալ ասաց Փարաւօն, ո՛վ Խիկար մանեա՛ ինձ պարան յաւազոյ: Եւ ես գնացի ծակեցի զկողմն որմոյ միոյ դէպ յարեւել. և ՚ի ծագել արեւուն, անկաւ շողն ՚ի ներս. և ես առի աւազ և փոշի երկու ամիս, և ետու դէմ արեգական, որ ասնէր ոլոր ոլոր ՚ի ծակէն ՚ի ներս. և ես գոչէի՝ կծեցէք զպարան շուտով: Եւ զահի հարեալ Փարաւօն ապուշ մնաց. և կոչեալ զիս առ ինքն՝ ետ ինձ պարգևս բազումս՝ և հարկս թագաւորին իմոյ, և շնորհակալ եղև ՚ի նմանէ:

Եւ ես Խիկարս ելեալ եկի առ Սենէքերիմ թագաւորն իմ, և անկեալ համբուրեցի զոտս նորս. և պատմեցի մի լստ միոջէ զպատասխանիսն Փարաւօնի. այլ և զառաջին գրոյն զանմեղութիւնն իմ: Եւ յորժամ լուաւ զայս ամենայն, յայնժամ յոյժ ուրախ եղև Սենէքերիմ ասելով, Խիկար իմաստուն իմ՝ այժմ ցնծութեամբ ուրախ եմ ՚ի կենդանութիւն

քո . և զոր ինչ խնդրես յինէն՝ տաց քեզ :

Եւ ես Խիկարս շնորհակալ եղէ յարքայէս իմմէ և ասացի , ոչ է պիտոյ ինձ գանձս կամ պատիւս՝ բայց միայն զայս ինչ խնդրեմ ՚ի քէն , զի զՆաթան քեռ որդին իմ որ է որդէգիր ինձ և աշակերտ , հրամանաւ քո տացես ինձ . զի ուսուցից նմա զպաշտօնորդսն խրատուց իմոց՝ զոր յառաջագոյն ետու նմա : Եւ հրամայեաց Թագաւորն տալ զՆաթան ՚ի ձեռս իմ , և ասաց՝ զոր ինչ կամիս արան դմա : Եւ ես կալայ զՆաթան , և տարայ ՚ի տունս իմ . և սկսայ ասել ցնա այսպէս : « Ո՛րդ եակ իմ՝ Նաթան՝ զառաջին խրատան զոր ետու քեզ քաղցրութեամբ՝ ոչ պահեցեր ՚ի մտի քում , այլ կորուսեր . արդ՝ այժմ ուսուցանեմ քեզ դառնութեամբ » :

Եւ կապեցի զնա երկաթի կապանօք , և եղի ՚ի պարանոց նորա հինգ հարիւր լիտր երկաթ , և յանձնեցի զնա բելիար ծառային իմոյ . և հրամայեցի առնուլ թուղթ և գրիչ ՚ի ձեռին իւրում , զի ՚ի մտանէն և յեւանէն իմ զոր ինչ առնիցեմ Նաթանայ՝ գրեսցէ : Եւ ետու պատուէր նմա , զի զհաց և զջուր տացէ նմա այնքան՝ որ ոչ մեռանի և ոչ զուարթանայ :

Նախ և յառաջ զարկի բիր ՚ի թիկունս
նորա և ասացի:

Ո՛րդեակ իմ Նաթան՝ ունկն մարդոյ եթէ
ոչ լուիցէ, զթիկունսն ծեծելով լեցուցանեն:

Ո՛րդեակ իմ Նաթան՝ յաթոռ փառաց
նստուցի զքեզ, այլ դու յաթոռոյ իմոյ ըն-
կեցեր զիս և կործանեցեր:

Խօսեցաւ ընդիս Նաթան և ասաց, զիայդ
ուրացար զքեռ որդին քո: Եւ ես ասացի,
որպէս ոչ ուրացայց. քանզի եղեր ինձ որդեակ՝
որպէս կարիճն այն որ եհար զասեղն, որ աս-
ղան ծայրն չար էր քան զիւրն. և դարձեալ
եհար զոտից ուղտուն, որ հարեալ զթաթն
կարծին՝ սատակեաց զնա:

Ո՛րդեակ՝ զի եղեր ինձ որպէս վայրենաց-
եալ եզն, որ էարկ զտորգն, և անկաւ վարդ-
ցն, և միտաւորեցաւ իւր ոտքն:

Ո՛րդեակ՝ զի եղեր ինձ որպէս այծն այն՝
որ ուտեր զտորոնն, և ասէր՝ ես ՚ի կենդա-
նութեան իմում ուտեմ զքեզ, թո՛ղ յետոյ
հանեն զքո արմատն, և ներկեն զմորթին իմ:

Ո՛րդեակ՝ զի եղեր ինձ որպէս այրն այն՝
որ ձգեաց նետ դէպ ՚ի յերկինս թէպէտ ոչ
կարաց հասուցանել, այլ զանօրէնութիւնն
շահեցաւ, և դարձաւ նետն ՚ի գլուխն իւր:

Նոյնպէս և դու կամեցար սպանանել զիս, այլ
անմեղու թիւնս իմ ապրեցոյց զիս:

Ո՛րդեակ՝ զի թէ ագի խողին ութն կան-
գուն երկայն լինի, ՚ի տեղի ձիոյն ոչ կարէ լինիլ:

Ո՛րդեակ՝ զի եղեր ինձ որպէս արջն այն՝
որ հանդիպեցաւ իշոյ միոյ, և ասաց ողջոյն
լնդ քեզ. և ասաց էջն՝ այդ ողջոյնդ ՚ի
միզն տեսուն իմոյ եղևցի, որ արձակեաց զիս
՚ի մարէն, և ես եկի և հանդիպեցայ քեզ, և
տեսի զքո չար երեսդ:

Ո՛րդեակ՝ զի եղեր ինձ որպէս որոգայթն
այն՝ որ թաղեալ կայր ՚ի յաղըն, և եկեալ
ճ՛նճղուկ մի ասէ, զի՛նչ կայցես աստ. ասէ
ակնատն՝ աղօթս առնեմ առ աստուած. ասէ
ճ՛նճղուկն՝ զի՛նչ է այդ ՚ի բերանդ. ասէ ակ-
նատն՝ քաղցելոց հաց. և վազեաց ճ՛նճղուկն
առնուլ զհացն ՚ի յակնատէն, և ակնատն ան-
կաւ ՚ի միզն նորա. և ասէ ճ՛նճղուկն՝ թէ այդ
է քաղցելոց հացն. ապա և աստուած այսպէս
լէ աղօթից քոց:

Ո՛րդեակ՝ զի եղեր ինձ որպէս շունն այն՝
որ դողայր ՚ի ցրտոյն, և եմուս ՚ի հնոց բըր-
ախն. և յորժամ տաքացաւ՝ սկսաւ հաջել
լնդ երես բրախն:

Ո՛րդեակ՝ զի եղեր ինձ որպէս շունն այն

ազահ , որ ունէր հաց մի ՚ի բերանն՝ երթայր
յեզեր գետոյն , և տեսեալ շուն մի այլ ՚ի
մէջ ջրոյն և հաց մի ՚ի բերան նորա , ձգեալ
ղի առցէ յայնմանէ հացն . և իբրեւ եհառ ՚ի
մէջ գետոյն՝ ոչ գշունն եգիտ և ոչ գհացն ,
այլ խեղդեցաւ և զըկեցաւ յիւր հացէն .
նոյնպէս և դու գհացն իմ խելլ կամեցար՝
և զըկեցար դու ՚ի քո հացէն :

Եւ դարձեալ Նաթան աղաչանօք ասաց
առիս՝ մեղայ քեզ հայր , այլ չգործեմ զոր
ինչ գործեցի . մի՛ չարաչար տանջեր զիս :

Եւ ես ասացի՝ ահա տամ քեզ օրինակ մի .
զի որպէս ծառն այն՝ որ բուսեալ էր յեզր գե-
տոյ միոյ , և մարդ մի ծառայէր նմա . և յոր-
ժամ հասանէր պտուղն՝ թափէր ՚ի գետն և
կորուսանէր , և գայր տէրն՝ ոչ գտանէր ըզ-
պտուղն . և աշխատեցաւ այրն այն երկու և
երեք տարի , այլ ՚ի հասանիլ պտղոյն թափէր
՚ի ջուրն , և ոչ շահէր ՚ի նմանէ . և ասլա կրու-
րեաց զծառն , և ձգեաց ՚ի ջուրն ասելով
այսքան աշխատեցայ , զի՞նչ շահեցայ մինչև
ցայժմ որ այսուհետև ևս շահեցայց : Նոյն-
պէս և դու եղեր ինձ . զի յառաջագոյն այս-

չափ խրատ ետու քեզ՝ և ոչ լուար . այժմ՝ ևս
չունիս լսել . վասն որոյ արժանի ես այդմ չար-
չարանացդ՝ մինչև մեռանիցիս : Եւ ապա ըս-
տանի զնա , և բարձաւ չարն 'ի միջոյ , և եղև
խաղաղութիւն :

Արդ՝ զի՛նչ մարդ՝ որ փոխանակ բարւոյն
չար հատուցանէ , իբրև զՆաթան չարաչար
մահուամբ կորնչի . յորմէ փրկեսցէ զմեզ քը-
րիստոս աստուած մեր , և նմա փառք յա-
ւիտեանս , ամէն :

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ԱՂԶԿԱՆ ԵՒ ՄԱՆԿԱՆ , ԵՒ ՀԱՐՑՄՈՒՆՔ
ՆՈՑԱ ԸՆԴ ՄԻՄԵԱՆՍ

Եր մի էր մեծատուն և իշխան 'ի քա-
ղաքի միում , և ունէր բազում գանձս , ոսկի
և մարդարիտ անգին , և պատուական ակունս .
և ոչ գոյր 'ի մէջ քաղաքին այնմիկ քան զնա
աւելի մեծատուն : Եւ ինքն ծերացեալ էր և
զաւակ ոչ ունէր . և հանապազ աղաչէր վասն
զաւակի առ աստուած՝ որ ետ նմա որդի ան-

նման և գեղեցիկ: Երբ մեծացաւ տղայն՝ ետ
զնա հայրն յուսումն իմաստութեան . որ ու-
սաւ զամենայն իմաստասիրական բանս , և էր
պատերազմօղ անյաղթ . բայց յետոյ անկեալ
ի գեղխութեան՝ սպառեաց զգանձս հօրն և
մօրն , որք մնացին դատարկ:

Ասաց որդին ընդ հօրն և մօրն , կամի՞ք
հեռանալ յայս երկրէս , և երթալ յօտար
երկիր՝ յորում ոչ ճանաչեն զմեզ . և անդ
զամօթն ՚ի բաց թողեալ մուրանամք և ապ-
րիմք . և ոչ մեք տրամիմք , և ոչ մեր չարկամն
ուրախանայ ՚ի մերայ մեր: Ասացին ծնօղքն ,
դու գիտես որդեակ:

Իսկ մանուկն զհայրն և զմայրն , և գնաց
ի Հռօմ քաղաք , յորում կայր թագաւոր մի
բարի և իմաստուն: Եւ թագաւորն այն յորս
էր ելեալ . և երբ եկն յորսոյն՝ եմուտ մա-
նուկն առ թագաւորն , եղ ծուներ և կանգնե-
ցաւ: Եւ սկսաւ թագաւորն խօսիլ ընդ ման-
կանն և ասաց , զինչ խնդրես յինէն , զոր տա-
ցից քեզ: Ասաց մանուկն , թագաւոր՝ յա-
ւիտեան կաց . ես երկու ծառայ ունիմ այր և
կին՝ զոր կամիմ վաճառել , բայց խնդրեմ զի
առցես զնոսա . ասաց թագաւորն՝ բէր , և
ես առից:

Գնաց մանուկն առ հայրն և մայրն , և ա-
սաց ցնոսա թէ ինչ պատահէ ինձ՝ այնպէս
առնեմ , այսինքն՝ դուք զատ ապրիք , և ես
զատ . ասացին ծնողքն , դու գիտես ո՞րդ-
եակ : Ասաց մանուկն , կամիմ վաճառել զձեզ
այս թագաւորիս , որ հասուցանէ ձեզ բարի ,
և ինձ ևս բարի լինի . բայց ջանամ շուտով
ազատել զձեզ , արդ զի՞նչ հրամայէք ո՞վ ծը-
նողք իմ . և նոքա ասացին՝ դու գիտես ո՞րդ-
եակ : Եւ էառ մանուկն զհայրն և զմայրն ,
և գնաց առ թագաւորն : Ասաց թագաւորն
ցեմանուկն թէ քանի՞ վաճառես . ասաց մա-
նուկն՝ տո՛ւր ինձ վասն այս կին ծառայիս գին՝
լաւ ձի և դէն իւր սարօքն : Եւ վասն այր մար-
դոյն ո՞րն՝ տո՛ւր ինձ հանդերձ և զգետս
սխառուական :

Հրամայեաց թագաւորն՝ զինչ որ մանու-
կըն խնդրեաց վասն իւր ծառայիցն գին , լը-
րապէս ետուն նմա և թուր մի ոսկի դօտուով .
և էառ մանուկն զամենայն , զոր պարգևեաց
նմա թագաւորն : Ապա ասաց թագաւորն
մանկանն , զայլ ի՞նչ կամիս խնդրել յինէն՝
խնդրեա՛ զոր տաց քեզ . ասաց մանուկն , հար-
իւր Ֆլօրի ևս տո՛ւր ինձ վասն ծախուց ճանա-
պարհի . հրամայեաց թագաւորն և ետուն

Նմա: Դարձեալ ասաց Թադաւորն , զայլ ինչ
խնդրեա յինէն . ասաց մանուկն , հրաման
սուր ինձ , որ խօսիմ ընդ քո ծառայիցն՝ զորս
յինէն գնեցեր , և առնում զօրհնութիւնս
ի նոցանէ:

Յայնժամ ծանեաւ Թադաւորն՝ Թէ նորա
ծնողքն են ծառայքն այնոքիկ , եւ հրաման
մանկանն . և նա գնաց և անկաւ յոտս ծնո-
ղացն և ասաց՝ մի՛ հոգայք , եթէ աստուած
կամենայ՝ զձեզ շուտով ազատեմ . և ծնողքն
օրհնեցին զզաւակն իւրեանց: Եւ մանուկն
յիշեաց զաստուած , և մեկնեցաւ ի ծնողացն
լալով . և գնաց զերիս աիւս և զերիս գիշեր
ի մեծ դաշտ մի: Եւ ի գնալն հանդիպեցաւ
ընտիր մանկան միոյ , բարեւեցին զմիմեանս ,
և ընկերացան ի ճանապարհին: Եւ երբ ըն-
կերացան՝ միւս մանուկն ծանեաւ զխորհուրդ
մանկանն , որ զհայրն և զմայրն վաճառեալ էր:
Եւ ասաց նմա , գիտացիր եղբայր՝ զի իմ Թա-
դաւորն զիս խիստ սիրէ , վասն որոյ Թուղթ
աւետեաց եւ ինձ զոր տանիմ առ կղզեաց
Թադաւորն , և առնում ի նմանէ պարգևս
մեծամեծս . այլ տե անեմ զքեզ՝ զի դու խո-
հեմ մանուկ ես , և լաւ ձիաւոր քան զիս ,
առ զԹուղթն և դու տար զայն Թադաւորին ,

զի քեզ շատ բարիս պարգևէ: Եւ զինչ աստ
ուած ինձ արժանի արարեալ է՝ քեզ լիցի ,
բայց ես աստ սպասեմ, մինչև դու գաս առիս:

Էառ մանուկն զայն թուղթն և եդ ՚ի
մէջ ՚ի սեկէ գործեալ քսակին , և գնաց ՚ի
ճանապարհն իւր ՚ի մեծ դաշտ մի: Եւ յան-
կարծակի յիշեաց զհայրն և զմայրն և ելաց ,
և ՚ի շատ հառաչանացն ննջեաց ՚ի վերայ ձի-
ոյն . և ձին ՚ի ճանապարհէն ելեալ ՚ի դուռս՝
կորոյս ՚ի քնոյն զճանապարհն: Եւ յանկար-
ծակի զարթեալ ՚ի քնոյն , և էր ծարաւեալ
ինքն և ձին , և ջուր ոչ գոյր . այլ մոլորեալ
ըջէին: Եւ եգիտ ջրհոր մի հին ժամանակաց ,
և ՚ի ծարաւոյն կամէր ՚ի ջրհորն անկանիլ . ապա
եհան ՚ի սեկէ գործեալ քսակն՝ յորում եդ-
եալ էր զթուղթն , կապեաց ՚ինա պարան ,
և եհան նովաւ ջուր ՚ի ջրհորոյ , և ըմպեաց
ինքն և արբոյց ևս ձիոյն իւրոյ . և ապա սկսաւ
ինքնին կարդալ զթուղթն զայն , որ գրեալ
էր այսպէս:

“Այս անուն կղզեաց թագաւորի ողջոյն
սիրոյ . գիտացիր եղբայր , զի այդ թղթաբերդ
անհաւատ մարդ է , և մեզ նենգաւոր . դա
մեծ էր առ մեզ , և ամենայն գանձուց
սպառօղ . մերձեցաւ առ դուստր իմ , և մնաս

գործեաց ընդ նմա , և ես կամեցայ զինքն
կորուսանել . այլ պատրաստեցի քեզ , զի մի
ոք խայտառակութիւնն մեր իմացէ աստ .
վասն որոյ առաքեցի առ քեզ՝ կորուսանել
զսա 'ի սէր եղբայրութեան մերոյ » :

Երբ ծանեաւ մանուկն զայս՝ պատառեաց
զթուղթն և գոհացաւ զաստուծոյ , և օրհ-
նեաց զիւր ծնողքն , որ զինքն ուսումնագէտ
արարին , զի գիտութեամբն իւրով ապրեցաւ
'ի մահուանէ . և աղաչեաց զաստուած՝ ցոյց
տալ ինքեան զճանապարհն . զի մոլորեալ
շուրջ գայր զտիւ և զդիշեր , և հարցանէր
զանուն թագաւորին , և զայն քաղաքն՝ յոր
գնալոց էր . և առաջնորդեաց աստուած նմա
զճանապարհն , և եմուտ 'ի քաղաքն յայն : Եւ
էր այն քաղաքին թագաւորն մեծ , և քաղաքն
բարեի , յորում իջեւանեցաւ մանուկն 'ի
սան պառաւի միոյ . և յետ հանգչելոյ սա-
կաւիկ ինչ՝ սկսաւ հարցանել ցաւառաւն զոր-
պիսութենէ քաղաքին և թագաւորին : Եւ
պառաւն ասաց թէ՝ այս քաղաքիս թագաւորն
դուստր մի ունի խիստ աննման և գեղեցիկ
և իմաստուն՝ որ ոչ գոյր իւր նման . բայց 'ի
մանկութենէն մինչև ցայժմ զիննսուն և ինն
որդի թագաւորի ետ սպանանել :

Ասաց մանուկն , վասն ի՞նչ պատճառի ետ
սպանանելէ Ասաց պառաւն , որդեակ՝ դուստ-
րն այն ասէ թէ ո՛վ զիս յաղթէ խնաստու-
թեամբ , ես զնա առնեմ ինձ այր . և թէ ես
յաղթեմ զնա՝ տամ սպանանել զինքն : Եւ
այդ պատճառաւ յաղթէ զթագաւորաց որ-
դիսն և սպանանէ . և զգլուխն նոցա ՚ի վե-
րայ բարձրաւանդակի իւրոյ ցցեալ կանգնե-
ցուցանէ , զի բարձրաւանդակն իւր զբոլոր քա-
ղաքն տեսանէ . և ՚ի նմա ունի աթոռ ոսկի՝ ա-
կամբ և մարդարտով շինեալ , անդ նստի և
հայի առ մարդիկ ՚ի անդւոջէն ՚ի վայր , զի
մարդ բնաւ զինքն չկարէ տեսանել . և ունի
պառաւ մի թարգման՝ նա խօսի զհետ մար-
դոյ , որ առ ինքն մտանեն :

Եւ ՚ի լսել մանկանն զբանս զայսոսիկ ՚ի
պառաւոյն զգիշերն ողջոյն ոչ ննջեաց ՚ի
քուն . և երբ լուսացաւ՝ գնաց ՚ի բաղանիք ,
և զգեցաւ զիւր ոսկեկար հանդերձն , և ա-
նուշահոտեցաւ մշկով և բուրկէնիւ : Եւ
գնաց ՚ի թագաւորի դասեր դուռն , և խընդ-
րեաց հրաման մօտ առ թագուհին մտանել :
Եւ մարդիքն որ ՚ի դուռն էին՝ խրատ ետուն
մանկանն , թէ պատրաստ կաց , զի շատ թա-
գաւորի որդի ետ սպանանել :

Եւ երբ եմուտ մանուկն 'ի ներս՝ բարե-
 եաց զաղջիկն . և նա հրամայեաց սպասաւո-
 րացն իւրոց , եդին զոսկեղէն ամօռ յորոյ
 վերայ նստաւ մանուկն : Եւ գիտաց աղջիկն
 թէ վասն պատասխանի տալոյ հարցմանն իւրոյ
 եկեալ է մանուկն այն , վասն որոյ ազդարար
 հօրն և մօրն իւր և կարդացողաց և իշխանաց
 քաղաքին , որք եկեալ ժողովեցան 'ի միասին
 անդ : Եւ առաց աղջիկն իւր պառաւ թարգ-
 մանին՝ թէ ասա՛ մանկանդ այդմիկ՝ կամի՞ ըմ-
 պել զբաժակ մահու 'ի կթղայէն յայնմանէ
 յորմէ ետու ըմպել ընկերացն իւրոց : Եւ ա-
 րաց մանուկն ցթարգմանն այն՝ թէ եղիցին
 կամք տեսուն օրհնեալ , զի որպէս կամի՛ այն-
 պէս առնէ տէր :

Յայնժամ առաց աղջիկն առաջի հօրն և
 մօրն և կարդացողաց և իշխանաց քաղաքին ,
 եթէ մանուկս այս տացէ պատասխանի հարց-
 մանս իմոյ , առցէ զիս 'ի կնութիւն իւր . ապա
 թէ ոչ՝ ես տացից սպանանել զնա , վասն որոյ
 և դուք ամենեքին եղերուք վկայ բանիցս
 այսոցիկ : Եւ մանուկն ևս հաճեալ հաւանե-
 ցաւ խօսից աղջկանն , և կացոյց զնոսա վկայս :

Ասէ աղջիկն . ո՞վ է քո հայրն :

Ասէ մանուկն . հողմն և հուրն :

Ասէ աղջիկն . ո՞վ է քո մայրն :

Ասէ մանուկն . հողն և ջուրն :

Ասէ աղջիկն . յորո՞ւմ կենդանակերպի ծընեալ ես :

Ասէ մանուկն . ՚ի խոյ կենդանակերպի :

Ասէ աղջիկն . ո՞վ է քո դայեակն :

Ասէ մանուկն . այն է իմ դայեակն՝ որ զիս տեսանէ , և ես զնա ոչ տեսանեմ . նա զիմ ձայնն լսէ , և ես զնորա ձայնն ոչ լսեմ :

Եւ ասաց աղջիկն՝ Թէ հարց պատասխանիքս զոր արարաք , ե՛ն խաղալիկ սղայոց . ապա Թողցուք զայնպիսիս , և՛նորոգ սկսեսցուք առնել հարց պատասխանիս :

Ասէ աղջիկն . որո՞յ արիւնն էր այն՝ որ անմեղ սպանուի թեամբ հեղաւ ՚ի վերայ երկրի :

Ասէ մանուկն . Աբելի արիւնն էր այն՝ զոր եղբայրն իւր Վայէն սպանի :

Ասէ աղջիկն . ո՞յք էին որք ոչ ծնան ՚ի մօրէ , բայց որք մնացին ՚ի վերայ երկրի , և յետոյ մեռան :

բ. եւ.

Ասէ մանուկն . Ադամ և Եւայ էին , և խոյն այն կախեալ 'ի Սաբեկայ ծառոյն , զոր առեալ Աբրահամ փոխանակ որդւոյ իւրոյ Իսահակայ արար որջակէզ :

Ասէ աղջիկն . 'ոյք էին որք ծնան 'ի հօրէ և 'ի մօրէ , և ոչ մեռան :

Ասէ մանուկն . Ենովք և Եղիա էին , որք մարմնով վերացան յերկինս , և կան անդ կենդանի մինչև յաւուրս 'Նեռին :

Ասէ աղջիկն . այն ինչ ծառ էր՝ որ ունէր ճիւղ և տերև , և յետոյ 'ի միս և յարիւն փոխեցաւ :

Ասէ մանուկն . այդ Մովսէս մարգարէի դաւազանն էր , որ մինչ ծառ էր՝ ունէր ճիւղ և տերև . և երբ օձ դարձաւ , միս և արիւն եղև :

Ասէ աղջիկն . 'ով էր այն՝ զոր առաքեաց աստուած որպէս դեռպան առ Ադամ , որ ոչ հրեշտակ էր և ոչ մարդ :

Ասէ մանուկն . երբ Այէն սպան զեղբայրն իւր զԱբէլ , Ադամ հայրն իւր ոչ գիտէր թէ զինչ արասցէ զմարմինն մեռելոյն . վասն որոյ առաքեաց աստուած զերկու աղուաւս իբր դեռպան՝ որ եկեալ առ Ադամ մինն ըզմիւսն սպան և թաղեաց 'ի հող . ապա և

Ադամ ուսեալ 'ի նմանե՛ փորեաց զգետինն
և թաղեաց զմարմինն որդւոյ իւրոյ Աբելի:

Ասէ աղջիկն . ո՛վ էր այն՝ որ մեռաւ և
մարմինն իւր ոչ թաղեցաւ 'ի հող , և հողին
ոչ գնաց առ աստուած:

Ասէ մանուկն . այդ Ղովտայ կինն էր , որ
յեւանեւն յերկրէն Սողոմազւոց ընդդէմ հը-
րամանին աստուծոյ դարձաւ և հայեցաւ յետս
և եղև արձան աղի . վասն որոյ ոչ մարմին նու-
րա 'ի հող եմուտ , և ոչ հողին առ աստ-
ուած գնաց:

Ասէ աղջիկն . ո՛վ էր այն՝ զի երբ տարան
զնա լինել կերակուր գազանաց , գազանքն
թողեալ զնա՝ զտանօղն կերին:

Ասէ մանուկն . այդ Դանիէլ մարգարէն
էր , զոր տարան կերակուր առ խճուց , այլ
գազանքն թողեալ զնա՝ զտանօղն կերին:

Ասէ աղջիկն . ո՛վ էր այն՝ որ իբր 'ի գե-
րեզմանի թաղեցաւ , և ինքն ողջ մնաց:

Ասէ մանուկն . այդ Յովնան մարգարէն
էր՝ զոր ձուկն եկուլ , բայց ինքն 'ի փոր ձը-
կան ողջ մնաց , և եղև շարժուն և գնայուն:

Ասէ աղջիկն . ո՛վ էր այն՝ որ մինչ կենդա-
նի էր , յարդ և գարի ուտէր և ջուր ըմ-
պէր , և երբ մեռաւ , միա և արիւն մարդոյ

կերաւ և ըմպեցէ

Ասէ մանուկն . այդ այն իշոյ ծնօտն էր ,
զոր մանուկն Սամիսօն էառ . ՚ի ձեռին իւր և
նովաւ սպան զհազար մարդէ ։

Ասէ աղջիկն . որոյ մարմինն էր այն՝ զոր
եղին ՚ի հող , հողն ասաց թէ ես կոյս եմ :

Ասէ մանուկն . այդ Աբելի մարմինն էր ,
որ եղև սկիզբն մտանելոյ ՚ի հող . զի մինչև
ցայն չև էր թաղեալ ՚ի վերայ երկրի մարմին
մարդոյ :

Ասէ աղջիկն . ո՞վ էր այն՝ որ ոչ հրեշտակ
է և ոչ մարդ և ոչ կենդանի , բայց ՚ի տասն
և հինգ ամ թագաւորէ , և ՚ի տասն և վեց ամին
թագաւորութեն իւրոյ հիւանդանայ , և յե-
րեսուն ամին մեռանի , և դարձեալ ողջանայ :

Ասէ մանուկն . այդ լուսինն է՝ որ մինչ
օրն ամսոյ լինի տասն և հինգ՝ լրումն առնու ,
և ՚ի տասն և վեց օրէն սկսանի սակաւ առ սա-
կաւ նուազիլ մինչև ՚ի քսան և ինն օրն , և ՚ի
լրանալ երեսուն աւուր ամսոյն՝ ոչ երևի պայ-
ծառ լոյս նորա որպէս զառաջինն՝ իբր թէ
մեռանի , և ապա անդէն սկսանի կենդանանալ :

Ասէ աղջիկն . այն ի՛նչ ծառ է՝ որ ունի եր-
կատասան ճիւղս , և իւրաքանչիւր ճիւղք՝ երե-
սուն տերևս , և պտուղն իւր սեաւ և սպիտակ է :

Ասէ մանուկն . այդ ծառն ցուցանէ զտարին , և երկոտասան ճիւղքն՝ զերկոտասան ամիսս տարւոյն , և երեսուն տերեւքն՝ զերեսուն օրն ամսոյն , և պառուղն իւր սեաւ և սպիտակ՝ զգիշերն և զտիւն :

Ասէ աղջիկն . այն ի՛նչ երկու իրք են հակառակք միմեանց՝ և զկնի միմեանց ընթանան , և ոչ կարէ մինն զմիւսն ըմբռնել :

Ասէ մանուկն . այդ տիւն և գիշերն է՝ որ միշտ ներհակք են միմեանց . զի մինն զմիւսն ՚ի բաց վարէ յինքենէ՝ կամ ծագմամբ արևու լուսաւորելով զոլորսս ամենայն տիեզերաց , և կամ խաւարաւ ծածկելով զերեսս երկրի :

Ասէ աղջիկն . այն ի՛նչ թռչուն է՝ որ ուտէ զդալարիս զյարդ զցորեան և զգարի , և սպառէ :

Ասէ մանուկն . այդ մորեխն է՝ որ է փոքր կենդանի ինչ թեւաւոր , և թռչի և ոստոստէ և ճարակեալ ծախէ զդալարիս , և թռուցեալ ծածկէ զերեսս երկնից բազում մղոնիւք :

Եւ ապա տեսեալ աղջիկն զհամարձակութիւն մանկանն՝ զոր աներկիւղ տայր պատասխանի հարցմանն իւրոյ , ասաց ցնա՝ արի՛ ե՛լ և գնա՛ ասաի՛ որ մանուկ դու , զի թէպէտ այսօր սգաւորեցար ՚ի ձեռաց իմոց՝ այլ ՚ի վաղիւն

տեսցնւք թէ զիմօրդ կարիցես ազատիլ: Եւ մանուկն ասաց նմա՝ թէ նոյն աստուածն որ փրկեաց զիս այսօր 'ի ձեռաց քոց, կարօղէ ևս 'ի վաղիւն փրկել, և զայս ասացեալ գնաց խնդալով առ իջեմանն իւր մօտ առ սառաւն, որ լայր և կոծէր զանձն դառն արասաւօք, զի կարծէր թէ մանուկն մեռեալ է, ապա երբ ետես զնա ողջ՝ խիստ ուրախացաւ, և ասաց ցմանուկն՝ բարի՛ եկիր դու որդեակ, ահա՛ այսօր նոր ծնար յարգանդէ մօր քո: Եւ ամենեքին ևս որք տեսին ողջ զմանուկն՝ զարմացան յոյժ. զի մինչև ցայն ոչ որ էր 'ի մարդկանէ ապրեալ 'ի ձեռաց թագուհւոյն:

Եւ 'ի լուսանալ առաւօտուն զնաց մանուկն 'ի դռուն թագուհւոյն, և բարեւեաց զնա. և նա հրամայեաց սպասաւորացն իւրոց, եղին զնոյն զոսկեղէն աթոռն յորոյ վերայ նստաւ մանուկն: Եւ ասաց աղջիկն, բարի՛ եկիր դու մանուկ՝ ունիս այսօր ևս կարողութիւն տալ սպասախանի հարցմանս իմոյ: Եւ նա ասաց՝ թէ մեծ է զօրութիւնն և կարողութիւնն ւայ, զի անհնարինքն 'ի մարդկանէ՝ հնարաւորք են առ աստուած, վասնորոյ հրամայեալ ուլ թագուհի զինչ և կամիս հարց:

Ասէ աղջիկն . ո՛վ էր էգն այն՝ որ ծնաւ յորձէն:

Ասէ մանուկն . այդ Եւայ էր՝ որ ծնաւ հրամանաւն աստուծոյ՝ ի կողիցն Ադամայ:

Ասէ աղջիկն . ո՛վ էր այն որ սպան զմարդ՝ գնաց հոգի իւր յարքայութիւն, և մեռանուղին՝ ի դժոխքն:

Ասէ մանուկն . այդ Ղամէք է՝ որ սպան զԱյէն, գնաց հոգի իւր յարքայութիւն, և Վայէնին՝ ի դժոխքն . զի անմեղ սպանութիւն սպանեալ էր զեղբայրն իւր զԱբէլ:

Ասէ աղջիկն . ո՛վ էր այն՝ զոր արկին ի գուռ կերակուր գազանաց, և նոքա ոչ կերին զնա:

Ասէ մանուկն . այդ Յովսէփ գեղեցիկն էր՝ զոր եղբարքն իւր տարեալ ընկեցին ի գուռ լինել կերակուր գազանաց, բայց գազանքն ոչ կերին զնա, և ինքն ողջ մնաց:

Ասէ աղջիկն . ո՛վ էր այն՝ որ զմերկութիւն հօրն յայանեաց եղբարց իւրոց, և յետոյ ինքն ընկալաւ ի հօրէն իւրմէ զանէծս:

Ասէ մանուկն . այդ Քամ էր որ ետես զՆոյ զհայր իւր արբեալ ի գինւոյ զի մերկ ննջէր ի տան՝ և ոչ ծածկեաց զմերկութիւնն, այլ

յայտնեաց եղբարցն իւրոց . վասն որոյ ընկալաւ ինքն զանէծս 'ի հօրէն , և եղբարքն իւր՝ զօրհնութիւնս . զի նորա զերեսս իւրեանց յեսս ունելով ծածկեցին զմերկութիւն հօրն իւրեանց :

Ասէ աղջիկն . ո՛վ էր մանուկն այն՝ զոր մայրն իւր եղեալ 'ի մէջ տապանակի ընկեց 'ի գետն , և նա ողջ մնաց :

Ասէ մանուկն . այդ Մովսէս մարգարէն էր՝ զոր մինչ մանուկ էր իբր չորից ամսոց՝ մայրն իւր վասն ահին Փարաւօնի եղ 'ի մէջ սրտուեայ տապանակի ծեփեալ կըպրաճիւթով՝ ընկեց զնա 'ի գետն , զոր տեսեալ դուստրն Փարաւօնի հանեալ 'ի գետոյն՝ եբաց զտապանակն , և էառ զմանուկն 'ի միջոյ նորա յորում լայր :

Ասէ աղջիկն . ո՛վ էր այն որ փոքր էր մարմնով , և մանուկ հասակաւ , և քան զինքն զօրեղն և մեծն՝ միով քարամբ սպան :

Ասէ մանուկն . այդ Դաւիթ մարգարէն էր , զի երբ փոքր էր 'ի մէջ եղբարց իւրոց՝ եւ ընդդէմ Գողիադու առն զօրաւորի և հսկայի , և միով սլարսաքարիւ եհար զճակատ նորա , և ընթացեալ 'ի վերայ նորա էառ զսուսեր նորին , և եհատ զգլուխն :

Ասէ աղջիկն . այն ի՛նչ ստորին տեղի է՝ որ ՚ի ստեղծմանէ աշխարհի ոչ տեսեալ է ըզլոյս արևու :

Ասէ մանուկն . այդ ծովու յատակն է՝ յորում ժողով բազմութեան ջուրց կուտակեալ՝ ոչ երբէք տեսանէ զճառագայթս արևու :

Ասէ աղջիկն . այն ի՛նչ երկու իրք են՝ որք քանի ասլրին՝ այնքան մեծանան մինչ զի ոչ գտանի աւելի մեծ քան զնոսա :

Ասէ մանուկն . մինն ձուկն է՝ և միւսն օձն , զի ձուկն որքան սնանի ՚ի ջուրս՝ այնքան մեծանայ , և ոչ գտանի աւելի մեծ քան զնա . նոյնպէս և օձն՝ մինչ սկսանի սողալ ՚ի վերայ երկրի , այնքան առաւել աճի և մեծանայ և ոչ գտանի քան զնա աւելի մեծ :

Ասէ աղջիկն . այն ի՛նչ երկու սիրելիք են՝ որք ատեն զմիմեանս :

Ասէ մանուկն . այդ հոգին և մարմին մարդոյ է , զի մինչ միաւորեալ են ընդ միմեանս՝ սիրեն զիրեարս . բայց երբ բաժանին ՚ի միմեանց , ատեն զիրեարս :

Ասէ աղջիկն . այն ի՛նչ երկու իրք են՝ որք ռունեն երբեմն զմարդն աղքատ , և դարձեալ հարուստ և փարթամ :

Ասէ մանուկն . ասլրշմի ճճին է և խելքն

մարդոյ . զի ճճին այն երբեմն տայ սակաւ զապրշում որով տեարքն իւրեան լինին աղքատ , բայց երբեմն տայ առատ քան զոր ակն ոչ ունին , և լինին անդէն հարուստ . նոյնպէս և խելքն մարդոյ երբեմն սխալեալ յառեաւորըս՝ տայ ինաս բազում , և առնէ զմարդն աղքատ , այլ անդրադարձ խորհրդով ուղղեալ՝ առնէ հարուստ և փարթամ :

Ասէ աղջիկն . այն ի՛նչ տուն է՝ որոյ մէջն լի է ոսկւով՝ և դուռն նորա շրջապատեալ է արծաթով , բայց երբ մի կողմն որմոյ իւրոյ արատաւորի և քակի , ոչ կարեն շինել զնա թէ և ճարտարք ամենայն աշխարհի՝ իմի եկեացեն :

Ասէ մանուկն . այդ ձուռն է յորոյ մէջն եղեալ դեղնուցն՝ նման է ոսկւոյ , և ի վերայ նորա շրջապատեալ կեղեն՝ նման է արծաթոյ . սակայն երբ խորտակի ինքն , ոչ ոք ի մարդկանէ կարէ շինել զայն :

Եւ ապա հայեցեալ աղջիկն ի համարձակ և յաներկիւղ սլատախանիս մանկանն՝ ասաց զնա արի՛ւնք և զնա՛ աստի մանուկ դու , և թէպէտ այսօր ազատեցար ի ձեռաց իմոց , բայց ի վաղիւն տամ քեզ ըմպել զբաժակ մահու որպէս եսու ըմպել ընկերաց քոց . և

այսպէս կամէր ահ արկանել նմա: Եւ մա-
նուկն որպէս յառաջագոյն ասաց աղջկանն ,
գնոյն այժմ երկրորդեաց , և ել անտի և գնաց
խնդարով ՚ի տեղի իւր:

Եւ ընդ առաւօսն յորժամ արեգակն յեր-
կիր ծաւալեաց զլոյս իւր , գնաց մանուկն ՚ի
դռուն թագուհւոյն , և ետ բարև նմա և
ասաց՝ թէ գիշերս այս բարեաւ լուսացաւ
քեզ: Եւ հրամայեաց աղջիկն և եղին զոսկե-
ղէն աթոռն նստաւ մանուկն: Եւ ասաց աղ-
ջիկն , ափսոսամ և ցաւիմ ՚ի վերայ գեղեցիկ
մանկութեան քո , զի այսօր եթէ ոչ կարիցես
տալ պատասխանի հարցմանս իմոյ՝ վաղվադակի
սամ ածել զսուր ՚ի պարանոց քո: Եւ մա-
նուկն յաւէտ քան զառաջինն համարձակ և
աներկիւղ ասաց ցնա՝ հրամայեա՛ն ո՛վ թա-
գուհի զինչ և կամիս հարց:

ՀԱՐՅՄՈՒՆՔ . Գ

Ասէ աղջիկն . ո՛յք էին՝ որք անմեաւ անցին
գնացին ընդ մէջ ծովու իբր ընդ ցամաք ,
բայց զկնի նոցա եկողքն ընկղմեցան ՚ի խորս
ծովու և ոչ մնաց ողջ ՚ի նոցանէ և ոչ մի:

Ասէ մանուկն . Իսրայէլացիք էին՝ զոր առ-
եալ ընդ իւր մարդարէն Մովսէս ձգեաց ըզ-

գաւազան իւր 'ի վերայ կարմիր ծովուն , և
սլատառեալ զջուրն՝ անցոյց ընդ ցամաք . այլ
զկնի նոցա մահն Եգիպտացիքն , և ծածկեաց
զնոսա ջուր ծովուն և ընկղմեցան ամենեքին
որպէս կապար 'ի ջուրս սաստիկս :

Ասէ աղջիկն . ո՛յք էին՝ զորս արկին 'ի մէջ
հրոյն բորբոքելոյ , և ոչ մերձեցաւ 'ի նոսա
հուրն , և մնացին ողջ :

Ասէ մանուկն . երեք մանկունքն էին՝ այս-
ինքն Սեդրաք՝ Միսաք և Նաբեդնագով , որք
ոչ երկրպագին պատկերին ոսկւոյ . վասն որոյ
եւ Նաբուգոդոնոսոր կապել զձեռս և զոտս
նոցա և արկանել 'ի հնոց հրոյն բորբոքելոյ ,
յորում գնային նոքա և օրհնէին և փառաւոր
առնէին զանձ՝ որ ապրեցոյց զնա 'ի հնոցէ անախ :

Ասէ աղջիկն . ո՛վ էր այն՝ զոր աստուած 'ի
ձեռն սատանայի փորձեաց յոյժ , և նա տանէր
համբերութեամբ այնպիսի անըմբերելի ար-
կածիցն սատանայի զոր ածէր 'ի վերայ նորա ,
և ոչ երբէք մեղաւ ընդդէմ կամացն նոյ :

Ասէ մանուկն . այդ Յոր երանելին էր՝ առ-
որ թոյլ տալովն աստուծոյ եկն սատանայ , և
քանիցս անգամ փորձեաց զնա պէս պէս մա-
հաբեր մնասիւք . զըկեաց զնա յընչից և 'ի
ստացուածոց , յորդւոց և 'ի դատերաց , և մերկ

կողոպուտ նստոյց զնա չարաչար վիրօք յաղ-
բիւսս արտաքոյ քաղաքին , և ոչ կարաց տալ
մեղանչել ընդ դէմ օրինացն աստուծոյ . զի
երանելին այն զայս ասէր՝ թէ զամենայն ինչ
զոր ունէի ես՝ տէր ետ ինձ , և այժմ ևս տէր
էառ ՚ի ձեռաց իմոց , վասն որոյ եղիցին կամք
տեսառն օրհնեալ :

Ասէ աղջիկն . ո՛վ էր այն՝ որ ոչ հրեշտակ
էր և ոչ մարդ , և ետ խրատ մարդոյ :

Ասէ մանուկն . այդ Բաղաամու էշն էր ,
զի մինչ երթայր Բաղաամ անխիծանել զԽորայ-
էլ՝ տեսեալ իշոյն զհրեշտակ աստուծոյ՝ դար-
ձաւ ընդ դէմ Բաղաամու , և նա եհար զնա
գաւազանաւն իւրով . յայնժամ երաց ասա-
ռած զբերան իշոյն , որ սկսաւ խրատ տալ և
ասել ցԲաղաամ՝ դարձիր յեսս , և մի եր-
թար անխիծանել զԽորայէլ :

Ասէ աղջիկն . ո՛յք էին՝ որք ոչ հրեշտակ
էին և ոչ մարդ , և առաքեցան նման մար-
դոյ՝ բերել յաշխարհէ զլուր աւետեաց :

Ասէ մանուկն . ագռաւն և աղաւնին էր՝
զորս Նոյ ՚ի տապանէ իւրմէ արձակեաց ՚ի
ցամաք՝ տեսանել թէ իցէ ցածուցեալ ջուրն
ջրհեղեղին յերեսաց երկրէ . բայց աղաւնին
միայն ունելով շիղ ձիթեղոյ ՚ի բերան իւր՝

դարձաւ առ Նոյ տալով զաւետիս նուագելոյ ջրոյն յերեսաց երկրէ։

Ասէ աղջիկն . ո՛վ էր այն՝ որ էր մեծ և անդրանիկ , բայց միով ոսպնեայ թանիւ վաճառեաց զանդրանկութիւնն իւր կրասեր եղբօր իւրում։

Ասէ մանուկն . այդ Իսահակայ որդին Եսաւն էր՝ որ մինչ եկն ՚ի դաշտէ քաղցեալ , ասաց ցՅակոբ կրասեր եղբայր իւր որ եփեալ էր զթան , թէ տո՛ւր ինձ ճաշակել յայնմանէ . և նա ասաց ցնա՝ եթէ ոչ վաճառես ցես ինձ զանդրանկութիւնս քո , ոչ կարես ճաշակել ՚ի նմանէ . և Եսաւ ոչ երբէք համբերելով վաճառեաց միով ոսպնեայ թանիւ զանդրանկութիւնն իւր Յակոբայ եղբօր իւրոյ։

Ասէ աղջիկն . ո՛յք էին՝ որք երբ մալին յԵդիպատոս՝ եօթանասուն և հինգ ոգիք էին , բայց երբ անտի չուեցին՝ վեց հարիւր հազար ոգիք եղեն։

Ասէ մանուկն . Յակոբ նահապեան և նա՛մ որդիքն և դասերք իւր և որդիք որդւոց իւրոց հանդերձ ընտանեօքն իւրեանց՝ երբ ելեալ յերկրէն Քանանացւոց մալին յԵդիպատոս , էին ոգիք եօթանասուն և հինգ . այլ երբ անտի չուեցին յանապատ ՚ի Սոկքովթ ,

Եղեն վեց հարիւր հազար այր:

Ասէ աղջիկն . զանբոյսն 'ի վերայ անծնին բարձին , և անդադարին երդուլքն անցուցին:

Ասէ մանուկն . անբոյսն՝ աղն է , անծինն՝ ջորին է , անդադարն՝ ջուրն է , երդիւքն՝ կամուրջն է . քանզի զաղն երբ բառնան 'ի վերայ ջորւոյ եթէ իցէ յանցս ճանապարհի գետ ջրոյ , անցուցանեն զջորին ընդ կամուրջս ջուրց 'ի ցամաք:

Ասէ աղջիկն . այն ի՛նչ երեք իրք են յորոց մինն խուփ չունի , երկրորդն՝ սիւն , երրորդն՝ կաթն:

Ասէ մանուկն . այդ երեքին բանքդ են այսոքիկ . առաջինն՝ ծովն է որ ոչ ունի 'ի վերայ իւր խուփս , այսինքն՝ ծածկոցս . երկրորդն՝ երկինքն է որ առանց սեան հաստատեալ կայ . երրորդն՝ հաւն է որ չունի զկաթն: Բայց ընդ սոսին դոյ մի ևս , և է այն մարդոյ ձեռաց մէջն՝ յորում ամենեւին ոչ բուսանի մազ:

Եւ աղջիկն յայտոցիկ պատասխանեացս մանկանն երկեալ , և ասաց ցնա՝ Թէ դու մի աւելի ասացեր . զի ես երիս բանս հարցի քեզ , և դու զչորս ետուր պատասխանի . արդ՝ արի՛ ել և գնա՛ զի այսօր ևս ազատեցար 'ի ձեռաց

խմոց , բայց 'ի վաղիւն տամ զպատիժ մահու
կենաց քոց որպէս ետու ընկերացդ : Եւ մա-
նուկն ասաց ցնա՝ Թէ ես յարարիչն երկնի և
երկրի միայն ասպաւինեալ եմ և ոչ 'ի մարդ-
յուսացեալ , զի որպէս կամի տէր՝ նոյնպէս
առնէ . և զայս ասացեալ ել անտի և գնաց
խնդալով յիւր իջեմանքն :

Եւ ընդ լուսանալ առաւօտուն եկն մա-
նուկն 'ի դուռն Թագուհւոյն և բարեւեաց
զաղջիկն , և նա հրամայեաց և եդին զոսկե-
ղէն աթոռն և նստաւ մանուկն : Եւ ասաց
աղջկանն՝ հրամայեա՛ն ո՛վ Թագուհի զայլ ինչ
կամիս հարց : Եւ նա ասաց ցնա՝ ո՛վ մանուկ
դու՝ այժմ կարգն հարցման քո է . վասն որոյ
հարց զինչ և կամիս , և ես տացից քեզ պա-
տախտանի :

Ասէ մանուկն . ո՛վ էր այն որ հարուստ էր՝
աղքատացաւ , և յիւր աղքատութեանն զգե-
ցաւ զհայրն իւր որպէս զհանդերձ , և հեծաւ
'ի վերայ մօրն որպէս 'ի վերայ ձիոյ , և գնաց
գտանել զինչսն և զապրանքն իւր զոր կո-
լուսեալ էր , եհաս 'ի վերայ իւր մահն . և
նա էառ զմահն 'ի վերայ ձիոյն , և նովառ-
եարբ զջուր և արբոյց ևս իւր ձիոյն . բայց

ինքն և ձին ևս երկոքին ՚ի միասին ողջ մնացին:

Եւ աղջիկն ոչ կարաց տալ պատասխանի այսմիկ հարցման մանկանն, ասաց ցնա՝ այսօր գնա՛ աստի, և ՚ի վաղիւն տամ պատասխանի. զի այդ դժուար զրոյց է զոր ասացեր: Եւ մանուկն ելեալ անտի գնաց խնդռութեամբ ՚ի տեղի իւր:

Ապա ասաց աղջիկն իւր պառաւ Թարգմանին՝ Թէ ան ընդ քեզ երկուս կամ երիս ՚ի հաւասարիմ ծառայիցս, և գնա՛ ՚ի շուկայն և ան զսպիտակ հացս և զգէր սագ մի և զքանի ինչ պարարտ հաւս: Զսագն լից բըրնձով խառնեալ շաքարօք, և զհաւն խորովեա՛. և ան ընդ սոսին զերկու մաքուր ամանս և տուր ընուլ ՚ի նոսա զանուշ և զանապաղ գինի, և պատրաստեա՛ զայսոսիկ ՚ի ծածուկ: Եւ առեալ ընդ իւր Թարգմանն այն զծառայան՝ գնացին և զհրամանսն Թագուհւոյն կատարեցին:

Եւ երբ ամենեքին ՚ի խոր քունն եղեն, զգեցաւ աղջիկն զիւր պատուական ոսկեկար հանդերձն, և անուշահոտեցաւ մշկով և բուրկենիւ և վարդեջրով: Եւ առեալ ընդ իւր զերկու ևս գեղեցիկ աղջկունս՝ հրամայեաց

ծառայիցն այնոցիկ և բարձին զոր ինչ հրա-
մայեալն էր նոցա, և եկին առ իջեման ման-
կանն, և բաղխեցին զդուռն:

Եւ մանուկն ասաց՝ ո՞վ էք որք բաղխէք
զդուռն. և նոքա ասացին՝ Թէ մեք աղջկունք
եմք՝ ՚ի դարպասէ Թագաւորի, և որպէս լու-
սինն՝ արեգական սիրոյ տէր է, նոյնպէս և
մեք քո սիրոյ տէրն եմք. վասն որոյ կամիմք
տեսանել միանգամ զքեզ: Եւ ասաց մանուկն՝
գնացէք ՚ի բաց յինէն, գիտէ տէր զի նա ոչ
երբէք մտեալ է ընդ այս, և ես ոչ գիտեմ և
ոչ ճանաչեմ զնա: Եւ նոքա յաւէտ աղաչա-
նօք պնդեալ զերեսս իւրեանց՝ ասացին ցնա
Թէ ոչ երթամք աստի մինչև ոչ տեսանիցեմք
զքեզ և զերեսս քո: Եւ մանուկն ոչ ինչ
կարացեալ համբերել ողորմագին աղելոսանաց
նոցա՝ Թոյլ ետ մտանել ՚ի ներս:

Յայնժամ աղջիկն հանեալ ՚ի գլխոյն զվար-
չամակս եբաց զերեսս իւր, զոր մինչ ետես
մանուկն՝ վառեցաւ ՚ի սիրոյ նորա: Եւ աղ-
ջիկն նստաւ և նստոյց ընդ իւր զմանուկն, և
ասաց ցնա՝ ունի՞ս կերակուր ինչ ուտելոյ և
գինի ինչ ըմպելոյ, բեր զնոսա զի կերիցուք
և արբցուք և ուրախ լիցուք. բայց զձայնս
իւր փոխեալ էր զոր ոչ կարաց ճանաչել մա-

Նուկն: Եւ նա ասաց՝ գիտէ տէր՝ ոչ ունիմ
 ՚ի ժամուս յայտնիկ պատրաստեալ, զի ոչ գի-
 տէի զգալուսսն ձեր առ իս:

Եւ ասաց աղջիկն ծառայիցն իւրոց՝ բե-
 րէք զոր ինչ ունիք դուք. և նոքա բերին զոր
 ինչ զհետ իւրեանց առեալէին, և պատրաս-
 տեցին սեղան, յորում նստան երկոքին և
 սկսան ուտել և ըմպել և ուրախ լինել. բայց
 աղջիկն աւելի արբոյց մանկանն զանապակ
 գինիս, և առնէր ընդ նմա քաղցր և մեղմ
 խօսակցութիւնս. և խտտողեալ զնա՝ առաւել
 բորբոքեցուցանէր զհօւր ցանկութեան նորա
 առ ինքն, մինչ զի այլ ոչ ևս կարացեալ համ-
 բերել՝ ասաց աղջկանն հրամայեալ զի ննջեա-
 ցուք ՚ի միասին:

Յայնժամ ասաց աղջիկն ցմանուկն՝ եթէ
 սիրես զիս՝ պատմեալ ինձ զբանն զայն զոր
 յերեկն ասացեր դատերն թագաւորի: Եւ նա
 ասաց՝ թէ չունիմ այժմ կարողութիւն մեկ-
 նելոյ քեզ զայն, մանաւանդ երկնչիմ իսկ՝ զի
 յասելն իմում զայն մահու մեռանիմ. վասն
 որոյ զայլ ինչ բանս հարց զորոյ տացից պա-
 տասխանի: Եւ աղջիկն երդուաւ յաստուած՝
 թէ մինչ ոչ լսեմ ՚ի քէն զբանն զայն, ոչ կա-
 տարեմ զկամս քո, և սկսաւ խաղալ զհետ

Նորա: Եւ մանուկն առաւել քան զհօր
վառեալ բորբոքեալ ՚ի սիրոյ աղջկանն և արբե-
ալ ՚ի գինւոյ յաղթեցաւ, և սկսաւ ասել
զպատասխանին հարցմանն իւրոյ, և ապա ասաց
արի՛ զի ննջեսցուք ՚ի միասին:

Յայնժամ աղջիկն եհան զհանդերձան ընդ-
նսին և զջարեշապիկն, զոր եղ ՚ի ներքոյ սնա-
րից գլխոյն, և սկսաւ խաղալ զհետ նորա. և
մանուկն թմրեալ ՚ի սիրոյ և ՚ի գինւոյ անտի՛
՚ի քուն եղև, և ոչ ինչ կարաց առնել նմա:
Եւ աղջիկն խնդալով ՚ի միտան իւր՝ սահեցաւ
յանկողնոյն, և առեալ ընդ իւր զծառայան
զնաց սւրախութեամբ ՚ի տեղի իւր. բայց
յառաւել խնդութենէն մոռացեալ էր անդ
զջարեշապիկն: Քանզի ասէր ՚ի մտի իւրում՝
թէ ես յաղթեցի նմա՝ ուսեալ ՚ի նմանէ
զբանն զայն, և նա ոչ ինչ կարաց առնել ինձ.
Վասն որոյ և ընդ լուսանալ առաւօտուն աս-
ցից սպանանել զնա:

Եւ երբ մանուկն ուշաբերեալ ՚ի քնոյն և
սթափեալ ՚ի գինւոյ զարթեաւ, իմացաւ թէ
աղջիկն այն դուստր թագաւորին էր որ հը-
նարիւք եկեալ առ ինքն՝ պէս պէս խաբէու-
թեամբ ուսաւ զբանն զայն, արտմեցաւ յոյժ:
Բայց ՚ի տեսանելն իւրում զջարեշապիկն նորա

զոր մոռացեալ էր անդ՝ անդէն ուրախութիւն
ուրախ եղև, և էառ պահեաց զայն յինքեան:
Եւ ընդ առաւօտն ել գնաց ՚ի դուռն թա-
գուհւոյն, և բարեեաց զնա և նստաւ ՚ի
վերայ աթոռոյն այնմիկ:

Եւ աղջիկն ազդ արար հօրն և մօրն և
կարդացողաց և իշխանաց քաղաքին որք միա-
բան եկեալ ժողովեցան անդ: Եւ մանուկն
յոտն կացեալ խոնարհեցոյց զծունր առաջի
թագաւորին, և նստաւ դարձեալ ՚ի վերայ
աթոռոյ իւրոյ: Եւ սկսաւ աղջիկն տալ կար-
գաւ պատասխանի՝ երեկեան հարցման ման-
կանն, քանզի ուսեալ էր ՚ի նմանէ ՚ի գիշերին
յայնմիկ խաբէութիւն: Եւ ամենեքին այնոքիկ
որք լսեցինն զայն, զարմացան ընդ գիտութի-
ւոյն, զի բանն այն յոյժ դժուար էր:

Յայնժամ ասաց մանուկն ցթագաւորն ա-
ռաջի ամենեցուն իմ տիեզերակալ արքայ՝
դուստրն քո յաւուրս երիս եհարց ինձ ըզ-
բանս, և ես ետու զպատասխանիս. բայց
այժմ ևս հարցից ցնա ես զմի բանս, եթէ
գիտասցէ՝ նա ինձ յաղթեալ է և ես ոչ նմա:
Ասաց թագաւորն՝ այդմ բանիդ և մեք ամե-
նեքին վկայ լինիմք, զի մի այլ ևս առելի զըոյցս
վրի ՚ի մէջ երկոցունցդ:

Ասաց մանուկն առ աղջիկն՝ թէ ի՛նչ
 թռչուն էր այն որ ունէր ընդ իւր զայլ տե-
 սակ թռչունս , և իւր փետուրն գեղեցիկ էր
 որպէս զոսկի . և կալայ ես զնա և զենի և ըզ-
 փետուրն պահեցի առ իս , և զմիսն նորա խո-
 րովեալ մինչ եդի առաջի իմ ուտել՝ նա յան-
 կարծակի թռեաւ և փախեաւ յինէն . բայց
 եթէ ոչ հաւատայք բանից իմոց , զփետուրն
 զայն բերեմ առաջի ամենեցունցդ զոր տե-
 սանիցէք :

Եւ երբ աղջիկն լուաւ զբանս զայս՝ եր-
 կեաւ յոյժ , զի գիտաց թէ ազդ առնելոց է
 առաջի ամենեցուն զգնայն իւր առ նա ՚ի
 գիշերին յայնմիկ . վասն որոյ աճապարեալ ա-
 սաց ցնա՝ այդ կարի իմն դժուար հարցմունք
 է , և ոչ կարեմ գիտել զպատասխանիս դորա .
 արդ այժմ յաղթեցեր ինձ , խնդրեա՛ դու
 յինէն զինչ և կամիս : Եւ մանուկն ասաց՝
 թէ քան զքեզ աւելի բանս ոչ խնդրեմ ՚ի քէն :

Յայնժամ ամենեքին վկայեցին և հաւա-
 նեցան խնդրանաց մանկանն , և պսակեցին
 զաղջիկն ընդ նմա , և արարին զեօթն օր հար-
 սանիս : Եւ ետ թագաւորն զկէսն թագա-
 ւորութեան և ընչից և գանձուց իւրոց , և
 նա տիրեաց նոցա : Եւ ասպա առաքեաց մա-

Նուէն զմարդիկ բազում գանձիւք առ այն
 Թագաւորն՝ որում վաճառեալ էր զհայրն և
 զմայրն իւր . և գնացեալ նոքա բերին զճնողսն
 իւր առ ինքն : Որք տեսեալ զմիմեանս ուրա-
 խացան և գոհացան զաստուծոյ որ արժանի
 արար վերստին տեսանել զիրեարսն : Եւ զաս-
 պնջական սրառաւն զայն տարեալ ընդ իւր 'ի
 դարպասն՝ կացոյց մեծ 'ի վերայ նաժշտացն :

Եւ Թագաւորն կարգեաց զնա տէր և իշ-
 խան 'ի վերայ բոլոր գանձուց և քաղաքաց
 իւրոց , որ զկնի մահուն իւրոյ իշխեսցէ 'ի
 վերայ նոցա , և նստցի փոխանակ նորա յա-
 թոռ Թագաւորութեան իւրոյ : Բայց մա-
 Նուէն այն զօր ամենայն միոյն իմաստնոյն աս-
 տուծոյ յերկիր խոնարհեալ կանխէր յաղօթս
 'ի բոլոր սրտէ , և գոհութիւն և փառս մա-
 տուցանէր անբաւ խնամոցն մարդասիրին՝ որ
 փրկեաց զանձն իւր 'ի մահուանէ , և արժանի
 արար զինքն այնպիսի փառաց և իշխանու-
 թեան :

ՎԱՐՔ

ԵՒ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ԱԼԷՔՍԻԱՆՈՍԻ ՃԳՆԱՒՈՐԻՆ

Եւ յիւր ի քաղաքին Վոստանդնուսյօլայ՝ մեծատուն յոյժ և իշխան մեծ, և հրամանատու բազում դաւառի. և էր անուն նորա Եփիմիանոս, և կնոջն՝ Աննայ. և էր Եփիմիանոս յոյժ սիրելի յաչս թագաւորին իւրոյ: Սորա էին հասեալ մերձ ի ծերութիւն, և ոչ ունէին զաւակ ի վերայ երկրի, որ ժառանգէր զինչս նոցա և էին կարի տրտում և անմխիթար վասն ժառանգութեան. սիւ և գիշեր հանապազ աղաչէին զառաւելած վասն զաւակի:

Եւ յաւուր միում կինն Աննայ՝ բազում աղախնեօք և ծառայիւք գնաց ի մեծ յեկեղեցին ի սուրբն Ստիկա, և կայր յաղօթս առ տէր. և բարեխօսութեամբ սուրբ նախնիս

և ամենայն սրբոցն՝ հայցէր ՚ի քրիստոսէ ժառանգ բարիւ։ Եւ յետ աղօթիցն բազում ողորմութիւնս առնէր աղքատաց և կարօտելոց, և քահանայիցն ամենեցուն, և ելեալ գնայր ՚ի տուն իւր։

Եւ ՚ի գնալն ՚ի ճանապարհին հանդիպեցաւ աղքատ մի խեղճ և ողորմելի և ասաց, տիկին՝ տո՛ւր ինձ ողորմութիւն վասն միակ որդւոյդ արեւուն։ Եւ տիկինն հիացեալ ՚ի միտս իւր՝ ասաց թէ վայ ինձ՝ զի ես անժառանգ եմ, և դա՛ ինձ երանի տայ վասն որդւոյ. արտասուեաց և ելաց, և հանեալ ետուր նմա ողորմութիւն, և էանց գնաց ՚ի տուն իւր։

Եւ ՚ի գիշերին յայնմիկ ետես ՚ի տեսլեանն ծեր մի և աւետեաց զԱննայ և ասաց, կի՛ն դու՝ ահա՛ կատարեցաւ խնդրուած քո առաջի աստուծոյ։ Բայց զայդ արծաթապատ դարպասն՝ որ ոսկւով և արծաթով է զարդարեալ տացես զայն ողորմութիւն աղքատաց և կարօտելոց։ Եւ ընդ առաւօտն ելեալ կոչեաց զերիցունս և զքահանայս, և արար մատաղս մեծ և ընդունեւ թիւնս։

Եւ պատմեաց զտեսիլն իւր՝ առն իւրում Եփիմիանոսի. իսկ նա ոչ կամէր տալ, ասլա

դժուարաւ ետ . քանզի սիրէր զդարպասն զայն
որ յոսկւոյ էր շինեալ, և յայտկոյս և յայնկոյս
մարգարտով շարեալ և զարդարեալ: Եւ չորս
բազայ 'ի դուռ արծաթոյ՝ էր թռուցեալ
նման արծւոյ, և մի ևս զթևս իւր տարածեալ
'ի վայելչութիւն անկողնոյ իւրոյ:

Եւ առեալ զայս կինն նորա, կոչեաց զու
կերիչս և արար զնա դրամս և դահեկանս . և
քարոզ կարդաց և ասաց ժողովել զնմ քահա
նայսն, և զամենայն աղքատս և զխեղս և ըզ
կաղս և զկոյրս, և պահել զնոսա 'ի Հրոտից
ամիսն բոլոր մինչև յեւս ամսոյն: Եւ առեալ
ընդ իւր չորս հարիւր քառասուն և հինգ քա
հանայս, և իջեալ 'ի վանսն հսկեցին զգիշերն
մինչև ցառաւօսն . և պատարագ մատուցին
վասն որդէծնութեան նորա . և նա ետ նոցա
եօթն եօթն դահեկանս:

Եւ յետ երեք ամսոց զխտաց կինն զյղու
թիւն իւր, և ետ աւեալսա առ այրն իւր . և
յետ ինն ամսոց ծնաւ կինն 'ի ծերութեան
իւրում արու զաւակ: Եւ յորուցեալ այրն՝
արծակեաց զհրաւիրակս, կոչել զքահանայս
և զեպիսկոպոսունս և զիշխանս . և արար մեծ
ընդունելութիւն, և մկրտեաց զմանուկն, և
եղին զանուն նորա Ալէքսիանոս:

Եւ իբրեւ զարգացաւ մանուկն՝ ետ զնա
 Հայրն յուսումն գրոց։ Եւ էր պատանին ա-
 ռատամիտ և առատաձեռն քան զհայրն իւր ,
 և էր գեղեցիկ յոյժ , և ձայն նորա՝ էր քաղցր
 իբրեւ գքնարի։ Եւ իբրեւ եղև պատանին տան
 և ութն ամաց՝ եղևն հայրն արջառս և ոչխարս
 բազումս վասն նորա։ Եւ էր հսկայածև և
 ընթերցող աստուածային սուրբ գրոց , հին և
 նոր կաակարանացն։ Եւ եհաս լուր նորա յա-
 պարանս թագաւորին , և յաւուր միում ասէ
 թագաւորն ցեփիմիանոս , նա՛մ ետ պառզ-
 որովայնի քում , որոյ լուր նորա եհաս առ իս .
 և է՛ իմ դուսար զոր դու ձանաչես , արդ՝
 տուր զնա ինձ ՚ի փեսայութիւն։ Ոսկի և
 արծաթ իմ նմա եղիցի , և յետ մահուան իմոյ՝
 ժառանգեսցէ զթոռն իմ։

Եւ եւ Եփիմիանոս յերեսաց թագաւորին ,
 և գնայր թմբկօք և սարուք ՚ի տուն իւր։
 Իբրեւ լուաւ Ալէքսիանոս զգալուստ հօրն
 իւրոյ , յարեաւ ընդ առաջ՝ և երկիր եսպղ-
 նմա և ասաց , հայր իմ պատուական՝ զի է-
 քեզ։ Պատասխանի ետ հայրն նորա և ասէ ,
 ինդամ և ուրախ եմ վասն քո , զի թագաւորն
 խոտացաւ փեսայացուցանել զքեզ։ Պատաս-
 խանի ետ Ալէքսիանոս և ասէ , գրեալ է ՚ի

սուրբ աւետարանն, թէ որ դառնայ ընդ դէմ
ծնողացն իւրոց՝ արամութիւն իջանէ ՚ի դժոխս։
Բայց դու ստիպեցեր զիս ընդ դէմ դառնալ,
զի յոյժ խղեցին բանքքս զսիրտ իմ։

Եւ իբրեւ լուաւ Եփիմիանոս՝ դարձաւ
արաուամ, և անկաւ առաջի Թագաւորին և
ասէ, մայ է ինձ այսօր՝ զի որդին իմ արհա-
մարհեաց զհրամանն Թագաւորիդ և զբանս իմ։
Ասէ Թագաւորն ցԵփիմիանոս, մի հողար
ղայդ. զի թերեւ ես դարձուցից զնա յայն-
պիսի խորհրդոյն։

Եւ հրամայեաց Թագաւորն կոչել զԱլէք-
սիանոս. և գնացեալ գտին զԱլէքսիանոս, որ
ընթեռնոյր զՍաղմոսարանն՝ զոր ունէր ՚ի
ձեռին իւրում. և ասացին ցնա՝ կոչէ զքեզ
Թագաւորն։ Եւ յարուցեալ գնաց Ալէքսիա-
նոս զհետ նոցա յապարանս Թագաւորին։
Ասէ Թագաւորն ցԱլէքսիանոս, որդեակ՝ զա-
մուսնութիւնն պիղծ համարիս։ Վատասխանի
ետ Ալէքսիանոս և ասէ, ոչ թէ զամուսնու-
թիւնն պիղծ համարիմ, այլ գրեալ է ՚ի սուրբ
աւետարանին, թէ որ ոչ թողու զհայր՝ կամ
զմայր՝ կամ զկին՝ կամ զորդիս՝ կամ զազգա-
կանս՝ և ոչ առնու զխաչն իւր և գայ զկնի իմ,
չէ ինձ արժանի. ոսկի և արծաթ՝ կերակուր

է ժանկոյ , և հանդերձ փափուկ՝ ցեցոյ , իսկ
քարեպաշտութիւն մնայ յաւիտեան :

Յայնժամ կոչեաց թագաւորն զերկոտաւան
իշխանս տանուաւերս՝ որք էին խրատաւորութեա
գաւորութեան իւրոյ , և ասէ ցնոսա՝ զինչ
արարից , քանզի ոչ կարացի դարձուցանել
զԱլէքսիանոս յայնպիսի խորհրդոյն : Պատաս
խանի ետուն իշխանքն և ասեն , ոչ թէ բանիւ
նորա վարի թագաւորութիւնս մեր , այլ հը
րամայեա՝ արկանել ՚ի սենեակ : Եւ թագա
ւորն հրամայեաց արձակել զԱլէքսիանոս . և
առաքեաց հրաւիրակս ընդ ամենայն իշխա
նութիւնս իւր , ժողովել զամենեւեան գալ
՚ի հարսանիս :

Եւ իբրեւ դնացին քահանայքն կոչել զԱլէք
սիանոս , զի պսակեցեն ընդ դստեր թագա
ւորին , ասաց Ալէքսիանոս ընդ դէմ քահա
նայիցն՝ մի՛ դնէք ինձ պսակ թառամելի , զի
զանթառամն շահեցայց : Պատասխանի ետուն
քահանայքն և ասեն , որդեակ՝ թէպէտ ՚ի
թագաւորէն ոչ երկնչիս , այլ ՚ի մէնջ պատ
կառեա՝ . և նա՛ լուռ եղև . և սարեալ պսա
կեցին ընդ դստեր թագաւորին . և արարին
տաններկու օր հարսանիս : Եւ ապա առեալ
թագաւորն զձեռանէ մանկան և աղջկան՝

էարկ զնոսա 'ի սենեակ և փակեաց 'ի վերայ
նոցա զեօթն դուռն:

Եւ յարուցեալ զմանուկն շիջոց զկան-
թեղսն և զմոմեղէնսն, և ասէ ցաղջիկն քոյր՝
պարտ է ինձ և քեզ յաղօթս կալ և սպա
ննջել 'ի միասին: Եւ ելեալ կացին յաղօթս
և ննջեցին սրբութեամբ: Եւ յետ սասներ-
կու աւուր անցանելոյ՝ ասէ աղջիկն ցԱլէք-
սիանոս, ընդէր ոչ յայանեցեր զքեզ հօր և
մօր քոյ. զի բազում դեղատու բժիշկք կան
'ի քաղաքիս: Ասէ ցնա Ալէքսիանոս, սահման
է՝ զի այր մարդ համարձակ է քան զկինն.
պարտ է ինձ երեք անգամ խօսիլ, և քեզ ոչ
սալ պատասխանի:

Եւ յարուցեալ եկաց յաղօթս և ասաց այս-
պէս, աստուած Աբրահամու Իսահակայ և
Յակոբայ՝ որ փրկեցեր զերիս մանկուսն 'ի
հրոյն բորբոքելոյ, փրկեա՛ և զիս յայս կնոջէս.
զի մարմին կնոջ որպէս հուր է, և ես որպէս
խոտ առաջի հրոյ կ'ամ 'ի յայրումն. և լռեալ
ննջեցին: Եւ յարուցեալ առաւօտուն Ալէք-
սիանոս ասէ ցաղջիկն՝ արի՛ կացցուք յաղօթս:
Ասէ աղջիկն ցԱլէքսիանոս, ընդէր ոչ խօսիս
ընդ իս և ոչ բանիւ մխիթարես զիս:

Յայնժամ Ալէքսիանոս ետ զմատանին ոսկի

'ի նա և ասէ, քոյր՝ ան զսա և սրահեան 'ի
 քեզ յիշե լիք՝ մինչ ես երթայց 'ի դուռն ե-
 կեղեցւոյն յաղօթս, և ապա գամ կատարեմ
 զկամս քո: Եւ բացեալ զդրունան, ելեալ
 գնաց մինչև յանկեւանոցն. և տեսեալ զաղ-
 քատիկ մի՝ որ ունէր նա մագեղէն մի զան-
 ճամբն իւրով, եւ նմա զծիրանին՝ և էառ
 զմագեղէն նորա և աղաւ ինքն: Եւ էր գին
 ծիրանւոյն երեք հարիւր դահեկան. և աղ-
 քատիկն թաքոյց զայն: Եւ առեալ Ալէքսիա-
 նոս այլ կարկատուն կտաւ մի, էարկ զգլխովն
 և ծածկեաց զերեսն իւր:

Իբրեւ էանց սրահ մի գիշերոյն՝ խնացաւ
 կինն զխորհուրդս նորա, ճիշ և աղաղակ բարձ-
 եալ լայր: Եւ յարուցեալ գոնապանն ետես
 զդրունան բացեալ. և վառեցին ջահս և ըն-
 թացան 'ի յորոնել: Եւ 'ի յորոնելն առ ոտն
 կոխէին զնա, և նա ասէր՝ մի՛ նեղէք զիս՝
 թէպէտ աղքատ եմ, այլ նոյ արարած եմ:

Եւ էջ առ եզր ծովուն՝ եգիս նաւ մի որ
 երթայր յերուսաղէմ, և ասէ ցնաւավարն,
 որդեակ՝ սա՛ր զիս յերուսաղէմ, և ես աղօթս
 առնեմ վասն քո: Ասէ նաւավարն, աղքա-
 տիկ ընդէր ծածկես զերեսդ քո և ոչ բանաս:
 Եւ նա ասէ, զի խստակրօն վարդապետի աշա-

կերա եմ. և նա պատուիրեալ է ինձ՝ թէ մի
հայիր ՚ի մարդ և ոչ յաշխարհ, և մի՛ բանար
դերեադ: Եւ մտեալ ՚ի նաւ հասին յերապո-
լիս, և անտի ՚ի Ախարոս, և անտի յերուսաղէմ,
և յերուսաղէմէ ՚ի լեւոն Սինա՝ յոր տէր
խօսեցաւ ընդ Մովսէսի:

Եւ արար անդ զնշան խաչին ՚ի վերայ նորա
և ասէ, սա եղիցի ինձ գերեզման և սուն
յարկի. և եկաց անդ Ալեքսիանոս ամս երե-
սուն և չորս, և էր կերակուր նորա ՚ի ծայրից
ծառոց և ՚ի խոտոց, և ըմպելի նորա ջուր
անձրեաց:

Եւ ասդա սատանայ ընկէց ՚ի սիրտ նորա
զկարօտութիւն և զգութ ծնողացն, և այնու
նեղէր զնա: Եւ յարուցեալ էջ առ եզը ծո-
վուն, և եգիտ նաւ մի՛ որ երթայր յերու-
սաղէմ. և ասէ ցնաւաւարն՝ տա՛ր զիս յերու-
սաղէմ, և ես վասն քո աղօթս առնեմ. և
առեալ զնա նաւեցին: Եւ իմացեալ զիւացն
յարուցին հողմ և մրրիկ ՚ի վերայ ծովուն, և
սկտաւ ալէկոծիլ նաւն, և ոչ կարացին յաղթել:

Յայնժամ եկին եօթն դէք չարագոյն քան
զառաջինն, և ասեն ցմիմեանս՝ մեք դորա
համբերութիւնն գիտեմք, զի սորա զօրու-
թիւնն առաւել է քան զՅորայն, այլ զայս

առնեմք դմա չարութիւն , զի յարուցանեմք
հողմն սասաիկ 'ի վերայ ծովուն , և տանիմք
զդա՛ 'ի դուռն տան հօր իւրոյ . զի տեսանե-
լով զաղէսս ծնողացն իւրոց՝ տայցէ ծանօ-
թութիւն : Եւ հանին հողմն սասաիկ 'ի վերայ
ծովուն , և տարեալ ընկեցին զնաւն 'ի դուռն
տան հօր իւրոյ :

Իբրեւ գիտաց Ալէքսիանոս , թէ սատանայի
էր գործն՝ ասէ , երթամ 'ի դուռն տան հօր
իմոյ , և անդ կոխեցից զգլուխ սատանայի : Եւ
իբրեւ ել առ եզր ծովուն՝ ետես զԵփիմիա-
նոս զհայրն իւր նստեալ 'ի վերայ ջորւոյ , զի
երթայր 'ի բաղանիս : Եւ ընթացեալ ընդ ա-
ռաջ երկիրեպագ նմա և ասէ , յօտար երկրէ
եկեալ եմ՝ վասն անուան քոյ . արդ որ ինչ 'ի
փշրանաց սեղանոյ քոյ անկանի , բաւական է
ինձ կերակուր . և որ յապակւոյն քո կաթի ,
բաւական է ինձ ըմպելի :

Ասէ Եփիմիանոս ցեղըխայոս ծառայ իւր ,
որդեակ՝ տա՛ր զդա յանկեւանոցն մեր : Իբրեւ
տարաւ զնա յանկեւանոցն՝ ճիչ և աղաղակ
բարձին աղքատքն ամենայն և ասեն , թէ դա՛
աստ գայ՝ մեք ամենեքեան ելանեմք : Ասէ
Եղըխայոս , աղքատիկ՝ վասն քո զամենայն աղ-
քատոն ոչ կարեմ հանել աստի . ասէ Ալէքսի-

անոս, աղաչեմ գրեզ՝ տար զիս մինչև յերրորդ դուռնէ: Եւ Եղբիայոս տարեալ զնա ասէ ցդռնապանն, [Թոյլ տուր տմա բնակիլ յայսմ տեղւոջս. և եկաց անդ աւուրս երեսուն:

Ապա յիտ երեսուն աւուրն ասէ դռնապանն, աղքատիկ՝ արի՛ և գնա՛ աստի. և այսպէս երկու և երեք անգամ վարեաց զնա աւելով՝ ել և գնա՛ աստի. քանզի տիկինն մեր սովորութիւն ունի գալ ընդ այս, և երթայ ՚ի ծովեզնն լալ զորդին իւր Ալէքսիանոս զտէրն մեր: Եւ նա ասէր՝ [Թէ ես անտ մեռանիմ, և ոչ գնամ յայլ տեղի:

Եւ յիտ սակաւ ինչ աւուրց գայր տիկինն, և առաջի նորա ծառայք. և ծառայիցն լրբեալք՝ առեալ զհերաց նորա քարշէին զնա ՚ի վերայ երեսաց իւրոց: Եւ նա ձայնէր և աւելր, տիկին բարի մի՛ տար զիս այդպէս առնել. [Թէպէտ և աղքատ եմ, այլ աստուծոյ արարած եմ: Եւ նա սաստէր աղջկանցն և աւելր, [Թոյլ տուք դմա բնակիլ յայդմ տեղւոջդ պանդխտութեամբ: Եւ ընդ աղքատիկն նայելով ասէր տիկինն, աչքն սորա նմանի աչացն Ալէքսիանոսին իմոյ:

Եւ ելեալ եկաց և սկսաւ լալ ընդ դէմ ծովուն և ասէր, ջուրք՝ որ ՚ի ծովդ էք, մի՛

Թէ կ'լայք զորդին իմ զԱլէքսիանոս , ցուցէք
ինձ զնա զի նա էր իմ յետին և առաջին միսի-
թարանքն : Ա'ւետաքեր հողմիկ՝ մի թէ ունիք
լուր և կամ զհոտն իմ Ալէքսիանոսին . զի տուրք
էր նա ինձ յաստուծոյ , և խնդրուած ՚ի սրբ-
բասէր քահանայից :

Եւ զայս ամենայն լսէր Ալէքսիանոս և
գալարէր աղիք նորա՝ և խորովէր լեարդն , և ոչ
տայր ծանօթութիւն յահէ ամենակալին նոյ ,
որ ասէ ՚ի սուրբ աւետարանն՝ թէ որ ոչ թու-
ղու զհայր՝ կամ զմայր՝ կամ զկին՝ կամ զա-
գարակս վասն անուան իմոյ , չէ՛ ինձ արժանի :
Եւ եկաց ՚ի դուռն սան հօր իւրոյ տան եր-
կու տարի :

Եւ ասլա հայեցաւ աստուած ՚ի ասուա-
պանս նորա , և առաքեաց զհրեշտակապետն
Գաբրիէլ՝ առնուլ զհոգի նորա : Իբրեւ եկն
Գաբրիէլ , եւ նմա ողջոյն և ասէ՝ Էկ Ա'լէք-
սիանոս մարդդ աստուծոյ՝ և հանգի՛ր յու-
րախութիւնս երկնից՝ ՚ի վերինն Երուսաղէմ ,
՚ի բնակութիւնս հրեշտակաց . զորմէ պատմէ
Պօղոս՝ թէ զոր ակն ոչ ետես՝ և ունկն ոչ
լուաւ՝ և ՚ի սիրտ մարդոյ ոչ անկաւ , զայն
պատրաստեաց աստուած սիրելեաց իւրոց : Եւ
նա ասաց հրեշտակին՝ ներել սակաւիկ մի ,

մինչև գրեացէ զվարս անձին իւրոյ: Եւ յա-
րուցեալ էառ քարակէզ և մուր ՚ի բաղանեաց,
և նստեալ գրեաց այսպէս:

“Ես եմ Ալեքսիանոս որդին ձեր. հայր
իմ Եփիմիանոս, և մայր իմ Աննայ, և կին իմ
Մարգարիտ: Ողջոյն թագաւորիդ և քահա-
նայից քաղաքիդ միաբան ամենեցուն: Մի լայր
հայր իմ ծերացեալ, այլ մխիթարեան աստու-
ծով. յիշեան զի դու զայս կեանքս խնդրէիր,
և ես զերկնային. ետու զերկաթն, և առի զու-
կին փոխարէն ՚ի տեառնէ:”

“Մի լայր մայր իմ և մի արամիր, միւլ-
թարէ գքեզ քրիստոս. յիշեան զի դու գայիր
և աղջկունքն առաջի քո և հասեալ նոցա ՚ի
վերայ իմ, քարշէին զհերացս ՚ի վերայ երեսաց
իմոց. և ես լայի ոչ զայն որ զիս քարշէին, այլ
զայն՝ զի լայիր դու և աղիւղորմ կսկծանօք
հառաչէիր, և իմ զնոսա հայեցեալ՝ գալարէր
աղիքս, և ոչ իշխէի սալ ծանօթութիւն յա-
հէն աստուծոյ:”

“Մի լայր և դու կին իմ Մարգարիտ. զի
ահաւասիկ պատրաստեցի ինձ և քեզ ճանա-
պարհ, որ սանի ՚ի կեանսն յաւթոնից:”

Եւ ծալեալ զթուղթն եդ ՚ի մէջ ձեռին
իւրում և խփեաց, և նոյն ժամայն աւանդեաց

դհողին իւր 'ի փառս աստուծոյ: Եւ իջին տասն երկու հրեշտակք 'ի ձե մարմնաւորաց և յայտնեցին քաղաքին և ասացին, արի՛ք գնացէք 'ի դուռն Եփիմիանոսի՝ և գտէք զմարդն աստուծոյ վախճանեալ:

Եւ 'ի մէջ գիշերին գղղեցաւ քաղաքն ամենայն. և վառեցին ջահս և մոմեղէնս, և գնացին գտին որպէս հրեշտակքն ասացին: Եւ արկին 'ի վերայ նորա դիպակս պատուականս. և տեսին զի Թուղթ ինչ գոյր 'ի ձեռնն նորա, և կամեցան բազումք առնուլ զնա, և ոչ կարացին հանել 'ի ձեռաց երանելոյն:

Եւ մատուցեալ յառաջ քահանայ մի ի մաստուն և ասէ, ոչ է պարտ առնուլ ումեք զԹուղթն, այլ միայն նա որ այսչափ ժամանակս կերակրեալ է զդա: Եւ ուղարկեցին խնդիր Եփիմիանոսի. և իբրեւ եկն՝ երկիր ետրագնաւ և ասէ, մեղայ քեզ սուրբ աղքատիկ. զի ոչ գիտէի Թէ այսպէս սուրբ էիր. և մեկնեալ զձեռն, և առեալ զԹուղթն եբաց և սկսաւ լինթեռնուլ, և եր գրեալ այսպէս:

“Ես եմ Ալէքսիանոս որդին ձեր. հայր իմ Եփիմիանոս, և մայր իմ Աննայ, և կին իմ Մարգարիտ: Եւ իսկոյն ձգեաց զԹուղթն 'ի ձեռաց իւրոց, և անկաւ 'ի վերայ մեռեալ

մարմնոյն , և յինքն ամփոփեալ գոչէր և լայր ,
 և ոչ կարէին հանել ՚ի դրկաց նորա զերիւ
 աւուրս :

Եւ եկեալ մայր նորա և կինն՝ ոչ կարացին
 մտանել առ նա վասն ամբոխին : Յայնժամ բե-
 րին գանձս բազումս և ցանեցին շուրջ զամ-
 բոխուն . և քակեցաւ ամբոխն զկնի գանձին ,
 և ապա կարացին մտանել առ Ալէքսիանոս
 մարդն աստուծոյ :

Եւ անկեալ մայրն ՚ի վերայ նորա , և հան-
 եալ զստինսն եդ ՚ի վերայ երեսաց մանկանն
 և ասէ , որդեակ իմ , թէ կենդանի ես՝ խօս-
 եա՛ ընդ տառապեալ մօր քոյ . և դնէր զերեսն
 ՚ի վերայ սրտին՝ և հեղոյր զարտասուսն , և
 ձայն բարձեալ լայր դառնապէս՝ և ողբայր
 աղիողորմ յոյժ :

Եւ եկեալ կին նորա՝ ընկէց զմատանին և
 ասէ , արդ՝ այս է սուրբ գալուստդ սիրելի
 իմ Ալէքսիանոս , մինչև յերբ պահեմ զյիշե-
 լիքս քո : Եւ ո՞ կարէ պատմել գրով զկոծումն
 և զողբումն նոցա՝ հանդերձ բոլոր քաղաքաւն
 առ հասարակ :

Եւ յետ բազում լալոյն՝ տալեալ Թաղե-
 ցին զերանելի նահատակն քրիստոսի զսուրբն
 Ալէքսիանոս , և շինեցին եկեղեցի ՚ի վերայ

Նորա: Եւ կացեալք հայր և մայր նորա կեն-
դանի զամս ութն զկնի փոխման սրբոյն՝ ծա-
ռայելով և սպասաւորելով սուրբ գերեզմանի
նորա, յես այնորիկ հանգեան խաղաղութիւն
ի բրիստոս: Իսկ սուրբն Ալէքսիանոս՝ փոխե-
ցաւ ի բրիստոս ի Հրոաից ամսոյ քսան և
ութն՝ ի փառս աստուծոյ հօր, ամէն:

Բարեխօսութեամբ կամաւոր աղքատացե-
լոյն վասն քո, և օտարացելոյն ի մարդկային
ծանօթութենէ, բրիստոս աստուած՝ տո՛ւր և
մեզ ասել զվայելութիւն կենցաղոյս, և սի-
րել զքեզ ի բոլոր սրտէ և յամենայն զօրու-
թենէ, և մերձենալ ի սուրբդ սրբոց և ընդ
ամենեցուն փափագելիդ, ամէն:

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

ՏԵՐ ՅՈՒՍԿԱՆ , ԵՒ ՈՐԴԻՈՅ ԿՈՐԻՆ

ՍՏԵՓԱՆԿՈՍԻՆ

Ի թուականութեան հայոց՝ վեց հարիւր
 վաթսուէն ամին , յերկիրն ԸՆՇՊՈՒՆԵԱՅ՝ ՚ի
 գաւառն Տաբայ՝ ՚ի Գօղայ քաղաքն , որ ասի
 Արսամես մերձ ՚ի Համիրամակերտ մեծ Դղե-
 կին Վանայ , էր քահանայ ոմն մեծազգի և
 մեծատուն , զարգացեալ ամենայն առաքի-
 նութեամբ , անուն նորա Ստեփաննոս Եւ
 էր յոյժ պարկեշտ և ամօթխած , աղքատա-
 սէր և ողորմած , հիւրընկալ և մարդասէր , ա-
 ռատաճեռն և ամենաբաշխ , քաղցի լոց կերակ-
 րիչ , և մերկացի լոց զգեցուցիչ , և յայլ ամե-
 նայն բարեգործութիւնս ժիր և արի . նաև ՚ի
 պաշտօնս աստուծոյ և ժամակարգութիւնս
 սրբոյ եկեղեցւոյ՝ անձանձիր աղօթասէր Եւ
 զի կին նորա ամուլ էր՝ և ոչ ծնանէր , վասն
 որոյ միշտ հայցէր յաստուծոյ մնալ նմա սրտու-
 օրհնութեան՝ և ժառանգ սեփհականս

Իսկ որ զկամս երկիւղածաց իւրոց առնէ
տէր, լուաւ աղօթից նորա, և ետ նոցա արու-
զաւակ. զոր յաւուր մկրտութեանն անուա-
նեցին Յուսիկ: Եւ եօթն ամաց լեալ ողայն՝
հայրն սկսաւ գրել ՚ի տախտակի, և ուսուցա-
նել մանկանն զգիրս աստուածային. զի էր
յոյժ հանդարտ՝ շնորհալի և առատամիտ, եր-
կարողի և քաղցրաձայն, յոյժ հեզ և խոնարհ,
քաղցր և սիրուն յաչս ամենեցուն:

Եւ յորժամ եղև մանուկն Յուսիկ տասն
երեք ամաց՝ ծնողքն ետուն զնա առ մեծ
վարդապետն և խտտակրօն ճգնաւորն Անանիա՝
ի մեծահռչակ աթոռն Վարագայ՝ որ էր քե-
ռին իւր. զի ՚ի նմանէ կատարեալ ուսցի զհին
և զնոր կտակարանս անձային սուրբ գրոց: Եւ
կացեալ անդ առ վարդապետն զամս չորս,
եղև յոյժ հմուտ և տեղեակ ամենայն աստ-
ուածաշունչ տառից, և պատուիրանացն նոյ.
և ՚ի չափ հասակի լեալ մանուկն Յուսիկ՝ ծը-
նողքն նորա կամեցան մուծանել զնա ՚ի կտոր-
աշխարհի:

Եւ հայրն նորա Ստեփաննոս քահանայն՝
զնաց ՚ի Վարագ՝ էառ հրաման ՚ի վարդա-
պետէն: Եւ նա հրամայեաց մանկանն Յուս-
կայ զնալ ընդ հօրն ՚ի տունն, և հեազանդիլ

հրամանաց ծնողացն՝ և առնել զհարսանիսն։
Եւ նա ոչ կամէր, զի ուխտ եղեալ էր ընդ նոց
սրբութեամբ պահել զկուսութիւն իւր մինչև
ի մահ. բայց յայնժամ ոչ իշխեաց ընդդիմա-
նալ հրամանաց վարդապետին. այլ արտա-
սւօք համբուրեաց զաջն, և ելեալ ՚ի Վարա-
դայ գնաց ընդ հօրն իւրում ՚ի տուն, և արա-
րին զհարսանիսն։

Եւ յորժամ առանձնացաւ յառազատիւն
միայն ընդ հարսին, յիշեաց զուխտն իւր որ
ընդ նոց, այլև զողջախոհն Յովսէփ՝ և զերա-
նելին Ալէքսիանոս՝ յորինակ եղեալ իւրն։
Եւ քաղցրութեամբ ասէր ցաղջիկն, գիտա-
ցիր՝ քոյր իմ ըստ հոգւոյ՝ զի գրեալ է ՚ի գիրա-
կանոնաց ՚ի սուրբ առաքելոցն, եթէ որ դիցէ
ուխտ առաջի աստուծոյ վասն կուսութեան
և սրբութեան անձին իւրոյ և ոչ պահիցէ
մինչև ՚ի մահ՝ այլ ամուսնացի, նա ուխտա-
զանց լինի քրիստոսի, և ասելի ամենայն սրբոցն
աստուծոյ. վասն որոյ ճշմարտութեամբ այժմ
ասեմ քեզ զխորհուրդն իմ, զի ես ուխտ եղ-
եալ եմ ընդ աստուծոյ սրբութեամբ և անա-
րատութեամբ պահել զկուսութիւն իմ մինչև
ի մահ։ Զի եթէ ամուսնութեամբ ապակա-
նեցից զկուսութիւնդ, քո՝ լինիմ ուխտազանց։

Ասէ աղջիկն , եթէ ամուսնութիւնն ապականութիւն է , ապա զիմիդ 'ի մէջ սուրբ եկեղեցւոյ՝ հրամանաւ աստուծոյ , և ձեռամբ քահանայից , խաչիւ և աւետարանաւ դնեն պսակ 'ի գլուխ փեսային և հարսին՝ և լինին մարմին մի ըստ բանի տեառն :

Ասէ մանուկն Յուսիկ՝ ծանիր քոյր , զի պսակն զոր քահանայքն դնեն 'ի վերայ գլխոց մերոց՝ այն մարմնաւոր է և ապականացու , և ընդ մեռանիլ մարմնոյն անցանին ընդ նմա ամ փառք և մեծութիւնք և վայելչութիւնք աշխարհիս : Իսկ այն կենաց պսակն և փառքն և ուրախութիւնք սրբոցն , անանցանելի և յաւիտենական են :

Եւ խելոյն լոյս աստուածային շնորհացն ծագեալ 'ի սիրտ աղջկանն՝ ասէ ջՅուսիկ , արդ դիցուք ուխտ առաջի աստուծոյ ծածուկ 'ի մարդկանէ , զի 'ի միասին կացցուք աստ 'ի տան հօր քում , և պահեսցուք անարատ սրբութեամբ զկուսութիւնս մեր որպէս զհօգևոր եղբայր՝ ըստ հաճոյից կամացն աստուծոյ :

Եւ զայս լուեալ սրտանւոյն՝ ասէ , տէր աստուած մեր պահեսցէ զմեզ յուխտին մերում զոր ուխտեցաք՝ և փրկեսցէ զմեզ յամենայն որոգայթից հոգւոյ և մարմնոյ : Եւ

ապա 'ի ծունկս անկեալ արտասուօք և բա-
զում սղաղատանօք յանձնեցին նոյ զինքեանս
Եւ զկնի աղօթիցն առանձնացեալ զաս 'ի
միմեանց ննջեցին . և յորժամ հարին զգիշե-
րային ժամն , յայնժամ յարուցեալ մանուկն
Յուսիկ՝ հոգւոր սիրով մխիթարեաց զաղջի-
կն , և յորդորեաց ջերմ սիրով և երկիւղիւ-
կալ յաղօթս առ աստուած . և ինքն ելեալ 'ի
տանէն ուրախութեամբ գնաց յեկեղեցին 'ի
ժամ աղօթիցն : Եւ այնպէս ահիւ և երկիւ-
ղիւն աստուծոյ կացին և մնացին 'ի միասին ա-
նարատ սրբութեամբ՝ զամս տասն երեք ան-
գիտելի 'ի մարդկանէ , բայց միայն ծածկագի-
տին աստուծոյ յայանի էր :

Եւ ապա քահանայն Ստեփաննոս խորհե-
ցաւ ձեռնադրել զորդին իւր քահանայ . վասն
որոյ կոչեաց զԱնանիա վարդապետն , և հան-
դէս մեծ արարեալ բազմութեամբ եպիսկո-
պոսաց՝ վարդապետաց՝ քահանայից , որք ամե-
նեքեան կամեցան , և ձեռնադրեցին զՅուսիկ
քահանայ , և արարին ուրախութիւն մեծ զա-
ւուրս եօթն :

Եւ յետ երկուց ամաց 'ի թուին վեց հար-
իւր եօթանասուն և հինգ՝ սուրբ քահանայն
Ստեփաննոս փոխեցաւ առ քրիստոս :

Եւ սուրբ քահանայն տէր Յուսիկ՝ օր լաւ օրէ կրթէր զանձն իւր սխառք եւ աղօթիւք, մաքուր սրբութեամբ, եւ ամենայն առաքինութիւն:

Եւ յետ ժամանակաց ինչ՝ եղև գալ զօրացն Թաթարաց յարևելս ՚ի գերեւել զաշխարհս Հայոց, եւ գերեալ զԵագրումս ՚ի գաւառէն Տաբայ եւ յԸռշտունեաց՝ եւ դարձան ՚ի տեղիս իւրեանց բազում աւարաւ: Եւ ընդ բազմաց գերեւելոցն՝ գերեցաւ եւ անուանեալ կինն Յուսիկ քահանային ՚ի գիւղաքաղաքէն Արտամետոյ, եւ տարեալ ՚ի Շահաստան քաղաքն Թաթարաց վաճառեցին զնա կնոջ միում այլագգի իշխառնի, որոյ անունն էր Բիրի, եւ կինն այն՝ էր հաւատոյն քրիստոնեայ:

Եւ իբրև գիտաց իրիցկինն թէ քրիստոնեայ է, աղաչեաց զնա եւ ասաց՝ թէ ես իրիցկին եմ պարկեշտութեամբ կացեալ, եւ անուրձ ՚ի խառնակութենէ անօրինաց: Զի այն Թաթարն՝ որ զիս գերեաց՝ յառաջին օրն հիւանդացաւ, եւ աստուած իմ պահեաց զիս անփորձ ՚ի մեղաց, վասն որոյ աղաչեմ զքեզ տիկին, ոչ տալ զիս ՚ի գործ մեղաց. զի գիտեմ կերպաս նկարել, եւ այնու քեզ առաւել վաստակ առնեմ, եւ ես ՚ի մեղաց զառ մնամ. զի կին քահանայի եմ սրբութեամբ կեցեալ եւ գարշիմ ՚ի

խառնակութիւնն անօրինաց։ Չայս իբրև լուաւ
տիկինն, արար ըստ կամաց նորա։

Եւ երէցն Յուսիկ եւ ի խնդիր ամուսնոյն
իւրոյ և գնացեալ եգիտ անդ ՚ի Շահաստան
քաղաքն Թավրէզ . և եկաց առաջի տիկնոջն
ի կերպ մուրացողն՝ հարցեալ ցնա տիկինն և
ասէ՝ ի՞նչ մարդ ես . և նա ասէ, երէց եմ և
գերոյ տէր . և տիկինն այն եցոյց նմա զիւր
ամուսինն։ Եւ ՚ի խօսին երկուսն ընդ կնոջ
իւրոյ, տեսանէր տիկինն, զի շունչ քահանային
բոցածաւալ իբրև զլոյս ելանէր, և դարձեալ
մտանէր ՚ի բերանն իւր՝ ՚ի նշան անմեղութեան
նոցա։

Եւ տիկինն հարցեալ և գիտաց՝ թէ դե-
ռեւս աղայ ոչ է եղեալ նոցա . յայնժամ ազդ-
մամբ խնամոցն աստուծոյ՝ ասաց ցերէցն, թէ
ի՛քէն խնդիր մի ունիմ, դու զայն ինձ աուր՝
և ես զկինդ քո տաց քեզ ձրի։

Ասէ երէցն, զի՛նչ է խնդիր քո ամիկին . և
նա ասաց, քեզ որդի տալոց է աստուած՝ և
այն քահանայ լինելոց է . և զայս միայն հայ-
ցեմ ՚ի քէն՝ տուր առնել որդւոյ քո որ ծնա-
նելոցն է ՚ի քէն՝ զառաջին պատարագն վասն
հոգւոյ իմոյ՝ ՚ի քաւութիւն և ՚ի թողութիւն
բազում մեղաց իմոց։

Ասէ երէցն , եղիցի ըստ բանի քում . և զինդրուածս սրտի քո՝ տէր կատարեսցէ :

Ասէ տիկինն , ահա կին քո անխորձ 'ի չարեաց , և անմերձ 'ի յանօրինաց , և այլ ևս հինգ հարիւր դեկան ձեզ 'ի պէսս շինութեան , երթայք ողջութեամբ և խաղաղութեամբ :

Եւ առեալ երէցն տէր Յուսիկ զկինն իւր և եկեալ 'ի գիւղն իւրեանց Արսամեստ արարին շինութիւն իբրեւ զամս երկու : Եւ յաւարտ շինութեանցն ամենայնի՝ ասէ երէցն ցամուսինն իւր , դու ինքնին գիտես՝ զի նմ շինութիւնս մեր զոր արարայք , և ամենայն կահք և կարասիք մեր զոր այժմ ունիմք , այս ամենայն 'ի պարգեաց ընչից տիկնոյն է զոր շնորհեաց մեզ : Բայց նա հաւատաւ խնդրեաց , թէ որդին որ ծնանիցի 'ի մէնջ , զսուաջին պատարագն 'ի քաւութիւն և 'ի թողութիւն մեղաց նորա արացէ : Եւ զի մեք ուխտեցայք առաջի աստուծոյ , զի սրբութեամբ պահեսցուք զկուսութիւնս մեր մինչև 'ի մահս մեր . և ուստի՝ ծնանիցիս դու որդի որ լինիցի քահանայ , և զինդրուածս տիկնոջն այնորիկ կատարեսցէ :

Ասէ իրիցկինն , տէր՝ հանապազ ընդ իս ասես թէ , առանց հրամանին աստուծոյ տերև

մի ՚ի ծառոց ոչ անկանի ապա որ ինչ հրաման տեսուն են՝ օրհնեալ եղիցի յաւիտեան: Ասե քահանայն Յուսիկ, ես երթայց ՚ի սուրբ եկեղեցին՝ և անդ ՚ի սուէ և ՚ի գիշերի աղօթիւք և պաշտամբ և պատարագօք աղաչեցից զտէր աստուած. և դու ՚ի տան քում ՚ի սենեկի աղօթեա՛ միշտ ջերմ արտասուօք, թերեւ մարդասէրն աստուած յայտնեսցէ մեզ զհաճոյս կամաց իւրոց:

Եւ ՚ի վերայ այսր ուխտի անցին աւուրք իբրեւ երեսուն. և յազդմանէն աստուծոյ ՚ի սուրբ Երուսաղէմայ վարդապետ մի Ստեփաննոս անուն՝ առաքինի և ճգնազգեաց՝ զգաստ և պարկեշտ յամենայն ճանապարհս աստուածային՝ յոյժ ծերացեալ ալեօք՝ եկն ՚ի քաղաքն Արտամետ, և կացեալ անդ զաւուրս ինչ:

Եւ ՚ի կիրակի գիշերի զկնի առանձնական աղօթիցն տեսանէր տեսիլ երազոյ, զի էր տէր Յուսիկ քահանայն զարդարեալ տպիտակ և պայծառ քահանայական զգեստիւ, և խաչ և դաւազան ոսկիազօծ՝ ականակուռ ընդելուզեալ մարդարոօք՝ ծաղկեալ շուշանօք յաջոյ ձեռին նորա, և յահեակ ձեռին՝ սուրբ աւետարան: Եւ ՚ի գլուխ դաւազանին ետես բուսեալ կանաչասաղարթ տերևով գեղեցիկ

վարդ մի՝ բոլորազարդ ծիրանածաւալ և կար-
մրափայլ որպէս զհուր ՚ի վառ , և զարհուր-
եալ ՚ի տեսլենէն զարթեաւ :

Եւ զկնի արձակման առաւօտեան ժամուն՝
վարդապետն այն կոչեաց առանձին առ ինքն
զտէր Յուսիկ քահանայն , և տարեալ յաւան-
դատունն , և երդմամբ եհարց զնա վասն վա-
րուց և առաքինութեան նորա։ Իսկ նա յա-
ռաջ ոչ կամեցաւ յայտնել նմա բան ինչ՝ մինչ
զի ընդ բանիւ արար զնա վարդապետն . և
ասլա քահանայն Յուսիկ սկսաւ պատմել նմա
խոստովանաբար զամենայն մի ըստ միովէ :

Եւ վարդապետն Մտեփաննոս հիացեալ
ասէ , օրհնեալ է աստուած որ տայ զօրութի
և համբերութիւն սիրողաց իւրոց։ Եւ ասլա
յեսո հոգեւորական մխթարութեանն՝ ասէ վար-
դապետն ցտէր Յուսիկ , գիտես որդեակ՝ զի
ի սկզբանէ զնախնիքն մեր արու և էգ ստեղծ-
եաց աստուած , զի ամուսնութեամբ աճեսցին
և լցեն զերկիր . որպէս և առաքեալն Պօղոս
ասէ , պատուական է ամուսնութիւն , վասն որոյ
պատուիրանադրութեամբ տեառն ես տամ
ձեզ վերստին հրաման ամուսնութեան ձերոյ :

Ասլա յես աւուրց ինչ յղացաւ կինն տէր
Յուսիկ , և ետ ան նոցա զաւակ արու , զա-

դառնին ամբիժ զսուրբն Ստեփաննոս, որ կրթե
 եալ վարժեցաւ ՚ի կրօնս աստուածապաշտուն:
 Եւ իբրեւ ջրթափեալ եհաս ՚ի գիտութիւն
 բարւոյ և չարի, սկսաւ հետեւիլ բարեաց, և
 խորշիլ ՚ի չարեաց՝ պարկեշտ վարուք և ուղիղ
 գնացիւք, կրթէր զանձն իւր ՚ի պահս և յա-
 ղօթս սրբութեամբ, հեռանալով ՚ի լկտի և
 յանմիտ բարուց կանանց: Ի տիս աղայութե-
 և ՚ի հասակն մանկութեան զկատարելոցն ունէր
 զինքեան զգիտութիւնս. խոհեմ և իմաստուն,
 ժուժկալ և համբերօղ, ուսումնասէր և ողոր-
 մած, հլու և հպատակ հրամանաց ծնողացն,
 հեզ և հանդարտ առ ամենեւեան:

Եւ եղև յաւուր միում գնալ նմա ՚ի ջա-
 ղացն՝ տանիլ ցորեան ՚ի տանէ իւրեանց ՚ի
 գիւղն Անգղ՝ առ ՚ի աղալ յաղորիսն: Եւ զի
 էր յաւուրսն յայնոսիկ սղութիւն հացի. և
 աղքատքն յոյժ տառապէին, և ետես զի բա-
 ղում աղքատք հաւաքեալ էին ՚ի դուռն ջա-
 ղացին: Եւ ինքն բարեսնունդ պատանին Ստե-
 փաննոս՝ բաժանեաց զամենայն ցորեանն աղ-
 քատաց կո՛ւց կո՛ւց, և մնաց խորդն դատարկ:
 Ապա անտես ՚ի մարդկանէ ելից զայն մանր
 աւաղով, և գեցմակ մոխրով. և ասաց ոմանց
 օգնել ինքեան՝ և բառնալ ՚ի վերայ գրաս-

տուն իւրոյ, զոր երէր յԱրտամէտ . և վար-
եալ զէջն ՚ի բաղն իւրեանց, ինքն փախուց-
եալ գաղտաբար անկաւ ՚ի ճանապարհ, և
գնաց ՚ի Բերկրի:

Իսկ երէցն Յուսիկ առեալ զըեռն յիշոյն՝
տարաւ ՚ի տունն . և մայրն բացեալ զըեռն
եհան ալիւր, և արար խմոր . և հասուցեալ
զհացն ասաց իրիցուն, ե՛լ ՚ի դուրս և տե՛ս
զաղայն և ասա՛ նմա զի եկեսցէ և կերիցէ
զհաց քանզի քաղցեալ է . և կարծէին թէ ընդ
տղայն գեղջն ՚ի խաղի է, և կամ թէ աշ-
խատեալ ՚ի ճանապարհին ննջեալ է ՚ի տեղի
ինչ: Եւ ելեալ Յուսիկն շրջեցաւ ընդ գիւղն
բոլոր և ոչ եգիտ . և մայրն յոյժ տագնապէր
մտօքն՝ թէ զի՛նչ եղև տղայն: Եւ մինչ երե-
կոյ եղև՝ առաւել հոգային ծնողքն, թէ ո՛ւր
իցէ . և զգիշերն ողջոյն անքուն կացեալ հո-
գային զտղայն . և առաւել ևս մայրն ըստ մայ-
րական գթոյն աղէկիզեալ լայր դառնապէս,
որպէս և է՝ տովորութիւն մօր հոգալ զտղայս:

Եւ ՚ի վաղիւն գնացին ասա և անդ ՚ի գիւղ
և ՚ի քաղաք . գնաց հայրն ՚ի Յոստան, և մայրն՝
՚ի Վան, հարցին և ոչ գտին . և դարձան ՚ի
տունս իւրեանց՝ և լային անմխիթար արամու-
թեամբ զցայգ և զցերեկ: Եւ ապա յիս տասն

աւուր հանդիպեալ ոմն ՚ի ծանօթից նոցա ,
 ետես զնոսա ՚ի լաց արիւր դիմօք . և հարց-
 եալ գիտաց զպատճառն , և ասաց թէ զՍտե-
 փաննոսն ես տեսի յայս ինչ օր ՚ի գիւղն Առ-
 չանի , և ասացի թէ վասն ինչ պատճառի եկե-
 եալ ես աստ . և նա ասաց՝ թէ հայրն իմ
 յուղարկեաց զիս երթալ ՚ի Բերկրի ՚ի պէտս
 այս ինչ իրաց : Եւ նոքա ուրախացեալ օրհ-
 նեցին զայրն և զճանապարհն նորին :

Եւ յարուցեալ հայրն տէր Յուսիկ գնաց
 ՚ի Բերկրի , և ել ՚ի վանա Արգելան , և ետես
 զտղայն . և խնդու թեամբ լցեալ ասաց՝ որդե-
 եակ զինչ գործեցեր ընդ մեզ , զի մայրն քո
 և ես տառապեալ լալոտ աչօք՝ և որոնեալ
 խնդրեցաք զքեզ ՚ի Վան և Յոստան և ՚ի գիւ-
 ղն ամենայն : Եւ ասա ասաց՝ թէ մայրն քո
 հաց հասոյց . և ես ելեալ շրջեցայ ընդ գիւղն
 ամենայն , և ոչ գտի զքեզ :

Եւ ասաց Ստեփաննոս՝ թէ ուստի՞ արար
 մայրն իմ զհացն : Ատէ երեցն , յալիւրէն զոր
 դու բերիր ՚ի ջաղացէն : Ատէ Ստեփաննոս՝
 թէ այն ալիւրն էրբ բերի : Եւ հայրն ասէր ,
 որդեակ՝ ցորեան տարար ՚ի ջաղացն՝ և ալիւր
 բերիր , զիարդ ոչ գիտես : Եւ ասա հաւատար
 մացաւ բանն ՚ի սիրտն Ստեփաննոսի , և ասէ

ցհայրն՝ տէր յորժամ հասի ես ՚ի ջաղացն ,
տեսի անդ բազում աղքատք՝ որք հայցելին
յինէն ողորմութիւն . և ես ետու նոցա կ'ուց
կ'ուց զցորեանն ամենայն , և մնացին խորդքն
դատարի : Ապա հնարս իմացայ , և լցի զնոսա
մանր աւազով և դերմակ մոխրով , և բարձ
եալ ՚ի վերայ իշոյն բերեալ ՚ի գիւղն՝ վարեցի
զգրաստն բեռամբ ՚ի բակն մեր , և ես փախ
եայ և եկի աստ զի վախեցայ ՚ի քէն և ՚ի մօրէն
խմէ , թէ ծեծէք զիս , և կամ տրանջէք զինէն :

Յայնժամ երէցն Յուսիկ անկաւ յերկիր՝
և արտասուօք դռհանայր զաստուծոյ . և ապա
ուրախութեամբ լոբալ ասաց , օրհնեալ է ան
հրդեակ որ ՚ի ձեռն քո արար զայդ սքանչե
լիս : Եւ արդ՝ արի՛ հրդեակ զի երթիցուք ՚ի
առունս մեր առ մայրն քո , զի և նա յոյժ տաղ
նապի վասն քո , և ՚ի տեսանելն զքեզ՝ ուրա
խացի ՚ի վերայ քո : Ասէ Ստեփաննոս՝ մի
արասցէ աստուած զի ես ՚ի յայտմ վանացս ե
լանեմ . աստ կեցայց որքան եմ կենդանի , և
աստ մեռայց և թաղեցայց :

Եւ ՚ի շատ ողորելն և ՚ի ստիպելն հայրն
զորդին՝ թէ եկ երթիցուք ՚ի առունս մեր ,
եկին ժողովեցան միաբանքն ուխտին և ասեն
ցնա՝ հրդի երթ զնա ընդ հօրն քում , և տես

զմայրն քո, և յեա աւուրց ինչ դարձեալ եկ
աստ ՚ի վանս առ մեզ: Եւ նա ոչ լուաւ
նոցա, և ոչ հաւանեցաւ գնալ ընդ հօրն իւ-
րում: Եւ իբրեւ ոչ կարացին հաւանեցուցա-
նել զտղայն, ապա ասեն միաբանքն ուխտին
ցհայր մանկանն, տէր Յուսիկ՝ արի՛ դու և
գնա՛ ՚ի տուն քո՝ և առեալ զմայր տղայիդ
բեր աստ, զի և նա տեսցէ զտղայն իւր: Եւ

այնպէս մնաց Ստեփաննոս ՚ի նոյն վանքն
Արդեւան. և վարժեալ աստուածային գրոց
գիտութեամբ՝ եղև արեղայ: Եւ հայրն ա-
սացեալ էր նմա զգերիւն մօրն և զազաաիւն,
և զինդիրն տիկնոջն: Եւ նա յառաջին պա-
տարագին սկսաւ յիշել զտիկինն Բիրի, յայն-
ժամ տեսիլ ահեղ և զարմանալի երևեցաւ
նմա. քանզի տիշութիւն կալաւ զնա, և տե-
սանէր զինքն յեզը արեան ծովու միոյ, և կինն
այն Բիրի ՚ի մէջ արեան ծովու: Եւ որքան
ինքն զաղօթս սրբոյ պատարագին ասէր, կինն
այն ՚ի դուրս գայր յարեան ծովէն. և ելեալ
արտաքս՝ եդաւ ՚ի ցամաքն անաղա և մաքուր.
և երկու պատարագի չափ յամեցաւ, և ապա
աւարտեաց զպատարագն: Եւ ՚ի հարցանել
ծերօցն զպատճառ յամենալոյն՝ տասց նա ըզ-
տեսիլն զոր ետես, և որք լուանն՝ ուրախաց.

եալ փառս ետուն աստուծոյ:

Եւ ի վաղիւն հարկիւ աղաչեցին զնա սուէպ՝
 և հայցէին ի նմանէ պատարագ մատուցա-
 նել, և նա ոչ էառ յանձն. և նոյն միով պա-
 տարագաւն եկաց զամենայն ժամանակս կե-
 նաց իւրոց, ասելով թէ արեան ծովուն ոչ
 եմ կարօղ ընդ դէմ կալ: Եւ կացեալ ի նոյն
 վանս Սրդեւան, և անդ վարժեալ եղև վար-
 դապետ ճշմարտութեանն:

Եւ զկնի մնալոյն անդ ի բազում աւուրս
 բարի և առաքինասէր վարուք ի հաճոյս կա-
 մացն աստուծոյ, ելեալ անտի վանս վրդովմանց
 ժամանակաց յասպատակմանէ Հենից այլազ-
 գաց՝ զնաց ի սուրբ լեառն որ կոչի Խաչ
 գլուխ: Ուր սուրբ առաքեալն Հայոց Թա-
 դէոս՝ և յես նորա սուրբն Գրիգոր լուսա-
 ւորիչն մեր Խաչ էին գրոշմեալ մատամբն
 իւրեանց ի գլուխ լերինն ի վերայ կարծր
 միմին՝ յանապատն սրբոյն Խաչակայ Պարթևի
 Հայոց հայրապետին, և բազում ճգնաւորք և
 խստակրօն միանձունք բնակէին անդ: Որոց էր
 առաջնորդ սուրբ վարդապետն Գրիգոր վկայա-
 սէրն՝ հրեղէն լեզուն, որ էր այր կորովամիտ
 և բանիբուն, վարժեալ ի գիրս աստուածային
 հին և նոր կտակարանացն:

Եւ գնացեալ 'ի յանապատն սրբոյն Իսահակայ՝ սուրբ վարդապետն Ստեփաննոս, անտանելի և խստակրօն ճգնութեամբ կատարէր անդ զաստուածահաճոյ վարս իւր: Եւ քանզի ոչ թաքցի քաղաք որ 'ի վերայ լերինն կայցէ. և ոչ լուցանեն ճրագ և դնեն ընդ գրուանաւ, այլ 'ի վերայ աշտանակի. զի ամենեքեան որ 'ի տան աշխարհիս իցեն, զլոյսն տեսցեն: Վասն որոյ ելանէր համբաւ ճգնութեան վարուց նորա ընդ ամենայն շրջակայ գաւառն և յամենայն հեռաւոր տեղիս. և գային առ նա բազում դիւահարք և անստաժէտք, և սէս սէս ցաւագարք, և աղօթիւք սուրբ վարդապետին՝ ամենեքեան ըստ հաւատոց իւրեանց յանուն քրիստոսի նոյ գտանելին զբժշկութիւն և զառողջութիւն հոգւոց և մարմնոց. և ուրախութեամբ դառնային 'ի տեղիս իւրեանց՝ փառաւորելով զքրիստոս:

Եւ այնքան տարածեցաւ համբաւ սքանչելեաց նորա ընդ ամենայն երկիր, մինչ զի այլազգիքն ևս ամենեքեան լուեալ զարմանային: Եւ ոմանք 'ի նոցանէ հայհոյելն զնա. սուտ և խաբեբայ կարծելն զնա՝ ասելով թէ այսպիսի հրաշագործութիւն միայն անսուծոյ է գործ, և ոչ հողեղէն մարդոյ:

Եւ մի ոմն 'ի յանհաւատից՝ անօրէն չա-
րագործ և ժանտաբարոյ՝ որոյ անուէն էր Իւ-
սիւֆ , 'ի բերդէն Ամկոյ , արուեստիւ մա-
գործ , ըստ չար բարուց իւրոց կամեցաւ նեն-
գութեամբ փորձել զսուրբ վարդապետն , և
զամենայն հրաշագործութիւնս և զբարի համ-
բաւն ստել և քամահել :

Եւ ելեալ գնաց 'ի վանքն Երեմայ՝ յանա-
պատն սրբոյն Իսահակայ , զինքն քրիստոնեայ ա-
սելով , զի լաւ գիտէր զԵզու հայոց . և ասէր
'ի մօտ իւրում՝ Թէ հոգևոր բժշկութիւն և
օգտութիւն ոչ կարեմ իմանալ և տեսանել ,
այլ կամիմ մարմնական ինչ կերպիւ փորձել
զսքանչելեաց համբաւ քրիստոնէից :

Եւ եղ 'ի մօտ իւրում զկոճն՝ յորոյ վերայ
կոտորէր զմիան 'ի կրպակին , և ասէր ընդ միտս
եթէ 'ի չոր փայտս այս երևեսցի նշան ինչ ,
ապա հաւատամ Թէ ճշմարիտ է հաւատ քրի-
ստոնէից՝ և համբաւ սքանչելեացն քի և սիրո-
ղաց իւրոց , և զայն կոճ անուանեաց իւր հայր :

Եւ մտեալ առ սուրբ վարդապետն Ստե-
փաննոս իբրև զքրիստոնեայ՝ երկրպագութի
մատուցանէր , և հայցէր բաժին աղօթից նր .
և տայր մարմնական ինչ սլարգևս եկեղեցւոյն
և վարդապետին , և քրճնելով աղաչէր , և կեղ

ճաւորու թեամբ ասէր, աղաչեմ՝ զքեզ՝ յիշել
զհայրն իմ յարժանաւոր աղօթս քո ի ժամ
սուրբ պատարագին:

Եւ սուրբ վարդապետն ասէ ցնա, զի՞նչ է
անուն հօր քոյ. և նա ասէ՝ կոճիկ է անուն
հօր իմոյ՝ տէր հոգւոր: Եւ ի գիշերին յայն-
միկ՝ որ էր կիրակի և յարու թեան տօն տե-
րունի, սուրբ վարդապետն Ստեփաննոս յա-
ռանձնական աղօթս իւր՝ զոր ի գիշերի մա-
տուցանէր, արտասուահառաչ պաղատանօք
հայցէր յայ ասնել ողորմութիւն կոճկին:

Եւ ի վաղիւն ելեալ մագործն ի վանացն՝
համբուրեաց զվարդապետն և գնաց ի տուն
իւր: Եւ իբրեւ եհաս մերձ ի կրպակն՝ էառ
զհոս անուշութեւ. և բացեալ զգուռն կրպա-
կին՝ ետես զկոճն զի կանաչացեալ էր ազգի
ազգի տերևով, և ուղեշտ արձակեալ՝ զոր ոչ
էր տեսեալ ակն մարդոյ: Եւ ապա յոգւոց
հանեալ՝ և արտասուահոս ողբովք երանի տայր
քրիստոնէիցն և իւրեանց հաւատոցն: Եւ ըն-
թացեալ ի տունն առ ընտանիսն և առ ամ
բնակիչսն՝ պատմեաց զմեծ և զարմանալի հը-
րաշն. որք եկեալ տեսին զսքանչելիսն, և հի-
ացեալ փառս ետուն աստուծոյ, և երկբայե-
ցան ի վերայ հաւատոցն իւրեանց:

Եւ ապա մնադործն Իւսիւֆ առեալ զկո՜ւ
 ճրն այնպիսի կանաչացեալ շքեղութեամբ՝ եղ-
 ՚ի վերայ գլխոյ իւրոյ . և ամենայն ընտանեօքն
 և ազգականօքն գնացին առ սուրբ վարդապե-
 տն Ստեփաննոս ՚ի վանքն Երերնայ . և ան-
 կան առ ոտս նորա , և հայցէին զներողութիւն
 և զթողութիւն յանցանաց . և ասէր՝ հայր
 սուրբ՝ ես խաբէութեամբ փորձեցի զքեզ .
 և ապա խնդրեաց զմկրտութիւն :

Եւ սուրբ վարդապետն մկրտեաց զնա նամ՝
 ընտանեօքն և ազգականօքն՝ յաղբիւր անապա-
 տին սրբոյն Սահակայ . զոր ակներև տեսին ամե-
 նեմքեան լոյս սաստիկ իջեալ յերկնից ՚ի
 ժամ սուրբ մկրտութեան վկայ սքանչելեացն
 աստուծոյ . և եղև ուրախութիւն և ցնծու-
 թիւն մեծ ամենայն քրիստոնէից :

Եւ ապա սուրբ վարդապետն Ստեփաննոս
 եմուտ ՚ի տաճար սրբոյն Սահակայ , և արտաս-
 "ւալից սրադատանօք խնդրեաց յաստուծոյ , զի
 այնու կանաչացեալ կոճիւն՝ բազում ցաւոց
 առողջութիւն եղիցի : Եւ զկնի աղօթիցն՝ ե-
 տես ՚ի տեսլեան սուրբ վարդապետն , զի ձե-
 ղունք տաճարին բացան . և յերկնից սաստիկ
 լոյս փայլատակեալ՝ եմուտ ՚ի տաճարն . և ընդ-
 լոսոյն բազմութիւնք զօրաց հրեշտակաց՝ և ՚ի

միջի նոցին ահեղակերպ և զուարթատեսիլ
երիտասարդ մի՝ նստեալ ՚ի վերայ չորեքկերպ
եան աթոռոյ . զոր երեքսրբեան քաղցրաձայն
բարբառով բերեալ՝ եդին ՚ի վերայ սրբոյ սե-
ղանոյն : Եւ նա ինքն քրիստոս ձայնեալ առ նր
վարդապետն Ստեփաննոս՝ և քաղցր բարբա-
ռով ասաց , կատարեցան ինդրուածքքն՝ զոր
հայցեցերդ և զոր հայցեսդ , ո՛վ սիրելի իմ . և
ապա ամփոփեցաւ տեսիլն :

Եւ յայնմ օրէ մինչև ցայսօր և առ յապայ՝
հաւատացեալք և անհաւատք , որք ՚ի հեռաւո-
րաց և ՚ի մերձաւորաց դիմեալ գան հաւատով
և յուսով յուխան ՚ի վանքն սրբոյն Սահակայ ,
առնուն զկատարեալ առողջութիւն հոգւոց
և մարմնոց , և զփարատումն ամենայն ցաւոց՝
շնորհօքն քրիստոսի և աղօթիւք տէր Յուսկայ
որդւոյն Ստեփաննոս վարդապետին :

Եւ յաւորս աղուհացիցն՝ զկնի տօնի սրբոյ
Լուսաւորչին՝ ՚ի կիրակէի առաւօտուն զկնի
գիշերային ժամուն՝ սուրբ վարդապետն Ստե-
փաննոս դնաց առանձին յարեւելեան կողմն
սաճարին . և ըստ իւրում սովորութեանն ՚ի
ծունկս անկեալ՝ արաստուաբուղիս աչօք աղօ-
թէր առաստուած տարածմամբ ձեռաց մինչև
ցերրորդ ժամ աւուրն : Եւ անկաւ զնովաւ

Թմբուլթիւն . և ետես 'ի տեսլեան զքրիստոս
մեծաւ փառօք իջեալ 'ի վերայ բարձր գղեկին
Ամկոյ բերդի եկեղեցւոյն , զոր յառաջագոյն
շինեալ էր սուրբ առաքեալն Թադէոս . և ե-
կաց մնաց անդ իբրեւ ժամ մի 'ի տեսլթիւն
մխիթարուլթեան սուրբ վարդապետին , և
ապա վերացաւ յերկինս :

Եւ յետ անցանելոյ ամաց երկոտասանից՝
յամսեան Մայիսի տասն և հինգ՝ յաւուր Համ-
բարձման փրկչին մերոյ զկնի սրբոյ պատարա-
գին՝ ելեալ սուրբ վարդապետն Ստեփաննոս
և գնաց 'ի լեառն Խաչ գլուխ , ուր սուրբ
առաքեալն Թադէոս և յետ նորա Ծրն Գրիգոր
Խաչ գրողեալ օծեցին , զոր յառաջագոյն յի-
շեցաք : Եւ զի ազդմամբ սուրբ հոգւոյն՝ յա-
ռաջագոյն գլխաց զվախճանն իւր , և անդ 'ի
լերինն առաջի սուրբ Խաչացն զծունկան 'ի
վերայ ապառաժ վիմի միոյ եղեալ՝ բազկա-
տարած մաղթանօք և յորդահոս արտասուօք
հայցէր յայ , զի առաքեսցէ նմա զհրեշտակ
խաղաղութեան՝ որ եկեալ քաղցրութեամբ
աւանդեսցէ զհոգի իւր , և անխռով խաղաղու-
թեամբ անցուսցէ ընդ դասս օդային այսոցն
չարութեան՝ որք են 'ի ներքոյ երկնից :

Նաև խնդրէր զպէս պէս հայցուածս վասն

ամենեցուն . աշխարհի խաղաղութիւն , քրիստոնէից անդորրութիւն , եկեղեցեաց հաստատութիւն , հայրապետաց ուղղափառութիւն , վարդապետաց անձանձիւ քարոզութիւն , քահանայից սրբութիւն , կրօնաւորաց արիութիւն , այգեստանեաց պտղաբերութիւն , պարտիզաց առաւելութիւն , խաշանց և անասնոց անսխալ ծննդականութիւն , տանց շինութիւն , արանց խոհեմութիւն , կանանց պարկեշտութիւն , երկտասարդաց ողջաստեմութիւն , կուսից զգաստութիւն , տղայոց պահպանութիւն , բարեաց լիութիւն , աղբերաց յոլովութիւն , ծովու խաղաղութիւն , ամպոց քաղցրութիւն , անձրեաց յորդութիւն , գետոց հանդարտութիւն , թագաւորաց հաշտութիւն , բռնաւորաց խաղաղութիւն , սողնոց և ամենայն մնասական զեռնոց և թիւնաբեր ճճեաց վերացումն , հիւանդաց առողջութիւն , տկարաց զօրութիւն , գլորելոց կանգնումն , նեղելոց անդորրութիւն , և ամփիրաւորելոց փարատումն և առողջութիւն , մեղաւորաց դարձ և ապաշխարութիւն , ննջեցելոց հանգիստ և ողորմութիւն և երկնից աբբայութիւն .

Եւ ապա յետ աղօթիցն եղև 'ի զարմացման և ետես 'ի վերայ ծովուն յարեմսեան 'ի հիւսիսոյ կողմանէ ամպ լուսափայլ . և 'ի վերայ

ամացն տիրամայր տք նծածինն, որ ունէր ՚ի
 գիրկն իւր զորդին միածին լուսափայլ դիմօք .
 և երկու հրեշտակք եղեալ պսակ լուսաճաճանչ
 և աստեղափայլ ՚ի վերայ գլխոյ տք նծածնին :

Եւ ձայն եղև ՚ի լուսափայլ մանկանէն առ
 սուրբ վարդապետն՝ որ ասէր, կատարեցան
 նմ խնդրուածք քո, զորս յառաջագոյն խնդրե-
 ցեր . և զոր այժմ խնդրես՝ որք հաւատով ա-
 դաչեն զիս ապաւինելով ՚ի բարեխօսութիւն
 քո՝ ես կատարեցից զնմ խնդիրս նց . և դու եկ
 և վայելեա՛ զանսպառ ուրախութիւն, զոր պատ-
 րաստեցեր դու քեզ քոյին անտանելի ճգնութիւն :

Եւ յետ աւետաւոր քաղցր բարբառոյն
 տեսիլն վերացաւ . և ինքն մեծաւ գոհութե-
 փառաւորելով զքրիստոս էջ ՚ի լեռնէն՝ և ե-
 մուտ ՚ի տաճարն սուրբ . և անդ գոհացողական
 և սրտահառաչ պաղատանս վերառաքէր առ
 ամենասուրբ երրորդութիւնն, միջնորդ և բա-
 րեխօս ունելով զերանուհի կոյսն Մարիամ :
 Եւ յետ Համբարձմանն՝ ՚ի նոյն կիրակեփն
 հրամայեաց միում աշակերտացն իւրոց՝ որ էր
 յոյժ խստակրօն և ճգնազգեաց արեղայ, զի
 հոկմամբ մատուցանիցէ զսուրբ պատարագն :
 Եւ ինքն հաղորդեցաւ ՚ի կենդանարար սուրբ
 մարմնայ և յարեհէ որդւոյն նոյն : Եւ անկաւ ՚ի

մահիճս յաւուր երկու շաբթի . և պայծառացան
երեսք նորա ոնց անուանակցին իւրոյ Ստեփան
նոսի նախավկային . և բազում խրատս հոգե-
շահս՝ և բանս մխիթարականս խօսէր առ իմ
եղբարսն , որք ՚ի կարգաւորաց և յաշխարհա-
կանաց և յիմ գաւառաց գային , և ընդունէին
՚ի նմանէ զօրհնութի՝ և զառողջութի պէս պէս
ցաւոց իւրեանց՝ և ուրախութիւն զառնային :

Եւ հասեալ ՚ի շաբաթ օր կիրակամաի ե-
րեկոյին՝ ՚ի մեծի հրաշափառ տօնի Քալստեան
Հոգւոյն նքն՝ հրամայեաց եղբարցն բառնալ
զինքն և մուծանել յեկեղեցին ՚ի տաճար նքն
Սահակայ : Եւ սրատուիրեաց պաշտօնէիցն ամե-
նեցուն՝ զի յերեկորեայ մինչև ցառաւօսն զգիշե-
րապաշտօն կարգ ժամուցն հսկամաք կնքեսցեն :

Եւ յորժամ հասին յիւղաբերից աւետա-
րան՝ մտին ՚ի տաճար քահանայքն , և սարկա-
ւազունքն , զի զգեցցեն հանդերձս՝ և ընթեռ-
նուցուն զիւղաբերից նք աւետարանն , տեսին
զսուրբ վարդապետն Ստեփաննոս ՚ի ծունկս
անկեալ՝ և զբազուկս յերկինս տարածեալ , և
այնպէս աւանդեալ զհոգին իւր առ իմ . և
նորա ոչ ումեք յայտնեցին զայն՝ մինչև ցար-
ձակել ժամուն : Եւ յետ արձակման պատա-
րագին՝ ազդ արարին իմ եղբարցն , որք ձայն

բարձեալ յոյժ ողբալի սգով և մորմնքմամբ
արարին կոծ մեծ 'ի վերայ նորա:

Եւ ապա պատեցին զնա մաքուր կտաւօք
լսա օրինի, բայց զմազեղէնն՝ որ ոչ էր փոխ-
եալ երբէք, ոչ հանին յանձնէն ըստ հրամանի
սրբոյ: Եւ յաւուր երկուշաբթի զկնի սրբոյ
պատարագին զարդարեցին փոքրիկ տալ մի, և
իջուցեալ զսուրբ մաքուր մարմինն եղին 'ի
վերայ սայլին, զի տարցեն 'ի վանքն Արդեւան՝
և անդ ամփոփեսցեն, որպէս և հրամայեալ էր
նոցա յառաջագոյն: Եւ իսկոյն տեսին, զի բա-
զումք աստի և անտի՝ արք և կանայք՝ հիւանդք
և ախտաժէտք՝ եկեալ անկան առաջի սայլին՝
ուր էր եղեալ նրա մարմինն. և բժշկեցան 'ի
ցաւոցն, և առողջացան 'ի հիւանդութիւնցիւրէնց:

Եւ ապա լծեալ զլուծս եզանց՝ վառեալ
լապտերօք և անուշահոտ խնկօք տարեալ 'ի
վանքն Արդեւան, և անդ ժողովեալ բազում
եպիսկոպոսոք և վարդապետք և անթիւ քա-
հանայք և ժողովուրդք, մեծաւ պատուով
եղին 'ի դիրս հանգստեան:

Եւ շինեցին 'ի վերայ նրա մարմնոյն մասուռ
վայելուչ, որ մինչև ցայսօր և առ յապայս առ-
նէ բազում ցաւոց՝ և ազգի ազգի ախտաժե-
տաց բժշկութիւն, և մանաւանդ 'ի կատարեալ

քանց և գայլոց և յամ չար գազանաց խածա-
 տելոց . որք 'ի հեռաւորաց և 'ի մերձաւորաց՝
 հաւատացեալք և այլազգիք՝ հաւատով և յու-
 սով դիմեալ գան յուխա՝ 'ի սուրբ գերեզման
 և յաղօթատեղ 'սբյն՝ և առնուն զկատարեալ
 բժշկութիւն , աղօթիւք և բարեխօսութեամբ Ստե-
 փաննոսի սուրբ վարդապետին՝ տէր Յուսկայ
 որդւոյն : Եւ արդ՝ զմի զօրութիւն և սքանչեւա-
 գործութիւն շնորհեն նամի՝ այս երկու 'սբ մենաս-
 տանքս , այսինքն՝ անապատն 'սբյն Իսահակայ , և
 վանքն Արգեւանից՝ 'ի փառս ամենազօր տրուե :

Եւ զի 'սբ վարդապետս այս Ստեփաննոս՝
 'ի մանկութե իւրմէ էր յոյժ պահեցօղ , մինչ
 զի յաւուրս քառասնորդաց աղուհացից պա-
 հոց , 'ի տասներկու օրն միանգամ ճաշակէր
 հաց , և զայն ևս ոչ յագ , այլ հոգեպահ մի . և
 յաւուրս չորեքշաբաթի և ուրբաթի՝ և զամ
 տէրունի շաբաթսն անսուաղ անցուցանէր :
 Եւ էր յոյժ ժուժկալ , աղօթատէր և արտաս-
 ուեղ , լռակաց և խորհրդական , անձանձիր ու-
 սուցանօղ , և յանդիմանիչ ստահակաց , քաղց-
 րախօս՝ գթած՝ և առտածեռն , երկայնամիտ և
 ողորմած , լի՛ նամ շնորհօքն նյ : Որոյ յիշատակն
 օրհնութեմ եղիցի , և աղօթիւք նորին տէր յս-
 քն նձն նամի մեզ ողորմեսցի , ամէն :

Ա

Ամենասուրբ երրորդութիւն փրկէ զքեզ
յամ փորձութիւն . փարստեցաւ ցաւ սրաի քո .
մեծ ուրախութիւն և շնորհ գտանես յայ, և
շուրջ բարձրանաս մեծ պատուով: Այլ յոր-
ժամ ընծայեցար ՚ի ծնողաց քոց՝ մեծ հիւան-
դութիւն կրեցեր, և հալածական եղեր յազգա-
կանաց քոց և ՚ի բարեկամաց: Բայց պատրաստ
կացո՞ զանձն քո ՚ի գազանաց և յանօրինաց . զի
փոթորիկ կայ առաջի քո, և չարախօսքն քո
շատ են . գնա՛ աղօթք արա՛ առ Ծած՝ որ փրկիս
՚ի նոցանէ . և զինչ բան զոր խորհեալ ես՝ կա-
տարի ՚ի բարին:

Բ

Բանն Ծած անսկիզբն՝ որ ՚ի հօրէ առաքե-
ցաւ, Նա է յոյս նեղելոց, և փրկէ զքեզ յամ
փորձութիւն . ՚ի բաց մերժեցաւ նեղութիւն սրաի
քո . և կատարեցաւ վիճակն քո ՚ի բարին . զինչ
բան սկսեալ ես՝ Ծած յաջողէ քեզ և առաջ
նորդէ: Արդ արա՛ զխորհուրդ քո . թէ վա-
ճառ ունիս՝ շահիս, թէ ՚ի ճանապարհ երթաս՝
բարեաւ գաս, թէ ՚ի հեռաւոր տեղիս մարդ
ունիս՝ բարով տեսանես, թէ հիւանդ ունիս՝

չուտով առողջանայ, զինչ կորուսեալ ես՝ գը-
տանես:

Գ

Գնա՛ մի ինչ հարցանէր՝ զի բազում նե-
ղութի ունիս. և արամութի կայ առաջի քո.
և վիշտք մահու արամեցուցին զքեզ. և եհաս
ի վերայ քո նեղութիւն մեծ, ոչ գտաւ քեզ
բարեկամ որ և օգնական. ի հայրենական ժա-
ռանգութէն զրկեցար, և այժմ տարակուսեալ
ես վասն կենացդ: Արդ աղաչեա՛ զնձ և ուխտ
եա՛ նմա, որ կործանէ զթշնամին քո, և հանէ
զքեզ ի նեղութենէ ի հանգիստ, և զկամքն
սրտի քո ի բարին կատարէ:

Դ

Դու ո՛վ սիրելի՛ վասն այդ բանիդ հար-
ցանես և հոգաս հանապազ. բայց նձ փրկէ
յ՛ամ նեղութէ՛ զանձն քո. և յանկարծակի հա-
րստանաս յայնպիսի տեղեաց՝ ուստի ակն ոչ
ունիս. և բանայ քեզ նձ դուռն բարի: Ի ճա-
նապարհ երթաս, բարեաւ յեսս դառնաս, և
թշնամին քո յամօթ լինի. եթէ հեռաւոր ու-
նիս՝ տեսանես. վիշտք մահու արամեցուցին
զքեզ՝ բայց մոռանաս զայն. փոխիլ կամիս ի
տեղովէ ի տեղի, սակաւ մի համբերեա՛ և ապա

փոխեանց, և բարի գտանես. մեծանաս և ուրախ լինիս. յուսմ առ նա՝ և ոչ երբեք հասանի քեզ յնաս:

Ե

Երանի է քեզ ո՛վ սիրելի՝ զի նա է քեզ օգնական. բայց դու շատ ես աշխատեալ, և ոչ գտեր հանգստութի, և ոչ օգնական քեզ՝ ոչ եղբայր և ոչ սիրելի: Որպէս ՚ի ծովու ծփիս յալեաց, և ոչ գտանես հանգիստ. ո՛վ սիրելի սո՛ւր փառս նայ՝ զի ուրախութի հասանի քեզ ՚ի նմանէ և առողջութի. թէ փոխիս ՚ի տեղեացդ՝ բարոյ հանդիպիս, և նամ դժուարութի ՚ի բարին դառնայ. ՚ի յաւագաց պատրանսուկաց. որոգայթ երեւի քեզ, ՚ի յընկերաց և ՚ի մասնողաց պատրանսուկաց:

Զ

Զարմացեալ եմ ո՛վ այր՝ զի երկմտեալ ես և ՚ի թշնամեաց սասանիս, և խորհիս վասն մեծանալոյ, և ոչ խորհիս առնել զաղաչանս նայ. վասն այնորիկ եկն ՚ի վերայ քո նեղութի մեծ. և թշնամին քո զօրացաւ ՚ի վերայ քո: Գնա՛ աղաչեա՛ զնա և ուխտ կատարեա՛ նմա՝ զի հանցէ զքեզ յամ նեղութի, և աղոթիս յոյժ գայթի, վաճառ ունիս՝ սիրով շահիս:

Է

Ո՛վ այր՝ առնուս զոր խորհիս և ուրախ լինիս և ազատիս ՚ի չարէ . գնա՛ գոհացիր զայ , և անձ հանէ զքեզ յամ՝ նեղութիւն և որոգայթիւն . զի դու բարի կամիս՝ և անձ բարի առաջնորդէ քեզ . զինչ բան զոր սկսեալ ես , յաջողէ քեզ անձ . զոր ցանկաս՝ տեսանես . զոր կորուսեալ ես՝ գտանես . թէ հիւանդ ունիս՝ ողջանայ , թէ տուն շինես կամ հողագործութիւն առնես՝ բարի գայ և արդիւնաւոր լինի . ՚ի կախարդաց սլաութսա կաց :

Ը

Ո՛վ մարդ՝ ժամանակ դժուարութեւն եկն ՚ի վերայ քո . և տրտմեցար յազգականաց քոց և ՚ի բարեկամաց . և ազգն քո նենգաւոր եղեն քեզ . և եղև աւերումն տան քո . և շրջեցար դու ՚ի վերայ երկրի : Այլ գոհացիր զայ՝ զի գալոցէ քեզ ուրախութիւն մեծ . և զով խնդրես՝ տեսանես . թէ ՚ի ճանապարհ երթաս՝ բարով յետս դառնաս . զինչ բան առնես՝ յաջողէ քեզ անձ . զուխտն զոր խոստացեալ ես այ՝ կատարես . թէ վաճառ առնես՝ շահիս :

Թ

Ո՛չ յառաջացար ՚ի բարին . զոր ունէիր՝ զըկեցար յայնմանէ , ոչ կայր քեզ օգնական ,

ոչ եղբայր և ոչ սիրելի: Բայց դու անլուրդ
 ես, և աղօթից ծոյլ. վասն այնորիկ եկն ՚ի վերայ
 քո նեղութի, և դու շրջեցար յօտար երկիր՝
 բայց ոչ մնասեցար: Ապա թէ ոչ դառնաս ՚ի
 կամս ւայ, գայ ՚ի վերայ քո բարկութի ւայ, և
 լինի յափշտակութի ընչից քոց և աւերումն տան
 քո. և գործք ձեռաց քոց՝ ոչ յաջողի. և զով
 խնդրես՝ ոչ տեսանես. զոր կորուսեալ ես՝ ոչ
 գտանես: Այլ թէ դառնաս ՚ի կամս ւայ, նա
 փակեալ դուռ մի բանայ քեզ և յաւելու բա-
 րիս: Գնա՛ աղօթք արա՛ առ ւած, և ուխտ կա-
 տարեա՛. որ ազատիա ՚ի տանջանացդ:

Ժ

Զոր ինչ ՚ի ձեռին քում բան ունիա՝ յա-
 ջողէ քեզ ւած. և արա՛ զխորհուրդ սրտի քո:
 Աւեաիս տուր անձին քո՝ զի ուրախանայ ՚ի
 գործդ զոր ՚ի ձեռին ունիա. մեծ օգուտ և
 շահ գտցես անտի, և բազումք կերիցեն զվաս-
 տակս ձեռաց քոց: Այլ հիւանդացար շատ՝
 որ ՚ի մահ մերձ եղեր, և ւած եհան զքեզ ՚ի
 նեղութէ և ասրեցոյց: Ի հեռաւոր տեղեաց
 ուստի ակն ոչ ունիա՝ բարի գալոց է քեզ. և
 արամութի քո՝ յուրախութի փոխարկի. զի դու
 բարի կամիս՝ և ւած բարի առաջնորդէ քեզ.
 և զաւակ մի շնորհաւոր լինի քեզ: Գնա՛ աղաչեա՛

զնձ և ուխտ կատարեա՛ն նմա . զի ողորմութի՛ն
 նորա եկեացէ՛ ՚ի վերայ քո . թէ ՚ի ճանապարհ
 երթաս՝ բարով գաս՝ և բարւոյ հասանիս :

Ի

Ո՛վ այր՝ մի՛ ապաւինիր ՚ի խորհուրդ քո և
 մի՛ մոռանար զուխան Խնայ . և տրամութիւն քո՝
 յուրախութի՛ն փոխարկի . ՚ի հեռաւոր տեղեաց՝
 ձայն աւետեաց լսես , կամ հեռաւոր մարդ
 տեսանես . և յայ առողջութի՛ն գտանես . և դարձ
 ման ոսկերաց քոց ոչ պակասի . բայց ծնողաց
 քոց դիմադարձ մի՛ լինիր . և զոր ինչ խնդրես
 յայ՝ տայ քեզ նձ : Եւ փոխիլ տեղոջէ՛ ՚ի տեղի
 բարի լինի քեզ . և յամ՝ դժուարութե՛ ազատիս .
 և զինչ խորհուրդ զոր ունիս և զինչ գործ կա-
 միս առնել՝ գնա՛ արա՛ , շատ շահ և արդիւնս
 առնուս . և վախճան քո ՚ի բարի օր լինի :

Լ

Ո՛վ այր՝ ահա տեսանեմ զքեզ և զխոր-
 հուրդ քո որ նմանիս ալեաց ծովու . որպէս
 ճ՛նձղուկ որ անկաւ ՚ի ձեռս որսողաց , նոյն-
 պէս և դու ՚ի ձեռս բռնաւորաց : Ապա թէ
 ոչ գառնաս ՚ի կամս Խնայ , գայ ՚ի վերայ քո նե-
 ղութի՛ն , և լինի յափշտակութի՛ տան քո և ընչից
 քոց : Եւ դու հալածական լինիս . և վիշաք մա-

հու արամեցուցանեն զքեզ . և յօտար երկիր
վտարիա: Գնա՛ աղաչեա՛ զնձ , և փրկէ՛ զքեզ
յամ՝ որոգայթէ և՛ ի նեղութի՛ն , և բանայ քեզ
դուռն բարուոյ և շահիս . և ինչ գործոյ ձեռն
արկանես , յաջողէ՛ քեզ նձ:

Խ

Ո՛վ մարդ՝ ողորմութիւն նայ լինի ընդ քեզ
զնամ աւուրս կենաց քոց . բայց ՚ի յօտար աշ-
խարհ վտարեցար . զով խնդրես՝ տեսանես .
զինչ կամիս առնուս . զոր կորուսեալ ես՝ գտա-
նես . զի յայ շատ շնորհ ունիս . և զաւակ մի
շնորհաւոր լինի քեզ: Բայց վիշտք մահու արա-
մեցուցին զքեզ . իսկ բան և խորհուրդ զոր
ունիս՝ գնա արա՛ , շահիս և բարի գտանես:
Եւ ՚ի քո վաստակէն բազումք կերիցեն . և
պարգևս ՚ի յայ առնուս . ՚ի յիշոցաց և՛ ի կա-
սարդաց պատրանստ կաց:

Ծ

Ո՛վ այր դու՝ նման ես գեառոյ որ երթայ
յերկար և ոչ կայ նմա դադարումն: Գու հա-
լածական եղեր և՛ ի հայրենական ժառանգութի-
ն զըկեցար . և ՚ի ծնողաց քոց ոչ խնդացիր . զտա-
բախտ ես զի նամ մարդ զըկեալէ զքեզ: Արդ
աղաչեա՛ զնձ և ուխտ կատարեա՛ նմա , որ օգնէ

քեզ և փրկէ յորողայթէ: Դու մի տրտմիր
զի բանիդ դժուարութիւնն ՚ի լոյս ելանէ. և
քեզ ձայն աւետեաց գայ և դու խնդաս և
ուրախանաս. յանկարծակի հարստանաս՝ ուստի
ակն ոչ ունիս:

Կ

Ո՛վ սիրելի՛ կակղացո՛ղ զբարբդ քո և պահեա՛
զկամս նայ. և տո՛ւր հաց քաղցեւոց և ջուր ծա-
րաւեաց: Ապա թէ ոչ դառնաս ՚ի կամաց
քոց, գայ ՚ի վերայ քո նեղութի մեծ և յա-
փշտակութի ընչից քոց և աւերումն տան քո. և
ինչ գործոյ ձեռն արկանես, ոչ յաջողի. և
որում ցանկաս՝ ոչ հասանիս. և զոր կորուս-
եալես՝ ոչ գտանես: Ապա թէ դառնաս ՚ի
կամս նայ և զսպտուիրանս նորա պահես, ողոր-
մութիւն նայ հասանէ ՚ի վերայ քո. և յաւազաց
մեծարիս. և յաւելլու փառք քո: Որպէս արե-
գակն ՚ի վերայ արարածոց՝ այնպէս նայ բարին
հասանէ ՚ի վերայ քո, և յաջողէ քեզ զոր ինչ
դու կամիս. և տարին բարով գայ քեզ:

Հ

Ո՛վ մարդ՝ աւետիս տամ քեզ. զի դու
բարի կամիս և նծ բարի առաջնորդէ քեզ.
և տէր փրկէ զքեզ յամ որողայթէ: Լինիս

ցանկալի ամենեցուն և ոչ լինի պակասումն ըն-
չից քոց . և տայ քեզ անձ փառք և մեծութիւն
Գնա՛ աղաչեա՛ զանձ և ուխտ կատարեա՛ նմա
որ ազատիս ՚ի չարէն . զինչ խորհուրդ որ ու-
նիս՝ արա՛ և մի՛ երկնչիր . զի որպէս կամիս
դու , այնպէս կատարի գործք քո :

2

Ո՛վ մարդ՝ ձայն ցնծութե և ուրախութե
մատուցանեմ քեզ . զի դու սասանեցար յազ-
գաց և ՚ի բարեկամաց քոց . և ՚ի շատ իրաց
զրկեցար : Տուն քո հայրենի՝ դարձաւ ՚ի յա-
ւեր . և դու շրջեցար ՚ի վերայ երկրի . և սուգ
մահու արամեցոյց զքեզ . այլ այժմ՝ փառք
տուր անձ զի հասեալ է քեզ ուրախութիւն մեծ .
բազմանան ինչք քո , ոսկին և արծաթն : Թէ
հեռաւոր ունիս գայ . և զինչ խորհուրդ ու-
նիս կատարի :

2

Ո՛վ մարդ՝ պարգևեցաւ արձակումն կա-
պանաց քոց . որպէս մոգքն որ ելին յարևելից
և եկեալ առ քո՝ գտին զնա և ուրախ եղին ,
նոյնպէս և դու ուրախանաս ՚ի գործս քո և ՚ի
խորհուրդդ զոր խորհիս : Թէ ՚ի ճանապարհ
երթաս՝ բարով յեսս դառնաս և բարի գտա-

Նես: Որպէս մոլիւնս յաղթեաց փարաւօնի և
եգիպտացւոցն, նոյնպէս և դու յաղթես թրջ-
նամեաց քոց. և զինչ խորհեալ ես՝ գնա՛ արա՛,
ի բարին առաջնորդէ քեզ աէր անձ:

X

Ո՛վ մարդ՝ զոր հարցանես՝ ասեմ քեզ.
եղեր դու ի մանկութիւն քումմէ հալածա-
կան. և պանդխտութիւն կրեցեր զամ աւուրս
կենաց քոց. և սասանեցար յազգաց և ի յա-
նօրինաց: Ո՛վ սիրելի մի՛ երկնչիւր՝ զի հասեալ
է քեզ ուրախութիւն և կատարեցաւ վիճակն
քո ի բարին. զինչ խնդրես ի յայ՝ տայ քեզ
անձ. թէ ի ճանապարհ երթաս՝ բարով գաս:

V

Ո՛վ այր՝ նենգաւոր տեսանեմ զքեզ. արդ
ի չարդ յիմարեալ ես և ընկերի քում չար
առնես. և ամենեցուն վնաս խորհիս: Ընկեան
զնենգութի՛ն ի մտաց քոց. և ընկերիդ չար մի՛
խորհիր. որ չանկանիս ի մեծ նեղութի՛ն, և պա-
տուհաս գայ ի վերայ քո: Ոչ խնդացիր ի
ծնողաց և ոչ ի զաւակաց. ինչ գործոյ ձեռն
արկանես՝ ոչ յաջողի քեզ: Ապա թէ դառնաս
ի կամս այ՝ և ընկերի քում և ամ մարդոյ նեն-
գութի՛ն ոչ առնես, ծագէ անձ զողորմութիւն

և քի վերայ քո և ոչ լինի պակասումն ընչից
քոց . և մեծաւ պատուով վախճանիս :

Յ

Ո՛վ մարդ՝ աւետիս տամքեզ . զի կատա-
րեցաւ վիճակն քո ՚ի բարին . և դու խորհուրդ
ունիս ՚ի սիրտդ , և տարակուսիս , մի՛ երկնչիւր՝
գնահ արա . զի խորհուրդ քո ՚ի բարին կատա-
րեցաւ : Որպէս լուսինն որ զխաւար զիշերն
լուսաւորէ՝ այնպէս լուսաւորի խորհուրդ քո
զոր խորհիս . և հասանէ քեզ բարութիւն ՚ի
յայ . և ում ցանկաս հասանիս . և յաւագաց
բարի գտանես . և աւետեաց ձայն լսես և
խնդաս . գնահ աղաչեմ զե՛ս որ խորտակէ զքո
թշնամին :

Ն

Ո՛վ մարդ՝ ահա՛ ՚ի նեղութի տեսանեմ
զքեզ . զի մեծամեծ վտանգ կայ առաջի քո ,
և ՚ի նեղութի անկանիս : Բազումք խորհին
քեզ չարիք , և դու ոչ իմանաս զկորուստ ան-
ձին քո . և զի ոչ առնես զկամս նայ՝ վասն այնու-
րիկ եկն ՚ի վերայ քոյ նեղութի . զինչ խոր-
հուրդ ունիս՝ ոչ կատարի . թէ ՚ի ճանապարհ
երթաս՝ ոչ լինի քեզ բարի : Այլ թէ դառ-
նաս ՚ի կամս նայ և զուխան զոր խոստացեալ

էս՝ կատարես, յաջողութի՛ գտանես, և յաւելլու փառք քո:

Վ

Շ

Ո՛վ մարդ՝ բազում բարիս տեսանեմ առաջի քո. առնուա պարգևս ՚ի մեծամեծաց. ուրախանաս և բարւոյ հանդիպիս. խնդաս ՚ի զաւակէ և ՚ի կնոջէ քումմէ. և լինիս յիշատակ ծնողաց քոց: Եւ զինչ խնդրես ՚ի յայ՝ առնուա. զոր կորուսեալ էս՝ գտանես. թէ հեռաւոր ունիս՝ գայ զոր տեսանես. թէ հիւանդ ունիս՝ ողջանայ. և օր քան զօր լաւ լինի քեզ:

Ո

Ո՛վ մարդ՝ պարտ է քեզ յամ ժամ գոհանալ զայ, զի թէպէտ տրամեցար, բայց դարձեալ ուրախանաս, և շնորհն այ հասանէ ՚ի վերայ քո: Այլ պատրաստ կաց ՚ի չարեաց. և պարգև և շնորհ ՚ի յայ առնուա. և յորդւոյ խնդաս. և լինիս ցանկալի ամենեցուն. և ոչ լինի պակասումն ընչից քոց: Թէ փոխիս ՚ի տեղոջէ ՚ի տեղի՝ բարւոյ հանդիպիս. ձայն աւետեաց լսես. և հեռաւոր մարդ տեսանես. քո մահն ՚ի բարի օր լինի. և երազն որ տեսեր՝ բարի է:

2

Ո՛վ մարդ՝ փառաւորիս յամենեցունց . և
առնուես բարի իշխանուի, և թշնամին քո յա-
մօթ լինի . և յօտար երկիր գնաս, և առնուես
պարգևս . և յամ դժուարութէ ազատիս . և
զով խնդրես՝ բարով տեսանես . և ում ցան-
կաս՝ հասանիս: Գնան աղաչեան զամ և ուխտ
կատարեան նմա, որ ազատիս ՚ի շատ չարէ և ՚ի
փորձանաց . և բանայ քեզ նոր ամ դուռն բարի:

Պ

Պարգև բարեաց տացէ քեզ ամ . չարն հե-
ռացաւ և բարին մօտեցաւ կամօքն նոյ: Եւ
դու ես իմաստուն որ խրատ տաս ամեցուն .
բայց պահեան զանձն քո ՚ի չար կամաց . և զոր
ինչ գործես՝ ՚ի բարին առաջնորդէ քեզ անբ-
ամ: Յամ ապաւինէ որ կործանէ զքո թշնամին .
և հանէ զքեզ յամ որոգայթէ . և լինի ցանկա-
լի ամեցուն . և ոչ լինի պակասումն ընկից քոց:

Ջ

Ո՛վ մարդ՝ մեծ էիր և խոնարհեցար . ըզ-
մաաւ ածես և ոչ կարես կալ ՚ի վերայ միոյ
խորհրդոյ . դու մի տրամիր՝ գալոց է քեզ ու-
րախութի մեծ՝ ուստի ակն ոչ ունիս . զի դու
բարի կամիս՝ և ամ բարի առաջնորդէ քեզ

Փոխանակ տրամուծեան՝ ուրախութի լինի
քեզ . բարի և շնորհ ՚ի յայ առնուս : Գնա՛
արա՛ զխորհուրդ քո և մի՛ տարակուսիր . թէ
վաճառ առնես՝ շահիս . թէ ՚ի ճանապարհ եր-
թաս՝ բարով գաս . այլ ՚ի վերայ բախտիդ քն-
նութի՛ առնես և հարցանես , նո՛ւ բանայ քեզ
զդուռն բարւոյ , և յաւելլու փառք քո :

Ռ

Ո՛վ մարդ՝ սասանեցար յազգաց և ՚ի յա-
նօրինաց . հասաւ ՚ի վր քոյ տրամուծի , և եղև
աւերումն տան քո ՚ի բարեկամաց քոց . և խոր-
հուրդ քո հանապազ ՚ի կորուստ ելանէ : Ո՛վ
այր՝ մի՛ հոգար զի շուտ գայ ՚ի վերայ քո բա-
րին . և տէր նո՛ւ հանէ զքեզ ՚ի խաւարէ ՚ի
լոյս , և քո բաղձանացդ հասանիս :

Ս

Ո՛վ մարդ՝ վասն կենաց քոց ընդէ՛ր հար-
ցանես . զինչ յիմարեալ ես և չար խորհիս . և
ամենեցուն վնաս առնես . ՚ի տեղոջէ՛ ՚ի տեղի
փոխի՛ և ուրեք ոչ հաստատիս . զոր կորուս-
եալ ես ոչ գտանես : Ընկես՛ զնեղութի՛ ՚ի
մտաց քոց . ընկերի քում և նմ՛ մարդոյ չար մի՛
խորհիր . թէ չլես՝ փորձանաց հանդիպիս .
գնա՛ աղաչես՝ զնո՛ւ որ ազատիս ՚ի չարէ :

Վ

Ո՛վ սիրելի՛ տո՛ւր փառս ւայ . զի գալոց է
քեզ ուրախութի՛ ուստի ակն ոչ ունիս : Եւ ՚ի
քո վաստակէն շատ մարդ կերիցէ . և զաւակ
մի խնդամիտ տեսանես և տայ քեզ անձ առող-
ջութի . պատրաստ կաց ՚ի չարէ որ չանկանիս ՚ի
փորձութի . և զինչ բան ունիս ՚ի ձեռին՝ ՚ի
բարին առաջնորդէ քեզ տէր անձ . ՚ի հեռաւոր
տեղեաց ձայն աւետեաց լսես , կամ հեռաւոր
մարդ տեսանես . գնա՛ արա զխորհուրդ քո :

Տ

Ո՛վ մարդ՝ ուրախութիւն մատուցանես
քեզ . զի դու վարանեալ ես և տարակուսեալ .
զրաբախտ ես , զոր ինչ տաս՝ կովով առնուս .
ու՛մ բարի առնես՝ նա քեզ չար առնէ : Այլ
աղօթից և աղաչանաց դու մի՛ դադարիր . գա-
լոց է քեզ ուրախութի՛ ուստի ակն ոչ ունիս .
հեռաւոր ունիս գայ . թէ աղքատ ես՝ հա-
րստանաս . թէ հիւանդ ունիս՝ ողջանայ :

Բ

Ո՛վ մարդ՝ ցնծութի՛ և ուրախութի՛ տամ
քեզ . զի դու բարի ես և անձ բարի առաջնոր-
դէ քեզ . և ու՛մ ցանկաս՝ հասանիս . բայց թր
նամիքն քո շատ են . այլ դու մի՛ երկնչիր

նոցանէ՝ զի նժ է քեզ օգնական: Պատրաստ
կաց որ չմտանես ՚ի բանդ . իրաւի սուգանք
տաս , այլ իրք զոր կորուսեալես՝ գտանես:
Ի ճանապարհ կամիս երթալ , մի երկնչիւր՝ գնա .
ընդ որ երթաս՝ բարով գաս . զինչ բան և
զինչ խորհուրդ զոր ունիս՝ յաջողէ քեզ նժ
և ՚ի բարին կատարէ:

3

Ո՛վ մարդ՝ բազում բարիս տեսներմ առա-
ջի քո . առնուս պարգևս ՚ի մեծամեծաց . ու-
րախանաս և բարուոյ հանդիպիս: Խնդաս ՚ի
զաւակէ և ՚ի կնոջէ քումմէ . և լինիս բարի յի-
շատակ ծնողաց քոց . թէ փոխիս ՚ի տեղեացդ՝
ոչ հաստատիս . զի նմքեան նենգաւորք են քեզ:
Եւ ՚ի մարդոյ բախտ ոչ ունիս , այլ քո բարին
՚ի յնց է . և տայ քեզ նժ զիւր ողորմութիւն
անչափ . և յնմ դժուարութենէ ազատիս:

Ի

Ո՛վ մարդ՝ չարն հեռացաւ ՚ի քէն և բա-
րին մօտեցաւ . այլ սասանեցար ՚ի յազգաց և
անօրինաց . և ազգն քո նենգաւոր եղեն քեզ:
Պատրաստ կաց ՚ի թշնամեաց քոց , որ մօթն
չար խորհին քեզ . և ՚ի յընկերացդ փոթորիկ
կայ սուսջի քո . դատաստան ունիս կամ ճա-
նապարհ կամ վաճառ՝ համբերեալ:

Փ

Անգղամ մարդոյ մի լինիր սիրելի՛ որ յեւ
տոյ չմնասիս . և ՚ի ձեռաց քոց իրք ես կորուս-
եալ , մի տրտմիր՝ ՚ի քեզ դառնայ : Ջինչ խոր-
հուրդ ունիս՝ կատարէ անձ . բայց սակաւ մի
համբերեա՛ . գալոց էր ՚ի վերայ քո տրտմուի՛
բայց ան խափանեաց . և բազում ուրախութի՛
կայ առաջի քո : Նման ես արբահամու , որ
անձ զինքն սիրեաց և ՚ի տրտմութի՛ ազատեաց .
նոյնպէս և դու ազատիս յամ չարէ :

Ք

Ո՛վ այր՝ տեսանեմ զքեզ զի մարդ մի լի գ-
ուաւ և սրտիւ չար խորհի վասն քո , կամ հոր
մի փորէ քեզ , այլ ոչ կարէ մնաս առնել քեզ :
Գնա՛ ուխտս կատարեա՛նք՝ որ ՚ի շատ չարէ
փրկեցար . զի հասեալ էր քեզ նեղութի՛ մեծ ,
այլ ան դարձոյց զչարն ՚ի գլուխ թշնամւոյն քո :
Նման ես դու խահակայ , որ անձ օգնեաց նմա
և փրկեաց զնա , և բազում մեծուն՝ և փառաց
հասաւ . նոյնպէս և դու ուրախանաս կամօքն
այ , և հասանիս բազում փառաց և պատուոյ :

Եւ այսոցիկ ամենեցուն դիտողն է ան ճշմարիտ ,
զի մարդ ոչ է տեսող սրտից և ապագայից , այլ միայն
անձ : Ուստի զոր ինչ ասեն և գրեն իմաստասէրք , թէ աս
կան կարծեօք են : Վասն որոյ նմա միայնոյ այ՝ դիտո-
ղին գաղտնեաց և յայտնողին ծածկու թից՝ փառք ՚ի
յամ արարածոց ՚ի յաւիտեանս յաւիտենից , ամէն :

Խոյ

ՅուԼ

Երկաւոր

Խեցգետին

Առիւծ

Կոյս

Կէիռ

Կարիճ

Աղեղնաւոր

Այծեղջիւր

Ջրհոս

Չուկն

Հրատ

Արեգակն

Լուսաբեր

Փայլածու

Լուսին

Երեակ

Լուսնթագ

Խոյն:

Ո՛վ մարդ՝ լոյսն ահագին փառաց և շառա-
ւիղն աննուազ՝ ծագեսցի ՚ի վերայ քո որպէս
արեգակն ՚ի վերայ արարածոց . և դու ՚ի բանս
քո ուրախանաս: Այլ եթէ ուխտեալ ես՝ կա-
տարեա՛ . և տէր լցուցէ զինդրուածս քո .
ասպա եթէ երազ տեսեալ և զարհուրեալ ես,
մի՛ երկնչիր, զի երազն քո ՚ի բարին եղև:

Յուն:

Ո՛վ մարդ՝ լուսաւորի խորհուրդ սրտիդ .
յնմ ժամ տրտում ես, մի՛ երկնչիր՝ զի չարն
հեռացաւ ՚ի քէն և բարին մօտեցաւ . և զոր
ինչ խորհեալ ես՝ շուտով կատարէ քեզ նձ,
և զիւր ողորմութիւնն տայ քեզ:

Երկաւորն:

Ո՛վ մարդ՝ զոր ինչ խորհեալ ես՝ կատարէ
աստուծով. զի շատ բարութի կայ յայդ խոր-
հուրդդ . զի դու բարի ես՝ և չարն ոչ մերձե-
կայ քեզ . առ ժամս տրտում ես և ՚ի ցնորի
կառ, մի՛ ցնորիր՝ զի շատ բարութի կայ առաջի քո:

Խեցգետինն:

Ո՛վ մարդ՝ զոր ինչ խորհեալ ես ՚ի սրտի
ուրմ փախիր ՚ի նմանէ, որ չմասխա . պատ-

բանսու կաց ՚ի չար կամաց և աղաչեա՛նք նոյ , և
 անձ առաջնորդէ քեզ ՚ի բարին :

Առիւծն :

Ո՛վ մարդ՝ տայ քեզ անձ զիւր ողորմու-
 թիւնն . ցանկութի՛ սրտի քո կատարի . և ՚ի մօտ
 աւուրս՝ ձայն աւետեաց լսես և ուրախա-
 նաս . բայց ՚ի կռուոյ պատրանսու կաց . և զոր
 խնդրես՝ տեսանես կամօքն նոյ :

Աղայն :

Ո՛վ մարդ՝ զլոյսն անսպառ ծագեսցէ ան-
 ՚ի վերայ քո . և ողորմութե՛ն իւր յաջողեսցէ
 քեզ զոր դու կամիս . այլ մի՛ երկնչիւր յերազից
 քոց զոր տեսեր . զի թէպէտ պատերազմն ա-
 հագին է , բայց նշան բարւոյ է . բարութիւն
 դալոց է քեզ ուստի ակն ոչ ունիս . և զինչ
 խորհեալ ես՝ կատարի . թէ հիւանդ ունիս
 ողջանայ . և պատուհասն ՚ի քէն հեռանայ կա-
 մաւն նոյ . աւուրբն որ ՚ի վերայ քո գալոց են՝
 լաւ են քան զառաջինսն :

Աշիւն :

Ո՛վ մարդ՝ զոր ինչ խորհեցար՝ մի՛ երկնչիւ
 պի այնպէս ուրախանաս՝ որպէս պիտոյ է քեզ .
 բայց զխորհուրդդ անմ մարդոյ մի՛ յայաներ ,
 զի քո վիճակն ՚ի կշիռն է . և անբան քեզ յա-
 ջողէ : ՚ի յիշոցաց պատրանսու կաց , և յամ ժամ

աղօթք արա՛ . զի ամ չարիք ՚ի քէն հեռանան .
 և ՚ի հոգոց ազատիս . թէ ՚ի ճանապարհ եր-
 թաս՝ բարով գաս . և թէ վաճառ ունիս՝
 բարով շահիս :

Արիճն :

Ո՛վ մարդ՝ պատրաստ կաց և յայդ խոր-
 հրդոյդ հեռացիր՝ որ պահէ զքեզ ամ , թէ
 չէ յետոյ ապաշաւես . և թէ համբերես սա-
 կաւիկ մի՝ ամ բանայ քեզ դուռն մի բարի ,
 և զինչ որ կամք ունիս կատարի :

Աղեղնաւորն :

Ո՛վ մարդ՝ ժամանակս ըզորդեցաւ քեզ .
 և քո սրտին խորհուրդն ՚ի բարին կատարե-
 ցաւ . արա՛ զինչ որ կամիս և ինդաս ՚ի բանս
 քո . և տայ քեզ ամ զինչ բուժածս քո . և ուստի
 ակն ոչ ունիս՝ ուրախանաս . թէ տուն շինես՝
 յաջողէ քեզ ամ . և ՚ի նեղութենէ ազատիս .
 թէ հեռաւոր ունիս՝ ասանես . բայց ՚ի
 լեզուէդ պատրաստ կաց :

Ածեղջիւրն :

Ո՛վ մարդ՝ յիշես՝ զամ ՚ի բանս քո և նա
 հանէ զքեզ ՚ի սրտմութենէ , զի տրամուծի
 հասանէ քեզ ՚ի սիրելեաց քոց . ասես թէ
 երբ ճար լինի ինձ կամ յաջողութի . և հի-
 ւանդութի երևի քեզ , բայց շուտով ողջա-

Նաս . Թէ հեռաւոր ունիս գայ . և կատարի
խնդիրքդ ՚ի բարին :

Մ Ջրհոսն :

Ո՛վ մարդ՝ բարութիւն շատ ունէիր և
զրկեցար . և չար դիպեցաւ քեզ . կռիւ սիրել
եացդ՝ հեա քեզ եղև . և նման նաւու ՚ի
վերայ ծովուն երերման կաս . և կամիս քո
կենացդ հանգիստ գտանել՝ և ոչ կարես ճագ
գտանել . ո՛վ մարդ մի արամիր՝ զի արամու
թիւն քո յուրախութիւն փոխի . և զոր խոր
հիս՝ կատարի կամանն նոյ :

Չուկնն :

Ո՛վ մարդ՝ հեռաւոր տեսնուս , կամ ճայն
աւետեաց լսես և խնդաս . զի դիժարն քո
անցաւ և բարին մօտեցաւ , այլ Թէ խոստումն
ունիս կատարես . և ՚ի յիշոցաց պատրաստ
կաց . և որպէս կապեալքն արձակին՝ և փակ
եալ դուռն բացուի , այնպէս բանալոց է
քեզ նո՞ գդուռն ողորմութեան :

Հրամն :

Ո՛վ մարդ՝ նման ես դու հովուին որ փախ
եաւ ՚ի ցրաոյն և եմուտ ՚ի յայրն , և ոչխա
րաց հոգս ոչ տարաւ . բայց եկն գայլն և ա
րար զնոսա գէշ . նոյնպէս և դու ՚ի բարւոյն
հեռանաս և երթաս զհեա չար խորհրդոյն ,

բայց պատրանստ կաց ՚ի նենգաւոր մարդոյ ,
 և ՚ի չար խորհրդոյդ հեռացիր . և բարի ե-
 ղիցի քեզ :

Արեգակն :

Ո՛վ մարդ՝ որպէս արեգակն որ լուսաւորէ
 զարարածս , այնպէս լուսաւորի խորհուրդ-
 քո . զոր կամիս՝ կատարելոց է քեզ անձ ՚ի
 բարին . բայց ՚ի չար մարդոյ պատրանստ կաց .
 զի սրտիւն խորհի զնենգութի քեզ , և լեզ-
 ուովն քաղցր խօսի ընդ քեզ . բայց դու ՚ի
 վերայ բանի միոյ հոգս ունիս՝ և զհետ մը-
 տաց քոց քննութիւն առնես , մի՛ երկնչիր՝
 շուտով լուսաւորի խորհուրդ սրտի քո :

Լուսաբերն :

Ո՛վ մարդ՝ զհետ չար մարդոյ մի՛ շրջիր .
 սպա թէ ոչ լսես՝ մնաս կրես ՚ի նմանէ . և
 ՚ի քո լեզուէդ պատրանստ կաց , և յամ մար-
 դոյ քաղցր խօսից մի՛ խաբիր , զի կամին կորու-
 սանել զքեզ . սակաւ մի համբերեա՛ , թէ չե-
 յետոյ ապաշաւես . շատ բարութի կայ առա-
 ջի քո . կորուստն գտանի . և զոր ինչ առնես՝
 յաջողէ քեզ անձ :

Փայլածուն :

Ո՛վ մարդ՝ ՚ի հեռաւոր տեղեաց ձայն ա-
 ւետեաց լսես և խնդիր քո կատարի . և ուխտն

զոր ուխտեալ ես ւայ՝ կատարեա՛ն, զի չարն հե-
ռանայ ՚ի քէ՛ն և բարին մօտե՛նայ քեզ . զինչ
բան ունիս՝ արա՛ համարձակ . զի ըստ կամաց
քոց լինի և ուրախանաս աստուծով:

Լուսինն:

Ո՛վ մարդ՝ ցօղ ողորմութե՛ն ւայ անպակաս
լիցի ՚ի քէ՛ն, և տէր ւած հաստատեսցէ զսիրտ
քո . զոր ինչ խորհեալ ես՝ արա՛ և մի՛ երկնչիր ,
զի շատ բարութի՛ կայ առաջի քո . և ՚ի հե-
ռաւոր տեղեաց ձայն աւետեաց լսես ՚ի մօտ
աւուրս և ուրախանաս . և զոր ինչ սրտիւ քո
խնդրես՝ աջօքդ տեսանես և խնդաս:

Երեւակն:

Ո՛վ մարդ՝ ընդէ՛ր անիրաւի ջանաս և ՚ի
զուր աշխատիս . զի դժուարին է բանդ և ան-
հաստատ գործդ . զի խորհուրդդ այդ որ ՚ի
սրտիդ է՝ ոչ է պատշաճ ժամանակիս . փոխա-
նակ բարւոյ՝ չար հանդիպի քեզ . և թէ չլսես
խրատու՝ մնասիս . այլ ժամանակ մի համբեր-
եա՛ . և զյոյսդ առ ւած կալ հաստատուն և
մի՛ երկնչիր . զի թշնամին քո գլորի՝ և դու
կանգնիս կամաւն ւայ . խնդաս միշտ ՚ի բարե-
կամաց և ՚ի սիրելեաց քոց , և լինիս յաղթօղ
ի վերայ թշնամւոյն քո:

Հոսնթագն:

Ո՛վ մարդ՝ շատ բարութիւն գալոց է քեզ
 'ի տեառնէ, և դու ուրախանաս. բայց այժմ
 'ի մէջ տրտմութեան կաս, և որպէս նաւ 'ի
 վերայ ծովու ծփիս 'ի յալեաց՝ մի՛ երկնչիր.
 զի շուտով ազատիս 'ի նեղութենէդ: Այլ
 խոստումն զոր ունիս՝ գնա՛ կատարեա՛. և 'ի
 յիշոցաց պատրաստ կաց, և 'ի ժամ աղօթից
 մատո՛ զաղաչանս առ նա՛ որ փրկեսցէ զքեզ
 միշտ 'ի փորձանաց:

ՅԼՆԿ

Պատմութիւն բանից պարունակելոց 'ի սմա :

Պատմութիւն վասն պղնձէ քաղաքին :	3
Պատմութիւն վասն փահլուլ թագաւորին :	47
Խրատք նուշութեան թագաւորին :	59
Խրատք խիկարայ իմաստնոյ :	69
Պատմութիւն աղջկան և մանկան :	102
Հարցմունք աղջկան և մանկան :	110
Վարք և պատմութիւն ալէքսիանոսի :	133
Պատմութիւն տէր յուսկան , և որդւոյն նորին ստեփաննոսի :	149
Զբօսանք տղայոց :	176 և 194

